

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İŞLETME ANABİLİM DALI

İŞLETME PROGRAMI

MİKRO GİRİŞİMCİLERE YÖNELİK FİNANSMAN STRATEJİSİ

MİKROFİNANS VE TRABZON'DA Kİ POTANSİYEL

DURUMUN ARAŞTIRILMASI

Elif ÜÇÜNCÜ

Karadeniz Teknik Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü'nce

Bilim Uzmanı (İşletme)

Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tez'dir.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 09.11.2008

Tezin Sözlü Savunma Tarihi : 27.11.2008

Tezin Danışmanı : Prof. Dr. Mustafa EMİR

Jüri Üyesi : Prof. Dr. Hüseyin DAĞLI

Jüri Üyesi : Prof. Dr. Harun TERZİ

Enstitü Müdürü : Prof. Dr. Osman PEHLİVAN

Kasım - 2008

TRABZON

0. SUNUŞ

00. Önsöz

Günümüzde az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler kadar gelişmiş ülkeler içinde sorun teşkil eden yoksulluk ve bununla nasıl mücadele edileceği konusundaki çalışmaların önemi gittikçe artmaktadır. Yoksulluk, çalışılması ve yeni stratejiler geliştirilmesi gereken bir olgudur. Çalışmamızda bu sorunun ortadan kaldırılabilmesi için geliştirilmiş olan mikrofinans sisteminden bahsedilmiş ve bu sistemin daha etkin bir şekilde işleyebilmesi için öneriler getirilmiştir.

Gerek bu çalışmanın hazırlanmasında ve gerekse akademik hayatımın bütün dönemlerinde bilgi ve deneyimleriyle bana yol gösteren ve önerilerde bulunan değerli hocam Prof. Dr. Mustafa EMİR'e, yine bu süreçte yardım ve desteklerini gördüğüm TGMP Diyarbakır Bismil Şubesi Şube Müdürü Sn. Mehmet TEKİN'e, anket sorularına verdikleri samimi yanıtları ile çalışmamın sonuçlarına katkıları olan, bana vakit ayıran değerli insanlara teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca desteklerini benden esirgemeyen ve her koşulda yanımda olan sevgili arkadaşım Buket CİVİL'e ve tüm aileme de teşekkür ederim.

01. İçindekiler

0. SUNUŞ	III
00. Önsöz.....	III
01. İçindekiler	III
02. Özet	VIII
03. Summary	IX
04. Tablolar Listesi.....	X
05. Şekiller Listesi.....	XII
06. Grafikler Listesi	XIII
07. Kısaltmalar Listesi	XIV
GİRİŞ	1-3

BİRİNCİ BÖLÜM

1. MİKRO GİRİŞİMCİLERE YÖNELİK FİNANSMAN STRATEJİSİ MİKROFİNANS	4-25
10. Mikrofinans Kavramı	4
11. Mikrofinans Kavramının Ortaya Çıkışı Ve Gelişimi	7
110. Mikrofinansın Dünyadaki Gelişimi	7
111. Mikrofinansın Türkiye’deki Gelişimi.....	9
12. Mikrofinans İle İlgili Terimler	11
120. Mikrofinans	11
121. Mikro Girişimci	11
122. Mikrokredi	11

123. Mikrofinans Kuruluşları (MFK).....	11
124. Mikro Sigorta.....	12
125. Mikro Tasarruf.....	12
13. Mikrofinans'ın Temel Felsefesi ve Amaçları.....	12
14. Mikrofinansın Hedef Kitlesi.....	14
15. Mikrofinansın Özellikleri	16
16. Temel Mikrofinans Prensipleri.....	17
17. Mikrokredilere Yüksek Faiz Uygulanmasının Nedenleri.....	20
18. Yoksulların Finansal Sorunlarının Çözümünde Mikrofinans.....	22
19. Mikrofinansın Desteklenmesinde Devletin ve Finansal Düzenleyicilerin Rolü	24

İKİNCİ BÖLÜM

2. MİKROFİNANS KURULUŞLARI	26-41
20. Mikrofinans Kuruluşları Kavramı.....	26
21. Mikrofinans Kuruluşlarının Ortaklık Yapısı	27
22. Mikrofinans Kuruluş Modelleri.....	28
220. Birlik Modeli	29
221. Garanti Sağlayan Kuruluş Modeli	29
222. Topluluk Bankası Modeli	29
223. Kooperatif Modeli	30
224. Kredi Birlikleri Modeli.....	30
225. Grameen Tipi Kuruluş Modeli	31
226. Grup Modeli	31
227. Bireysel Model	31
228. Aracı Kuruluş Modeli.....	32
229. Sivil Toplum Örgütü Modeli	32
230. Grup Baskısı Modeli.....	32

231. ROSCA (Rotating savings and credit associations) Döner Tasarruf ve Kredi Birlikleri Modeli.....	33
232. Küçük İşyeri Modeli.....	33
233. Köy Bankacılığı Modeli	34
23. Mikrofinans Kuruluşlarının Fon Kaynakları	34
24. Mikrofinans Kuruluşları İle Ticari Bankalar Arasındaki Farklar	36
25. Yoksul İnsanların Banka Kredilerinden Yaralanamama Sebepleri.....	40
26. İyi Bir Mikrofinans Kuruluşu Olmanın Şartları	41

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. DÜNYADA MİKRO FİNANS UYGULAMALARI	42-52
30. Uluslararası Uygulamalar	45
300. Asya.....	46
301. Afrika.....	47
302. Kuzey Amerika.....	48
303. Güney Amerika	48
304. Avrupa	49
31. Mikrofinans İle İlgili Uluslararası Kuruluşlar	51
310. CGAP (Consultative Group to Assit the Poor).....	51
311. Dünya Bankası.....	52
312. GTZ (The Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit)	52
313. Planet Finance	52

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. TÜRKİYE’DE MİKROFİNANS UYGULAMALARI	53-88
40. Mikrofinans Hizmeti Sunan Kurumlar	53

400. İnfomal Kurumlar.....	54
401. Formal Kurumlar	54
4010. Halk Bankası A.Ş.	54
4011. Ziraat Bankası A.Ş.	55
4012. Türkiye İş Bankası A.Ş.	55
4013. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonu	56
4014. Kredi Garanti Fonu İşletme ve Araştırma A.Ş.	56
4015. Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB).....	56
4016. Hazine Müsteşarlığı Tarafından Yetkilendirilen İkrazaatçılar.....	57
402. Yarı Formal Kurumlar	57
4020. Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı (KEDV).....	58
4021. Tarım Kredi Kooperatifleri	63
4022. Türkiye Kalkınma Vakfı (TKV)	64
4023. Toplum Gönüllüleri Vakfı (TGV).....	64
4024. Türkiye Grameen Mikrokredi Programı (TGMP)	68
41. Türkiye’de Mikrofinans Sisteminin İşleyişi	69
410. Mikrokredi Başvurusu	70
411. Mikrofinans Uygulamasında Başlangıç Kredisi ve Verilen Kredi Miktarları	71
412. Mikrofinansta Kredinin Maliyeti.....	72
413. Mikrofinansta Para Sirkülasyonu	73
414. Mikrofinansta Paranın Geri Ödenmesi	73
42. Mikrofinansta 10 Kural	74
43. Mikrokredi Uygulamasında Kredi Çeşitleri	75
430. Temel Kredi.....	75

431. Girişimci Kredisi	75
432. Mücadeleci Kredi	75
44. Türkiye’de ki Mikrofinans Kuruluşları ve Hukuki Yapıları	76
440. Mevduat Kabul Eden Mikrofinans Kuruluşları	78
441. Mevduat Kabul Etmeyen Mikrofinans Kuruluşları	79
45. Mikrokredi İle Yapılan İşler	80
46. Türkiye’de Mikrofinans Talebi	82
47. Türkiye’de Mikrofinans Hizmetlerindeki Güçlükler Ve Potansiyel Riskler.....	84
48. Türkiye’de Mikrofinansın Gelişiminde Yasal Çerçevenin Rolü Ve Yapılabilecekler.....	85

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. MİKROFİNANS STRATEJİSİNİN TRABZON İL MERKEZİNDEKİ İHTİYAÇ SAHİBİ KADINLAR ARASINDA UYGULANABİLİRLİĞİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA	89-113
50. Araştırmanın Amacı ve Yöntemi.....	89
51. İhtiyaç Sahibi Kadınlar Hakkında Genel Bilgiler.....	89
52. İhtiyaç Sahibi Kadınların Genel Ekonomik Durumları.....	94
53. İhtiyaç Sahibi Kadınlarda Mikrokrediye Duyulan Gereksinim.....	98
54. Genel Değerlendirme.....	110
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	114-116
YARARLANILAN KAYNAKLAR	117-119
EKLER	
ÖZGEÇMİŞ	

02. Özet

Dünya üzerindeki tüm ülkelerin ortak ve en önemli sorunlarından birisi yoksulluktur. Her ülke yoksullukla mücadele de çeşitli stratejiler geliştirmektedir. Bu amaçla geliştirilmiş yöntemlerden bir tanesi de mikrofinans yöntemidir. Mikrofinans iş yapma fikri olup, küçük bir başlangıç sermayesine ihtiyacı olan yoksullara imkan verilmesi projesidir.

Mikrofinans yöntemi düşük gelirli kişilere, kredilerin, tasarrufların ve diğer finansal hizmetlerin temin edilmesi anlamına gelmektedir. Sadece güvene dayanan, teminatsız ve kefilsiz küçük sermaye şeklindeki mikrofinans sistemi, yoksulların kendi kendilerine yoksulluktan kurtulmaları için etkili bir stratejidir. İyi yönetilen bir mikrofinans stratejisi iş imkanlarının artmasında da güçlü ve olumlu etkilere sahiptir.

Mikrofinans sadece kişilerin gelir düzeylerinin artırılmasında kullanılan bir yöntem değil, aynı zamanda normalde finansla hizmetlere erişim olanağı olmayan kişileri sisteme dahil ederek finansal pazarların derinleşmesine katkıda bulunan bir sistemdir. Bunların yanında, grup dayanışmasına ve sosyal uzlaşmaya imkan vererek, birlik ve beraberliğin oluşmasına da katkıda bulunmaktadır.

Ülkemiz açısından henüz çok yeni bir sistemdir ve şuanda yalnızca 19 ilde uygulaması bulunmaktadır. Bu nedenle ülkemizde de sistemin geliştirilmesine önem verilmelidir. Çünkü, mikrofinans sistemi ile hem fakir hane halkının krediye ulaşması ve bu sayede yaşam kalitesinin artırılması ile ülkede sorun olan az gelirliliğin aşılmasına yardımcı olunmakta, hem de ekonominin canlanmasına katkıda bulunmaktadır. Dünya üzerinde 175 ülkede uygulanmakta olan mikrofinans sistemi ilk olarak 1974 yılında Bangladeş'te ortaya çıkarılmıştır. Yoksul kadınların elişinden, tarıma kadar birçok alanda iş kurarak gelir elde etmelerine, yaşam seviyelerini yükseltmelerine olanak sağlamıştır. Mikrofinans sistemi ülkemizde ise ilk kez 2003 yılında Diyarbakır'da uygulanmaya başlamıştır.

03. Summary

One of the most important and common problems of the countries in the world is poverty. Each country evolves different strategies to confront poverty. One of the methods developed for this goal is microfinance. Microfinance is the idea of working and the project of which the chance given to the poor who needs the initial capital.

Microfinance method is to ensure credits, loans and savings to people with low income. Microfinance system which is based on mere trust with no assurance and guarantor is an effective strategy that helps the poor get rid of their poverty. A well-managed microfinance strategy has positive and strong effects on employment opportunities to grow.

Microfinance is not only a method to be used to raise the income levels of individuals but also a system which contributes to the financial markets to enhance by including people to the system who are normally unable to reach financial services. Besides, this system contributes forming unity and cooperation by enabling group solidarity and social accordance.

This system is new for Turkey and being carried out in 19 provinces. Therefore this system should be given priority to develop. As microfinance system both helps the poor reach loans which eventually enables raising life standards, income levels and contributes the economy to recovery. Microfinance system which is implemented in 175 countries throughout the world was first carried out in Bagladesh in 1974. This enabled poor women to build up business ranging from handmade to agriculture to raise their income levels and life standards. Microfinance system was first carried out in Diyarbakır in 2003.

04. Tablolar Listesi

<u>Tablo Nr.</u>	<u>Tablonun Adı</u>	<u>Sayfa Nr.</u>
1	MFK'lar ile Ticari Bankalar Arasındaki Farklar	36
2	Mikrofinans ile İlgili Temel Veriler	43
3	Mikrofinans Sisteminin Yıllara Göre Gelişimi.....	44
4	Temel Mikrofinans Verilerinin Bölgesel Dağılımı.....	45
5	Maya'nın Kredi Programlarında Kredi Limitleri	59
6	Maya'nın kredi Programlarında Vadeler	59
7	Maya'nın Sunduğu Üç Kredi Ürününün Karşılaştırılması	60
8	MayaBiz'de 500 YTL İçin Farklı Vadelerde Örnek Ödeme Planı	61
9	MayaBen'de 500 YTL İçin Farklı Vadelerde Örnek Ödeme Planı	61
10	MayaAile'de 500 YTL İçin Farklı Vadelerde Örnek Ödeme Planı.....	62
11	Maya'ya İlişkin Temel Veriler	62
12	Türkiye Grameen Mikrokredi Programında Temel Rakamlar	69
13	Ankete Katılan Kadınların Yaş Seviyeleri	90
14	Ankete Katılan Kadınların Medeni Halleri.....	91
15	Ankete Katılan Kadınların Sahip Olduğu Çocuk Sayısı.....	92
16	Ankete Katılan Kadınların Eğitim Durumu.....	93
17	Ankete Katılan Kadınların İş Deneyimleri	94
18	Ankete Katılan Kadınların Eşlerinin İş Durumu	95
19	Evin Geçimini Sağlayanlar	96
20	Ankete Katılan Kadınların Gelir Durumu	97
21	Ankete Katılan Kadınların Sosyal Güvenceleri.....	98
22	Ankete Katılan Kadınların Evin Ekonomisine Katkıda Bulunma İstekleri	99
23	Ankete Katılan Kadınların Çalışmaya Ayıracak Zamanlarının Varlığı.....	100
24	Mikrokredinin Bilinme Durumu.....	100
25	Mikrokredinin Duyulduğu İletişim Araçları.....	101
26	Mikrokredi Kullanan Tanıdıkları Olanlar.....	102
27	Trabzon'da MFK Olması Durumunda Kredi Alacak Olanlar	102
28	Mikrokredinin Kullanılmak İstenmemesinin Nedenleri	103
29	Mikrokredinin Kullanılacağı Sektörler.....	105
30	Etrafında Mikrokrediye İhtiyaç Duyan İnsanlar Olanlar	106

31	Mikrokredinin Yoksulluğun Azaltılmasında Etkili Olacağına Duyulan İnanç .	107
32	Mikrokredi Kullanmayı Düşünmeyenlerin Mikrokredinin Yoksulluğun Azaltılmasında Etkisi Hakkındaki Düşünceleri.....	108
33	1. ve 2. Grubun Mikrokrediye Bakış Açıları	109

05. Şekiller Listesi

<u>Şekil Nr.</u>	<u>Şeklin Adı</u>	<u>Sayfa Nr.</u>
1	MFK’larda ve Diğer Finansal Sistemlerdeki Faiz Oranları.....	20
2	Mikrofinansta Para Sirkülasyonu	73

06. Grafikler Listesi

<u>Tablo Nr.</u>	<u>Tablonun Adı</u>	<u>Sayfa Nr.</u>
1	Yıllara Göre Açılan Şube Sayısı.....	71
2	Verilen kredi Miktarlarının Oransal Dağılımı	72
3	Mikrokredi ile Yapılan İşlerin Sektörlere Göre Dağılımı.....	82
4	Ankete Katılan Kadınların Yaş Seviyeleri	90
5	Ankete Katılan Kadınların Medeni Halleri.....	91
6	Ankete Katılan Kadınların Sahip Olduğu Çocuk Sayısı.....	92
7	Ankete Katılan Kadınların Eğitim Durumu.....	93
8	Ankete Katılan Kadınların İş Deneyimleri	94
9	Ankete Katılan Kadınların Eşlerinin İş Durumu	95
10	Evin Geçimini Sağlayanlar	96
11	Ankete Katılan Kadınların Gelir Durumu	97
12	Ankete Katılan Kadınların Sosyal Güvenceleri.....	98
13	Ankete Katılan Kadınların Evin Ekonomisine Katkıda Bulunma İstekleri	99
14	Ankete Katılan Kadınların Çalışmaya Ayıracak Zamanlarının Varlığı.....	100
15	Mikrokreditinin Bilinme Durumu.....	101
16	Trabzon’da MFK Olması Durumunda Kredi Alacak Olanlar	102
17	Mikrokreditinin Kullanılmak İstenmemesinin Nedenleri.....	104
18	Mikrokreditinin Kullanılacağı Sektörler.....	105
19	Etrafında Mikrokrediye İhtiyaç Duyan İnsanlar Olanlar	106
20	Mikrokreditinin Yoksulluğun Azaltılmasında Etkili Olacağına Duyulan İnanç ..	107
21	Mikrokredi Kullanmayı Düşünmeyenlerin Mikrokreditinin Yoksulluğun Azaltılmasında Etkisi Hakkındaki Düşünceleri.....	108
22	1. ve 2. Grubun Mikrokrediye Bakış Açıları	109

07. Kısaltmalar Listesi

AFMIN	: Afrika Mikrofinans Ağı (Africa Microfinance Network)
APDC	: Asya Pasifik Kalkınma Merkezi (Asia Pacific Development Center)
BDDK	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu
BM	: Birleşmiş Milletler
CGAP	: En Yoksullara Yardım İçin Danışma Grubu (Consultative Group to Assit the Poor)
GTZ	: The Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit
IBRD	: International Bank for Reconstruction and Development
IDA	: International Development Association
KEDV	: Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı
KGF	: Kredi Garanti Fonu
KOSGEB	: Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
MEKSA	: Mesleki Eğitim ve Küçük Sanayii Destekleme Vakfı
MFK	: Mikrofinans Kuruluşları
NCBA	: National Cooperative Business Association
OECD	: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (Organisation for Economic Cooperation and Development)
SYDTF	: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu
TESK	: Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu
TGMP	: Türkiye Grameen Mikrokredi Programı
TGV	: Toplum Gönüllüleri Vakfı
TİSVA	: Türkiye İsrافی Önleme Vakfı
TKV	: Türkiye Kalkınma Vakfı
TOBB	: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TOSYÖV	: Türkiye Orta Ölçekli İşletmeler, Serbest Meslek Mensupları ve Yöneticileri Vakfı
STÖ	: Sivil Toplum Örgütü
UNDP	: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (United Nations Development

Programme)

WALD : Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi (World Academy for Local Government and Democracy)

GİRİŞ

İnsanlığın başlangıcından bu yana her dönemde yoksulluk tüm ulusların sorunu olmuştur. Tanımları boyutları ve çözüm yollarıyla son yıllarda toplumların gündemindeki en önemli konularından biri haline gelmiştir. Yoksulluk sorunu, az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi mutlak ve sürekli olmamakla birlikte, gelişmiş ülkelerde de yerel ve kısmi olarak kendini göstermektedir. En genel anlamıyla yoksulluk, bireylerin beslenme, barınma, eğitim ve sağlık gibi temel gereksinimlerini karşılayamama veya toplumsal standartların gerisinde kalma ya da yaşamın gerektirdiği imkânlardan yoksun olma durumu olarak tanımlanmaktadır. Dünya bankası günlük yoksulluk sınırını 1,25 dolar olarak belirlemiştir ve bu rakama göre dünyada yoksulluk içinde yaşayan insan sayısının 1,4 milyar olduğu tahmin edilmektedir. Ülkemizdeki istatistiklere baktığımızda ise, 2006 yılında Türkiye’de fertlerin yaklaşık %0,74’ü yani 539 bin kişi sadece gıda harcamalarını içeren açlık sınırının, %17,81’i yani 12.930 bin kişi ise gıda ve gıda dışı harcamaları içeren yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır. Bütün bu rakamlar dikkate alındığında diğer dünya ülkelerinde olduğu gibi Türkiye’de de yoksulluğu azaltma stratejileri her bakımdan büyük önem taşımaktadır.

Herkes gibi yoksulluk içinde yaşayan insanlarda işlerini yürütmek, mal varlığı sahibi olmak, gerekli tüketimi yapmak ve kendilerini risklere karşı korumak için para biriktirir, harcamalar yapar, borç para alırlar. Kısacası bir dizi finansal araca ihtiyaç duyarlar. Yoksul insanlara sunulan finansal hizmetlerde maliyet, risk ve uygunluk anlamında ciddi sınırlamalar vardır. Çok kısa vadeler ve teminat zorlukları bankalardan kredi kullanımını zorlaştırmaktadır. Bu sorunların varlığı göz önünde bulundurularak aşırı yoksulluğu ortadan kaldıracı, kadınları güçlendirebilmek, fakirinde fakiri kategorisindekileri ekonomiye kazandırabilmek ve geleneksel bankacılık sisteminde finansman imkânlarından yararlanamayan, gelir seviyesi çok düşük kişi ve kurumların finansmanı ve desteklenmesi adına çeşitli yaklaşımlar geliştirilmelidir. Mikrofinans, bu amaçla geliştirilmiş, dünyanın 175 ülkesinde uygulanmakta olan, en başarılı, yaygın ve etkin yaklaşımdır. Mikrofinans düşük gelirli kişilere, kredilerin, tasarrufların ve diğer temel finansal hizmetlerin temin

edilmesi anlamına gelmektedir. İş yapma fikri olup, küçük bir başlangıç sermayesine ihtiyacı olan yoksullara imkân verilmesi projesidir.

Bu araştırmanın amacı Trabzon ilinde mikrofinans kuruluşlarına duyulan ihtiyacın tespiti ve gerekli kuruluşların açılması durumunda ilde yaşayan ihtiyaç sahibi kadınların bu kuruluşlardan yararlanmaya ne kadar istekli olduğu ve mikrofinans yönteminin yoksulluğun azaltılmasında etkili bir strateji olabileceğine duyulan inancın araştırılmasıdır.

Bu amaçlar çerçevesinde çalışmanın ilk bölümünde mikrofinans kavramı anlatılmıştır. Bu kapsamda mikrofinansın ne olduğu, dünyada ve Türkiye’deki gelişimi, amacı, hedef kitlesi ve temel prensipleri anlatılmıştır. Bunların yanında mikrofinans sisteminin desteklenmesinde hükümetin ve finansal düzenleyicilerin rolünden bahsedilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümün de, mikrofinans kuruluşlarından bahsedilmiştir. Mikrofinans kuruluşlarının ortaklık yapısı, örgütlenme şekilleri, fon kaynakları, mikrofinans kuruluşlarıyla ticari bankalar arasındaki farklar ve yoksul insanların ticari bankalardan yararlanamama nedenleri anlatılmıştır. Ayrıca iyi bir mikrofinans kuruluşu olabilmek için gerekli şartlara da değinilmiştir.

Üçüncü bölümde ise mikrofinansın uluslararası alandaki uygulamaları gözden geçirilmiş, sektördeki öncü kuruluşlardan ve mikrofinans kuruluşlarına destek kuruluşlardan bahsedilmiştir.

Dördüncü bölümde Türkiye’deki mikrofinans sunucuları sınıflandırılmış ve mikrokredi benzeri kredi veren kuruluşlar incelenmiştir. Bangladeş’te yoksul insanlara kredi vermek amacıyla bir mikrofinans kuruluşu olarak kurulmuş olan Gramerbank’tan örnek alınarak Türkiye’de gerçekleştirilmiş olan, Türkiye Gramen Mikrokredi Programı (TGMP) ayrıntılı olarak araştırılmıştır. Son olarak ta Türkiye’de mikrofinans sistemine olan talep, bu sistemdeki güçlükler ve potansiyel risklerden bahsedilerek, sistemin gelişimi için önerilerde bulunulmuştur.

Bu çalışmanın kullanılabilir ve etkin bir araştırma olması amacıyla bir anket çalışması yapılmıştır. Anket çalışması ile Trabzon ilindeki yoksul kadınların mikrofinans gibi bir

sisteme duydukları gereksinim tespit edilmeye çalışılmıştır. Anketin uygulanacağı ana kitle olarak Trabzon ilinde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfından yardım talebinde bulunmuş, sisteme kayıtlı yoksul kadınlar seçilmiş ve 80 kişiyle yüz yüze görüşülerek anket yapılmıştır. Seçilen 80 kişiden elde edilen sonuçlara göre de Trabzon ili hakkında genel bir görüşe ulaşılmıştır. Çalışmanın beşinci bölümünde bu anket çalışması ve anket sonuçlarının değerlendirilmesi yer almaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. MİKRO GİRİŞİMCİLERE YÖNELİK FİNANSMAN STRATEJİSİ MİKROFİNANS

10. Mikrofinans Kavramı

Günümüz dünyasındaki önemli sorunlardan biri olan yoksulluk ve bununla nasıl mücadele edileceğine dair çözüm arayışları mikrofinans projesini gündeme getirmiştir. Mikrofinans, kalkınma politikalarının bir aracı olarak karşımıza çıkmaktadır. Mikrofinans sistemine göre insanların yaratılıştan gelen kabiliyetleri vardır ve bu kabiliyetlerinin işe dönüştürülebilmesi için itici bir güce ihtiyaçları vardır. Bu güçte, küçük sermaye olan mikrokredidir. İşsiz ve fakirin sahip olamadığı en önemli unsur sermayedir. İşsizliğin ve yoksulluğun azaltılması için; uzun vadede ve makro politikalar sonucu, yatırımların, üretimin ve ihracatın arttırılması gerektiğini herkes biliyor. Ancak bu yeterli olmamaktadır. Bunlara ilave olarak mikro uygulamalara da ihtiyaç vardır. Makro alandaki kalkınma ve fakirlikle mücadele stratejilerinin aksine; mikrofinans, hâlihazırda büyük bir kısmı tüketim toplumu içerisinde bulunmanın dahi çok gerisinde olan en fakir kesimi, üretim sürecinin aktif üyeleri haline getirerek hem yoksullukla mücadelenin etkin bir biçimde sağlanması hem de topyekun kalkınmanın başarılması amaçlarına birlikte hitap eden bir sistemdir (İSEDAK, 2007, s.9).

Birleşmiş Milletlerin (BM) hedeflerinden biri olan yoksulluğun 2015 yılına kadar %50 azaltılması çerçevesinde en etkin metotlardan olan mikrofinans, dünyanın çeşitli yerlerinde uygulanmaktadır. Bangladeş, Brezilya ve bazı başka ülkelerdeki ilk denemeler 30 yıl kadar daha geriye gitmesine rağmen, mikrofinans uygulaması 1980'li yıllarda yaygınlaşmaya başlamıştır (<http://www.tbb.org.tr/turkce/konferans/Mikrofinans.doc>). Türkiye'de ki uygulaması ise 18 Temmuz 2003 tarihinde Diyarbakır'da gerçekleştirilmiştir. Mikrofinans projesi, toplumun en fakir insanlarına kredi vererek, onların iş kurmalarını sağlama

amacını güden bir yoksullukla savaşım projesidir. Proje, öncelikle sermayesi olmayan aşırı yoksul kadınların kendi kendilerine gelir getirici faaliyette bulunmalarını sağlamak amacıyla küçük bir sermaye verilmesinden oluşmaktadır (<http://www.ostimgazetesi.com/news.asp?intNewsID=346&intGroup=11>).

Yoksulluk içinde yaşayan insanlar da herkes gibi işlerini yürütmek, malvarlığı sahibi olmak, tüketimlerini dengelemek ve risklere karşı kendilerini koruma altına almak için değişik finansal araçlara ihtiyaç duyarlar. Yoksullar tarafından ihtiyaç duyulan finansal hizmetler işletme sermayesi kredilerini, tüketici kredilerini, tasarrufları, emekliliği, sigortayı ve para transfer hizmetlerini kapsamaktadır. Mikrofinans, teminat gösterecek varlığı bulunmayan ve düzenli bir gelire sahip olmayan, bankacılık kesiminin dışına itilmiş, resmi finans kuruluşlarına erişim olanağı bulunmayan (ya da resmi finans kuruluşlarının hizmet sunmadıkları veya eksik hizmet sundukları) yoksul ailelerin üretici faaliyetlere girişmelerine, çok küçük işletmelerini büyütmelerine, tüketimlerini stabilize etmelerine yardımcı olmak amacıyla, çok küçük meblağlarda kredi (mikrokredi) sağlanması ve tasarruf hesabı açılması gibi küçük ölçekli finansal hizmetler sunulması olarak tarif edilir (ARASLI, 2006, s.8).

İnsanların yaşam kalitesinin yükselmesi ülkede ekonomik ve sosyal refahın sağlanmasına bağlıdır. Dünyada ki en büyük sorunlardan biri istihdamdır. İşsizlik her toplumun sorunudur. Her ülkede, özellikle de gelişmekte olan ülkelerde istihdamın sağlanması çok güçtür. Az gelirlilik ve yoksulluk oranları yüksektir. Gelişmekte olan ülkelerde işsizlikle mücadelede mikrofinans uygulaması, krediye ulaşamayan insanların iş açabilmek için ihtiyacı olan kaynakların sağlanmasında yardımcı olabilecek uygulamalardan biridir. Mikrofinans; iş yapma fikri olup, gelir getirici bir faaliyette bulunmak üzere, küçük bir başlangıç sermayesine ihtiyacı olan yoksullara imkan verilmesi projesidir (<http://www.israf.org/pdf/mikrokredivenevzatyalcintas.pdf>). Dünyanın temel bankacılık ilkesi şöyledir: “Ne kadar paran varsa, o kadar para alırsın” ve “Paran yoksa para alamazsın”. Ahlaki ve hukuki olmak kaydıyla; “Daha fazlaya sahipsen, daha fazla elde edebilirsin” prensibi yanında, “Ne kadar aza sahipsen o kadar daha fazla önceliğin olacaktır” prensibi de uygulanmalıdır. Bankalar belki de istemeden bir sınıf insanı kredi verilemez olarak tanımlamaktadır. Gelir durumu iyi olmayanların bankalardan kredi almaları imkânsız denilebilecek seviyededir. Mikrofinans sistemi temel bankacılık

ilkesinin tam tersine gelir durumu iyi olmayanlara ve yoksullara ihtiyacı olan parayı temin ederek iş açma olanağı sağlamaktır (http://forum.tog.org.tr/forum_posts.asp?TID=770&PN=1).

Mikrofinans sistemi ile kişiye yemesi için bir balık verilmemekte, onlara nasıl balık tutulacağı da söylenmemekte, balık tutması için ağ veya kayık kiralaması veya alması sağlanmaktadır (http://www.israf.org/pdf/mikrokredivenevzat_yalcintas.pdf). İnsanların yaradılışında bir kabiliyetlerinin olduğunu kabul eden küçük kredi sistemi, insanlardaki atıl kapasitenin açığa çıkarılmasında ve bu kapasitenin maksimum verimlilikte kullanılmasında önemli bir rol oynamaktadır (<http://www.haberx.com/w /4145/mikro-kredi-ile-yoksullugason.htm>).

Mikrofinans uygulamasında kadınlara öncelik verilmektedir. Bu program, kadınların ve ailelerinin güçlenmesine de katkıda bulunmaktadır. Mikrofinans projesi ile kadınların, eline en ufak bir fırsat geçtiğinde, yoksulluktan kurtulmak için nasıl mücadele verdikleri kanıtlanmıştır. Mikrofinans sadaka değil, diğer insanların sahip olduğu hak ve hizmetlerin aynısını düşük gelirli insanlara da ulaştırmanın bir yoludur. Bir anlamda, yoksul insanların sorun değil, çözüm olduğunun hatırlatılmasıdır (UNITED NATIONS SECRETARIAT, 2004, s.10).

Mikrofinans sistemi, bir ülkede üretim sürecinde yer almayan ve mevcut koşullarda hiçbir finansal kuruluştan istifade edemeyecek durumda olan en fakir grubun, çeşitli kamu ve özel sektör kuruluşlarınca sunulan finansal olanaklardan yasal olarak yararlandırılmaları esasına dayanmaktadır. Böylece bir yandan söz konusu bireylerin ekonomik anlamda bağımlı konumlarından kurtulup onları üretken hale getirerek düzenli bir gelir sahibi olmalarını teşvik etmekte, diğer yandan da üretim sürecine katılan yeni iş gücü sayesinde mevcut üretim kapasitesini ve dolayısıyla çıktı seviyesini arttırarak, büyüme ve kalkınma gibi diğer makro ekonomik hedeflerin gerçekleştirilmesine de yardımcı olmaktadır (İSEDAK, 2007, s.10). Mikrofinans çerçevesinde çok küçük ölçekli tasarruflar kabul edilebilmekte ve küçük meblağlı krediler verilmektedir. Böylece düşük gelirli çeşitli kesimler (kırsal kesimlerde yaşayan işsizler, kent yoksulları, kadınlar vs.) mikrofinans sistemi ile ekonomiye daha aktif katkılar sağlayabilmektedir. Dar gelirli kesimlerin finansal ihtiyaçlarına sürekli olarak cevap verebilecek sürdürülebilir ve yerel kurumlar

oluşturmak, bu uygulamanın odak noktası haline gelmiştir (http://www.kedv.org.tr/kedv_programlar/maya_mikronedir.htm).

11. Mikrofinans Kavramının Ortaya Çıkışı Ve Gelişimi

110. Mikrofinansın Dünyadaki Gelişimi

Özellikle 1950'lerle birlikte, ülkeler tek başlarına veya BM, Dünya Bankası ya da Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) gibi uluslararası kuruluşların yardımıyla sürdürülebilir kalkınma ve yoksullukla mücadele için bir takım politikalar uygulamışlardır. Bu politikalar birçok ülkede istenilen ölçüde başarılı olamamıştır. Bu durum, uygulanan politikaların yeniden gözden geçirilmesini ve yeni yaklaşımları ortaya çıkarmıştır. Bu alanda ortaya çıkan ve uluslararası kuruluşlarca da etkinliği kabul edilen en önemli araçlardan biri mikrofinans uygulamasıdır.

Mikrofinans fikri ilk olarak 1974 yılında Bangladeş'te Chitagong Üniversitesi ekonomi profesörü olan Muhammed Yunus tarafından ortaya atılmıştır (İSEDAK, 2007, s.10). Yoksulluğun çok yoğun olarak yaşandığı Bangladeş'te, halkın karşı karşıya olduğu açlık ve bu durum karşısında yaşadığı çaresizlik, Prof.Dr. Yunus'u ekonomik teorilerin öngördüğü modellerin ötesinde farklı çözüm arayışlarına yöneltmiştir. Prof. Yunus, 1974 yılında Chitagong Üniversitesi'nin yakınlarında bulunan bir köydeki yoksul insanlar üzerinde ilk araştırmasına başlamıştır. Araştırması sırasında yoksul insanların kişisel becerileriyle oldukça iyi işler yaptıklarını görmüştür. Ancak bu insanlar, teminat eksiklikleri nedeniyle ticari bankalardan uygun faiz oranlarıyla kredi alamıyorlardı. Bu durum onlara, üretim yapıp geçimlerini sağlamak için çok yüksek faiz oranlarıyla tefecilerden borç almaktan başka seçenek bırakmıyordu. Genellikle akşamdan tefeciden borç alıp, ertesi akşama kadar ürünlerini üretip, bu ürünleri çok küçük bir kâr marjı ile -ancak bir sonraki günün bir ya da iki öğün yemeğini karşılayabilecek bir kar marjı ile- aynı tefeciye satarak borçlarını geri ödüyorlardı. Ancak bu durum bir kısır döngüye sebep oluyordu. Yoksul insanlar kendilerini geçindirip birikim yapabilecekleri fikir ve becerilere sahiplerdi fakat tefecilerden aldıkları kabul edilebilir bir maliyete ve geri ödeme sistemine sahip olmayan borç nedeniyle kendilerini tek finansman kaynağı ve tek alıcı zorunluluğu içerisine düşmüş halde buluyorlardı. Bu durum ise onların geçimlerini sağlamalarını ve birikim yaparak

sermaye oluşturmalarını önlüyordu. Böylece Yunus, yoksul insanların yoksul olma sebebinin aslında sanıldığı gibi eğitimsiz ya da cahil olmaları değil, sermayelerini ellerinde tutamamaları olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bunun sonucunda da 1974 yılında araştırmasını yapmış olduğu Bangladeş'te bir köyde pilot uygulama başlatarak genç bir kadına bambu sepet yapması için \$6 kredi vererek yoksul insanlara yönelik ilk mikrokredi deneyimini gerçekleştirmiştir (<http://www.israf.org/pdf/turkiyegrameenmikrokrediprojesibilginotu.pdf>).

1979 yılına kadar mikrofinans projesi Bangladeş Merkez Bankası ve diğeri ticari bankaların destekleri ile gerçekleştirilmiştir. 1980'ler den sonra ise geliştirilerek Güney Asya, Doğu Asya, Afrika, Doğu Avrupa ve Güney Amerika'daki birçok ülkeye yayılmıştır. Programdan olumlu sonuçlar alınması üzerine 1983'te Grameen Bank adı altında yine Bangladeş'te tamamen mikrofinans programına dönük çalışan ve yoksullara kredi veren bir banka kurulmuş, uygulama daha da yaygınlaştırılmıştır (<http://www.haberx.com/w/4145/mikro-kredi-ile-yoksulluga-son.htm>). Sadece Grameen Bank bugün yaklaşık 7.568.025 adet yoksul insana kredi vermektedir (http://www.grameen-info.org/index.php?option=com_content&task=view&id=453&Itemid=527). Grameen Bank'ın bu başarıları mikrofinans kavramının gelişmiş/gelişmekte olan ülke ayrımı yapmaksızın tüm dünyada ilgi uyandırmasına ve bu tür kredileri sağlayan mikrofinans kuruluşlarının artmasına yol açmıştır. Tüm dünyada yoksullukla mücadelenin kaçınılmaz hale gelip, başta BM, Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşların gündemlerinde öncelikli hale gelmesi sonucunda ve Binyıl Kalkınma Hedefleriyle bir vizyonun ortaya konmasıyla konunun önemi küresel hale gelmiştir. Bu bağlamda Prof. Yunus'un 30 yılı aşkın süren çalışmalarına Nobel Ödülü verilmesi, mikrokredi yoluyla fakirlikle mücadele etme sürecinin yaygın bir farkındalığa dönüşmesine neden olmuştur.

Muhammed Yunus, bir bankacı olmayıp bir iktisatçı olmasına rağmen, son 30 yılda bankacılık ve diğeri bilim dallarının bilinen bazı kurallarını rafa kaldırdı. Kendisi; zengine değil fakire, erkeğe değil kadına, büyük değil küçük miktarda, ayrıca teminat ve kefalet istenmeden ve beyanın dışında başka belgeye gerek kalmadan kredi verilmesini sağladı (AKGÜL, 2008, s.10).

111. Mikrofinansın Türkiye’deki Gelişimi

Ülkemizde mikrofinans, bir görüşe göre Osmanlı İmparatorluğu döneminde para vakıflarında uygulanmaktaydı. Bu görüşe göre, mikrofinans kuruluşlarını tüm İslam dünyası içerisinde ilk defa geliştirip, bunları yüzyıllar boyunca yaygın bir şekilde uygulayanlar Osmanlılardır. 1456-1551 arasında tüm İstanbul vakıflarının neredeyse yarısı para vakıflarıydı. 1596’da sadece İstanbul’da 3180 para vakfı faaliyette bulunmaktaydı. Hatta, 18. yüzyılda Bursa gibi nispeten küçük bir şehirde bile 761 para vakfı bulunmaktaydı (<http://www.kigem.com/content.asp?bodyID=806>).

Tipik bir Osmanlı para vakfı bir hayırsever tarafından tüm sermayesi nakit para olarak kurulur, bu sermaye işletilerek elde edilen kâr da bir yandan hayır işlerine harcanırken bir yandan da ana sermayeye ilâve edilir, böylelikle sermayenin enflasyon karşısında erimemesi sağlanırdı. Bu vakıflar rehin karşılığında küçük miktarlarda kredi veriyorlardı. Bu krediler tüketicilerle küçük girişimcilere verilmekteydi. İşte bu nedenle mikrofinans kuruluşlarının atasının Osmanlı para vakıfları olduğu ileri sürülmektedir. Bir tüketici veya küçük işletmeci krediye ihtiyacı olduğunda para vakfına gelir, rehin olarak genellikle evini gösterir ve bir yıllığına ihtiyacı olan krediyi alırdı. Bu kişi bu bir yıl süresince evinde oturmaya devam eder; ancak bunun karşılığında vakfa kira öderdi. Borcunu geri ödediğinde rehinini kurtarır, evinin mülkiyetini yeniden kazanır ve vakıfla ilişkisi kesilirdi. Burada söz konusu olan işlem rehin karşılığında borç para almak ve bu borcu da aynen geriye ödemek olduğundan ortada faiz yoktu. Vakıf, adı ne olursa olsun, elde ettiği kazancı kurucusunun saptamış olduğu hayır işlerine sarf ederdi. Eğitim, sağlık, dini hizmetler, mahalle halkının vergi borçlarını ödemelerine katkı, fakirlere yiyecek yardımı, yolları tamir gibi hizmetlerde de bulunurlardı. Osmanlı bütçelerinin analizinden, devletin bu konularda hemen hemen hiçbir harcama yapmadığı ve toplum için yaşamsal önemdeki bu hizmetlerin tamamen vakıflar tarafından yerine getirildiği bilinmektedir.

Para vakıfları Cumhuriyet’e kadar yaşadılar. Cumhuriyet döneminde ise kredi birlikleri, kooperatifler, emanet sandıkları küçük esnafın nakit ihtiyaçlarını karşılamak için başvurabildikleri kurumlar olmuşlardır (DOLGUN, 2005, s.21). Bunun ötesinde 1980’lerden bu yana Ziraat Bankası ve Halk Bankası gibi kamu bankaları çiftçiye ve dar gelirliye sübvansé edilmiş krediler sunmaktadırlar. Ayrıca esnaf kooperatifleri de çiftçi ve

esnaflara kredi kaynağı sağlamaktadırlar. Ancak Türkiye’de tam manasıyla mikrokredi çalışmalarını ilk başlatan Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı (KEDV) olmuştur. 1995-1997 yılları arasında İstanbul’un dar gelirli bölgelerinde yaklaşık 100 kadına iş yapmaları için küçük miktarlarda krediler verilmiştir. Birçok kadın aldığı borç para ile aktif ekonominin içine girmişlerdir. Ancak 1999 depremi sonrasında ülkenin ve KEDV’in öncelikleri değişmiş, bu projenin devamlılığı için fon arayışları ertelenmiştir. 2002 yılında mikrofinans projesi için gereken fonun bulunması ile KEDV, Maya Mikro Ekonomik Destek İşletmesi’ni kurarak mikrofinans programını başlatmıştır. Programın Türkiye’deki ilk uygulaması Marmara deprem bölgesinde başlatıldı, daha sonra pilot bölge olarak Diyarbakır’daki dar gelirliyle bu çalışma yapıldı.

Mikrofinans konusu, tam anlamıyla Türkiye’nin gündemine Diyarbakır Milletvekili Prof. Dr. Aziz Akgül öncülüğünde, 2003 yılındaki uluslararası bir toplantı ile Dünya Bankası’nın 500 milyon dolar kredi vermesi ve T.C. Başbakanlığı’nın da ek olarak 130 milyon dolar bütçe ayırmasıyla hayata geçirilmeye başlanmıştır. Türkiye İsrâfı Önleme Vakfı (TİSVA) ile Bangladeş kökenli Grameen (Köylü) Trust Bankası’nın işbirliğiyle Diyarbakır’da, 18 Temmuz 2003’te başlatılmış bulunan, 'Türkiye Grameen Mikrokredi Programı', toplumun en fakir insanlarına kredi vererek, onların iş kurmalarını sağlama amacını güden bir yoksullukla savaşım projesidir (http://www.gelisimplatformu.org/uye/uye_aktivite_detay.asp?mode=duyuru&akt_id=1479).

Akgül’ün başkanı olduğu TİSVA, Diyarbakır Valiliği ve Grameen Trust işbirliği ile Diyarbakır’da, hem Diyarbakır’ın kenar mahallelerinde hem de Bismil gibi kırsal kesimde 11 Haziran 2003 tarihinde mikrofinans uygulamaları başlatılmış ve 18 Temmuz 2003 tarihinde ilk mikrokredi çekleri verilmiştir (http://www.israf.org/pdf/mikrofinans_kanunubasinduyurusu.pdf). Proje, öncelikle aşırı yoksul kadınların kendi kendilerine gelir getirici faaliyette bulunmalarını sağlamak amacıyla küçük bir sermaye verilmesinden oluşuyor. Söz konusu krediler ortalama 500 YTL tutarında ve 1 yıllık olup, haftalık geri ödemelerle verilmiştir (http://www.haber3.com/haber.php?haber_id=87460).

12. Mikrofinans İle İlgili Terimler

120. Mikrofinans

Mikrofinans, kredilerin, tasarrufların, sigortanın, transfer hizmetlerinin ve diğer finansal hizmetlerin düşük gelirli müşterilere sunulmasıdır (UNITED NATIONS SECRETARIAT. 2004, s.3).

121. Mikro Girişimci

Mikro girişimci; ekonomik faaliyetleri nakdi sermayesinden ziyade emeğine dayanan, kazancı geçimini sağlamaya yetmeyen veya asgari ölçüde sağlamaya yetecek derecede az olan, finans kuruluşlarının hizmet sunmadıkları veya eksik hizmet sundukları gerçek kişi girişimcileri ifade eder (YILMAZ-KOYUNCU, 2006, s.vii).

122. Mikro kredi

Mikrokredi, banka veya diğer kuruluşlar tarafından müşterilere ödünç verilen küçük miktardaki paradır. Bireylere tek tek veya oluşturulan bir gruba teminatsız olarak sunulabilmektedir (UNITED NATIONS SECRETARIAT, 2004, s.3). Mikrokreditinin içeriğini oluşturan belli başlı krediler ise tarımsal kredi, hayvancılık kredileri gibi bankalar aracılığı ile kullandırılan krediler, kooperatif kredileri, tüketici kredileri gibi banka ve sivil toplum örgütü (STÖ) işbirliğine dayanan krediler, Grameen tipi krediler, yakın çevre ve arkadaşlardan alınan geleneksel krediler, dayanışma sandıklarından alınan krediler, teminata dayalı olmayan ve STÖ dışındaki diğer kredilerdir (http://w3.gazi.edu.tr/web/soner.gokten/snrgktntur/sunulan_projeler/mikro_finans_kurulus.doc).

123. Mikrofinans Kuruluşları (MFK)

Mikrofinans kuruluşları; mikrofinans kuruluşu adı altında kurulan ve mikro girişimcilere ayni veya nakdi finansman sağlamak üzere faaliyet gösteren kuruluşları ifade eder (<http://www.undp.org.tr/Gozlem3.aspx?WebSayfaNo=595>).

Mikrofinans kuruluşları bazı durumlarda geleneksel finans kuruluşları yapısına sahip olan kuruluşlar olmakla birlikte, çoğu zaman yoksul kesime hizmet verirken kâr amacından çok, sosyal amaçlı hareket eden kişi, topluluk, kurum, sivil toplum örgütleri gibi kuruluşlardır. Farklı çalışma ilkeleri ve yapıları olmakla beraber, yoksulluğu ortadan kaldırmak için küçük tutardaki finansman olanaklarını ihtiyacı olan yoksul kesime aktaran kuruluşlardır (DOLGUN, 2005, s.2).

124. Mikro Sigorta

Mikro sigorta, riski paylaşmak için işletmelere veya diğer organizasyonlara insanlar tarafından ödeme yapıldığı bir sistemdir. Sigortaya erişim girişimcilerin karşılaşılabilecekleri riskleri azaltarak, onların işlerine ve işlerini geliştirmeye konsantre olmalarını sağlar (UNITED NATIONS SECRETARIAT. 2004, s.4).

125. Mikro Tasarruf

Mikro tasarruf, insanların gelecekte kullanmaları için, küçük miktarlardaki paraların saklanması imkanı verildiği bir hizmettir. Tasarruf hesapları, ev halkının beklenmedik durumlarda ortaya çıkabilecek masraflara karşı az miktardaki parayı saklayabilmelerine ve eğitim, yaşlılık gibi gelecekle ilgili yatırımlarını planlamalarına imkan sağlar (UNITED NATIONS SECRETARIAT).

13. Mikrofinansın Temel Felsefesi ve Amaçları

Mikrofinansın temel felsefesi; kredinin bir insan hakkı olmasıdır. Ticari bankalar tapuya, teminata ve kefalete yani kâğıda kredi verirken, mikrofinansta insana kredi verilmektedir. Beş kişilik grup dinamiği uygulanmakta olup, kişinin beyanı dışında belge istenmemekte, teminat ve kefalet aranmamakta, icra ve mahkemeye asla müracaat edilmemektedir (AKGÜL, 2006, s.4).

Ticari bankalardan kredi alırken, ne kadar fazla teminatınız varsa o kadar fazla kredi alırsınız. Mikrofinansta ise, “Ne kadar aza sahipsen o kadar önceliğin vardır” anlayışı hakimdir. Hiçbir şeyi olmayan dar gelirli, daima kredi almakta önceliklidir. Mikrofinans

her yoksul kişiye, hedef olan yoksulluk sınırının üzerine çıkarılacak bir küçük işletme sahibi oluncaya kadar destek vermeye devam eder.

Programın felsefesinde yatan yoksulluk sınırının üzerine çıkarılmakla kastedilen şunlardır (AKGÜL, 2008, s.28) :

- Mikrokredi kullanıcısının, ailesi ile birlikte barındığı 40 m² 'den büyük evinin, asgari sosyal şartlara (banyo, tuvalet, mutfak, yatak ve oturma odası) sahip olması.
- Mikrokredi kullanıcısının, ailesi ile birlikte sağlık sigortasından (Emekli Sandığı, SSK, Bağkur veya özel) faydalanabilme imkânına sahip olması.
- Mikrokredi kullanıcısının, altı veya daha büyük yaştaki çocuklarının hepsinin eğitim ve öğrenimlerini sürdürebilme imkânlarına sahip olması.
- Mikrokredi kullanıcısının, haftalık taksit olarak en az 25 YTL ödeyebilecek varlığa sahip olması.
- Mikrokredi kullanıcısının, tasarruflarının bir yıllık tutarının 250 YTL'nin altına düşmemesi.
- Mikrokredi kullanıcısının, ailesi ile birlikte kış mevsiminde evini ısıtabilme ve kışlık giyecek kullanma imkânına sahip olması.
- Mikrokredi kullanıcısının, kendi imkânları sayesinde ailesi ile birlikte üç öğün yemek yeme imkânına sahip olması.
- Aile refahını geliştirmek amacıyla, mikrokredi kullanıcısının eşinin de gelir elde etme imkânına sahip olması.
- Mikrokredi kullanıcısının, ailesi ile birlikte Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları gibi yardım kuruluşlarına bağımlı olmaması.
- Mikrokredi kullanıcısının, ailesi ile birlikte bayramlarda ihtiyaç duyulan yeni kıyafetleri alabilme imkânına sahip olması.

Mikrokredinin amaçları ise şöyle belirtilebilir:

1. Klasik yollarla kredi elde edemeyeklere, ailesi ve kredi alan için kendi kendine gelir getirici bir faaliyette bulunulmasına imkân vermek.
2. Yoksulluğu, gelir dağılımındaki adaletsizliği ve işsizliği azaltarak ekonomik kalkınmayı sağlamak.

3. Ekonomik krizin, muhtaç nüfus üzerindeki etkisini azaltmak (<http://www.israf.org/pdf/mikrokredi.pdf>).
4. Düşük gelirli kişi ya da gruplara etkin erişim sağlayan sürdürülebilir ve istikrarlı finans politika ve programların yürütülmesini sağlamak.
5. Mikrofinans grup dayanışması ve sosyal sorumluluk esasına dayandığından, toplumda hoşgörü ve uzlaşmaya imkân vererek, gelir getirici bir faaliyette bulunmanın yanında, birlik ve beraberliğin oluşmasına katkıda bulunmak.
6. Kredi, tasarruf gibi finansal hizmetlere erişimi olmayan kişileri ekonomiye kazandırarak mali piyasaların derinleşmesine katkıda bulunmak (<http://www.undp.org.tr/Gozlem3.aspx?WebSayfaNo=595>).
7. Yoksulların yüksek faiz oranları ile borç veren tefeciler tarafından sömürülmesine engel olmak.
8. İşsizliğin azaltılmasına yoksul insanların kendi adlarına çalışmalarını sağlayarak katkıda bulunmak.
9. Başta kadınlar olmak üzere yoksul hane halkına kendi kendilerine yapabilecekleri iş imkanları sunmak.
10. Gelir dağılımı adaletsizliğini gidermeye yönelik düşük gelir, düşük tasarruf, düşük yatırım ibresini yüksek gelir, yüksek tasarruf, yüksek yatırım yönüne çevirmek (http://w3.gazi.edu.tr/web/soner.gokten/snrgkntur/sunulan_projeler/mikro_finans_kurulus.doc).

14. Mikrofinansın Hedef Kitlesi

Pek çok sebeple, geleneksel resmi finans kuruluşlarına erişim olanağı ile gelir düzeyi arasında ters orantı vardır. Ne kadar yoksulsanız bu finans kuruluşlarına erişim olanağınız o kadar düşüktür. Öte yandan, ne kadar yoksulsanız, gayrı resmi finansal düzenlemeler o kadar pahalı ve külfetli olacaktır. Ayrıca, gayrı resmi finansal düzenlemeler belirli finans hizmeti gereksinimlerine uygun olmayabilir ya da sizi bir şekilde dışlayabilir. Bu dışlanmış ve yeterince hizmet alamayan pazar kesiminden bireyler de mikrofinans müşterileri olurlar (<http://www.haberler.com/haberf.asp?haber=293465>).

Mikrofinansın ilgi alanına girebilecek insanlar, kendi hesabına çalışan mikro girişimciler ve çoğunlukla kırsal kesimde veya kentsel alanlarda yaşayan, resmi finans

kuruluşlarına erişim olanağı bulunmayan düşük gelirli kişilerdir (<http://www.bddk.org.tr/turkce/yayinlarveraporlar/rapor/bddk/mikrogorisimci.doc>). Kırsal alan ve bölgelerde, genellikle küçük çiftçiler, gıda işleme ve küçük esnafılık gibi düşük gelir getiren faaliyetlerle iştigal eden kişilerdir. Kentsel alan ve bölgelerde ise, mikrofinans faaliyetleri daha çeşitlidir ve dükkân sahipleri, hizmet sağlayıcılar, zanaatçılar, seyyar satıcılar, vb. gibi grupları kapsar (<http://www.tbb.org.tr/turkce/konferans/Mikrofinans.doc>).

Mikrofinans imkânlarından yararlananların ortak özelliği düşük gelir seviyesinde olup, kendi işini yürütmek amacına sahip kişi veya işletmeler olmalarıdır. Genellikle ticari bankalardan hizmet alamayan düşük gelire sahip, tasarruflarını yastık altında tutan veya taşınır veya taşınmaz mal şeklinde değerlendirme yoluna giden kişilerdir. Uluslararası uygulamalarda öncelik, günlük geliri 1 USD \$ altında olan, yaşamını sürdürebilmek için kendi işini sürdürmek durumunda olan, en yoksul insanlar ve özellikle mevcut resmi mali sistemin dışladığı yoksulun yoksulu kadınlarıdır. Yoksulluk ve açlık riskiyle karşı karşıya olan grupların başında kadınlar geliyor. Bu nedenle mikrokredi uygulamasında da ana hedef kitle olarak kadınlar seçilmiştir (DOLGUN, 2005, s.10). Yoksulluktan hem aile içinde hem de toplumda en fazla etkilenen kişilerin kadınlar olduğu gerçeği dikkate alındığında, kadınların böyle bir ortamdan kurtulmalarına destek sağlamak maksadıyla, mikrokredi öncelikle kadınlara verilmektedir. Ancak, erkeklerde mikrokrediden yararlanabilmektedirler. Erkek; annesi, eşi, kız kardeşi, halası veya teyzesi gibi kadınla birlikte mikrokredi alabilir. Yani ancak kadın tarafından alınan mikrokrediden faydalanabilir (AKGÜL, 2008, s.6).

Mikrofinans kuruluşlarının hedef müşteri grubunu saptarken, kendi kurumsal misyon ve gelecek hedefleri doğrultusunda yoksul halkın ve mikro girişimcilerin özellikleri hakkında detaylı analizler yapması gerekmektedir. MFK'ların karar alma süreçlerine etki eden uzun dönemli iki temel amaç bulunmaktadır. Bunların ilki geleneksel finansal kuruluşlar tarafından hizmet verilememiş kişilere ve girişimcilere yönelik süreklilik arz eden finansal aracılıkta bulunmak, bir diğeri ise sundukları finansal hizmetlerin maliyetlerini karşılayabilecek düzeyde sürdürülebilir gelir elde etmektir.

MFK'lar potansiyel müşterilerini belirlerken belli başlı kriterlere de bakmaktadırlar. Bunlardan ilki, borcu geri ödeme kapasitesidir. MFK'lar krediyi vermeden önce müşterinin

içinde yer alacağı sektör koşulları, nakit akışlarının devir hızı, faaliyet sürecinde geçmiş tecrübeleri gibi hususlara bakarak müşterinin krediyi geri ödeme kapasitesi öngörülmeyle çalışılmaktadır. Bir diğer kriter, borcu geri ödeme istekliliğini içeren müşterinin karakteridir. Borcu geri ödeme kapasitesinin yanı sıra müşterinin borcu geri ödemedeki istekliliği de önemlidir. MFK'ların hizmet vereceği yoksul grubun kendi içerisinde yoksulluk düzeyi de bakılan bir diğer kriterdir. Yoksulluk düzeyi değişiklik göstermektedir. MFK'lar yoksulluk düzeylerini en yoksullar, çok yoksul, orta derecede yoksul ve risklere karşı hassas fakat yoksul olmayanlar şeklinde dört gruba ayırmış olup; her grubun kendi iç dinamiklerine uygun ürün ve hizmet politikası belirlemektedirler. MFK'ların kadın müşterilere odaklı hizmet verdikleri de bir diğer kriterdir. Son olarak MFK'lar müşterilerinin kırsal kesimde olup olmadığı kriterine bakarak vereceği ürün ve hizmetin çerçevesini belirleyebilmektedirler. Belirtilen bu kriterlerle birlikte müşteri kitlesini belirleme hususunda oturmuş bir yaklaşım ve genel kabul görmüş bir model oluşmamıştır (http://w3.gazi.edu.tr/web/soner.gokten/snrgktntur/sunulan_projeler/mikro_finans_kurulus.doc).

Sonuç olarak mikrokredi de hedef kitleyi tek tek sıralayacak olursak bunlar; kadınlar, topraksız köylüler, işsiz gençler, işsiz yaşlılar, küçük ölçekli çiftçiler, özürlüler ve gaziler, sokaktaki sahipsiz çocuklar, çocuklarını Çocuk Esirgeme Kurumuna vermek mecburiyetinde kalan aileler ve orman köylüleri oluşturmaktadır (<http://www.israf.org/pdf/turkiyegrameenmikrokrediprojesibilginotu.pdf>).

15. Mikrofinansın Özellikleri

Mikrofinans sisteminin özellikleri şunlardır (AKGÜL, 2006, s.6) :

- Mikrofinans sistemi kendi işini kurarak gelir getirici faaliyette bulunan yoksullara destek vermeyi esas almıştır.
- Mikrofinansta kefalet, teminat veya senet benzeri işlemler istenmediği gibi icra takibi de yapılmaz. Mikrofinansta esas olan insanların birbirine güvenmesi ve inanmasıdır.
- Bütün verilen paralar kredi olup, borç olarak verilir ve haftalık taksitlerle hizmet maliyeti (%15) ile birlikte geri toplanır.

- Başlangıç kredisi alan üye; aldığı krediyi zamanında öder, disiplinli olarak toplantılara katılır ise, ikinci yıl kredisini arttırarak alma şansına sahiptir.
- Kredinin bir insanlık hakkı olduğuna inanılır.
- Mikro krediye kendiniz de en yakınınızdaki şubeye gelerek başvurabileceğiniz gibi, rutin saha çalışmaları esnasında mikro kredi görevlileri de evinize kadar gelerek size mikro finans sistemini anlatabilir.

16. Temel Mikrofinans Prensipleri

Mikro finans sisteminin temel prensiplerini aşağıdaki açıklamak mümkündür (<http://www.mikrofinanssturkiye.org/trMicrofinance.htm>) :

Yoksul kimselerin sadece kredilere değil çeşitli finansal hizmetlere ihtiyaçları vardır: Herkes gibi yoksul insanların da uygun, esnek ve bütçelerinin el verdiği ölçüde çeşitli finansal hizmetlere ihtiyacı vardır. Duruma göre, yoksul kimseler sadece kredilere değil aynı zamanda tasarruflara, sigortaya ve para transferi hizmetlerine de ihtiyaç duyarlar.

Mikro finans yoksullukla savaşmak için güçlü bir araçtır: Yoksul insanlar finansal hizmetlere erişebildikleri zaman, para kazanabilirler, kendi varlıklarını oluşturabilirler ve dış etkenlere karşı kendilerini daha iyi koruyabilirler. Fakir aileler günlük yaşam savaşından, gelecek planlamaya geçmek için mikro finansı kullanır, böylece daha iyi beslenme, barınma, sağlık ve eğitim için daha fazla para harcayabilirler.

Mikro finans yoksul insanlara hizmet eden bir finansal sistem kurmak demektir: Birçok gelişmekte olan ülkede, yoksul insanlar nüfusun büyük bir bölümünü oluşturur. Bununla birlikte bankalar tarafından en az hizmet görenler de bu yoksul kesimdir. Mikro finans sıklıkla marjinal bir sektör, donörlerin, kamu otoritesinin veya sosyal yatırımcıların ilgilenebileceği kalkınma hamlesi olarak algılanır. Mikro finans geniş kitlelere ancak finansal kesimin içine tamamıyla entegre edildiğinde ulaşacaktır.

Mikro finansın geniş kitlelere ulaşması için sürdürülebilir yapıda olması gerekir: Yoksul insanlar çoğu ihtiyaçlarını karşılayacak kaliteli finansal hizmet alamamaktadır.

Bunun nedeni bu şekilde hizmet sağlayacak güçte kuruluşların olmayışıdır. Bu hizmetleri sağlayacak güçlü kuruluşların maliyetlerini karşılayabilecek kadar ücret talep etmesi gerekir. Masrafların karşılanması, donör desteğine ihtiyaç duymadan hedeflenen hacme ve etkiye ulaşmada tek yoldur. Finansal olarak süreklilik sağlayan kuruluş uzun vadede hizmetlerine arttırarak devam edebilir. Sürekliliği başarmak; işlem masraflarını azaltmak, müşteriye daha yararlı hizmetler sunmak ve bankacılık hizmetleri sunulmamış birçok yoksul insana ulaşmak için yeni yollar bulmak demektir.

Mikrofinans kalıcı yerel finansal kuruluşlar kurmak anlamındadır: Yoksul insanlara sürekli finansal hizmet sağlamak, güçlü yerel mikrofinans kuruluşları oluşturmak gerektirmektedir. Bu kuruluşlar yerel birikimleri çekmeye, kredi olarak tekrar kullanıma sokmak ve diğer başka finansal hizmetler sağlamak için gereksinim duyarlar. Yerel mikrofinans kuruluşları ve sermaye piyasaları olgunlaştıkça kamu ve kalkınma bankalarının da dahil olduğu donör ve hükümet finansmanına daha az bağımlılık olacaktır.

Mikrofinans her zaman soruların cevabı değildir. Mikrofinans her durum için en iyi çözüm yolu değildir: Geri ödemek için hiçbir imkânı olmayan yoksul ve aç insanlar kredilerden en iyi şekilde yararlanmadan önce başka desteklere ihtiyaç duyarlar. Birçok durumda, diğer destekler yoksulluk soruna daha etkin çözümler getirebilir. Örneğin; küçük ölçekli bağışlar, iş ve eğitim programları.

Faiz oranı tavan değerleri fakir insanların kredi almasını daha da zorlaştırarak onlara zarar vermektedir: Birçok küçük ölçekli kredi oluşturmak daha az sayıda fakat daha büyük ölçekli kredi oluşturmaktan daha fazla masrafa yol açmaktadır. Mikrokredi verenler ortalama banka kredi oranlarının üzerinde faiz oranı belirlemedikleri sürece, kendi masraflarını karşılayamazlar. Büyümeleri donörlerden ve hükümetten aldıkları az ve belirsiz para ile sınırlanacaktır. Hükümetler faiz oranlarını düzenledikleri zaman, bu oranları o kadar düşük seviyelerde tutmaktadırlar ki mikrokredi verenler kendi masraflarını karşılayamamaktadır, bu yüzden bu tür düzenlemelerden kaçınılmalıdır. Bununla birlikte, mikrokredi verenler yüksek faiz oranlarını etkin olmayan operasyonların masraflarını kredi alan kişilere karşılatmak için kullanmamalıdır.

Devletin görevi finansal hizmetleri doğrudan sağlamak değil erişim için uygun ortamı sağlamaktır: Devletler yoksul insanlara finansal hizmeti teşvik eden ve aynı zamanda birikimleri koruyan politikalar oluşturmalıdır. Makroekonomik istikrar sağlamalı, faiz oranı tavan değerleri belirlemekten kaçınmalı ve sürekliliği sağlanamayacak sübvans edilmiş ve yüksek temerrütlü kredi programlarıyla piyasaları bozmaktan uzak durmalıdır. Aynı zamanda, devletler yolsuzlukları sıkı kontrol altına almalı ve mikrofinans kurumları için sektör altyapısını destekleyici bir ortam oluşturmalıdır. Alternatif fonların uygun olmadığı özel durumlarda hükümet finansmanı sağlam ve bağımsız mikrofinans kuruluşları için bir tür garanti oluşturabilir.

Bağış niteliğindeki fonları özel sermayeyi tamamlamalı, özel sermaye ile rekabet etmemelidir: Donörler mikrofinans için bağış, kredi, sermaye türü destekler sağlarlar. Bu tür destekler geçicidir ve mikrofinans kuruluşlarının kapasite oluşturma için kullanılmalıdır. Aynı şekilde yine bu destekler, kredi derecelendirme şirketleri, kredi büroları ve denetim şirketleri gibi mikrofinans sektörünü destekleyici altyapıyı kurmada ve örnek uygulamaları desteklemede kullanılmalıdır. Bazı durumlarda ulaşılması zor nüfus söz konusu olduğunda daha uzun dönem donör desteğine ihtiyaç duyulabilir. Donörler, mikrofinansı finansal kesimin içine entegre etmeye çalışmalıdırlar. Proje oluşturulmasına ve uygulamasına, uzmanlığı başarılı uygulamalarla kanıtlanmış eksperler kullanarak destek vermelidirler. Donörler, fon desteğine devam etmeden açık performans hedefleri belirlemelidirler. Her projenin donör desteğine ihtiyaç duymadan sürdürülebilirliğini hedefleyen gerçekçi planları olmalıdır.

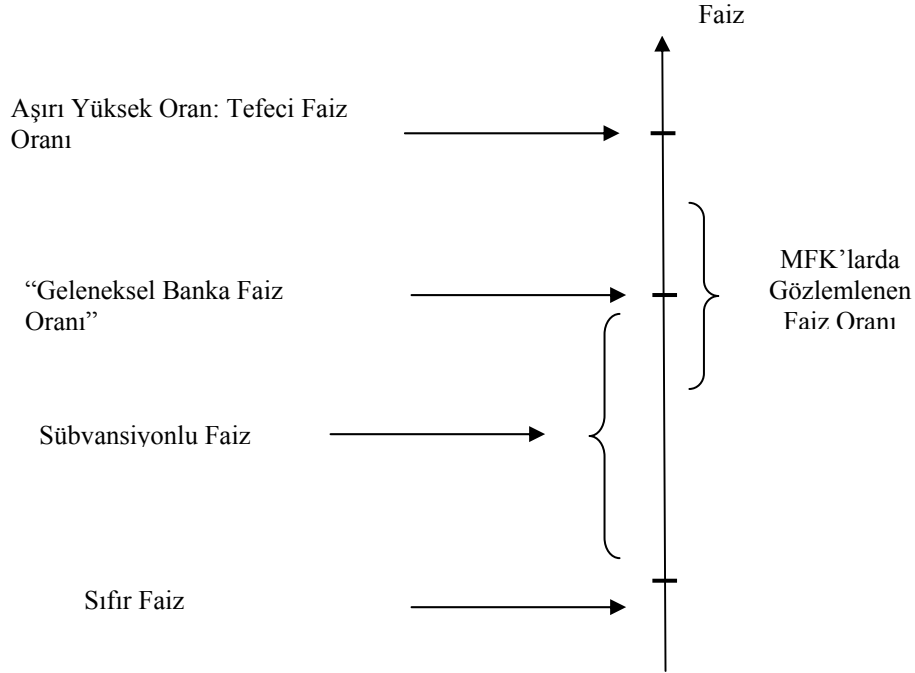
Sağlam kuruluşların ve yöneticilerin eksikliği kritik bir engeldir: Mikrofinans, sosyal hedeflerle bankacılığı birleştiren uzmanlaşmış bir alandır. Yeterli kapasite ve gerekli sistemler her düzeyde oluşturulmalıdır. Mikrofinansa yapılan kamu ve özel yatırımlar sadece paranın transferi değil, bu kapasiteyi gerçekleştirmekte kullanılmalıdır.

Mikrofinans, performansını ölçtüğü ve açıkladığı zamanlarda en iyi çalışır: Mikrofinans kuruluşlarına ait standart finansal (örneğin; faiz oranları, kredinin geri ödenmesi ve finansal etkinlik) ve sosyal (örneğin; ulaşılan müşteri sayısı ve onların yoksulluk sınırı) performans göstergeleri olmalıdır. Performans göstergeleri açıklanmalı ve

bu bilgiler ışığında donörler, yatırımcılar, denetçiler ve müşteriler masraflarını, risklerini ve kazançlarını değerlendirmelidirler.

17. Mikrokredilere Yüksek Faiz Uygulanmasının Nedenleri

Mikrokredinin yoksullara ulaştırılması maliyetli ve riskli bir hizmet olduğundan, piyasa faiz oranlarından daha yüksek fiyatlandırılır. Yoksul insanlara finansal hizmetler vermek, özellikle ilgili işlemlerin büyüklüğüne kıyasla oldukça pahalıdır. Bankaların küçük krediler açmamaalarının en önemli sebeplerinden birisi de budur. Mikrofinans sitemindeki faiz oranının diğer finansal sistemlerle karşılaştırılması Şekil 1 de gösterilmektedir.

Şekil : 1

MFK'larda ve Diğer Finansal Sistemlerdeki Faiz Oranları

Kaynak : BDDK, 2005, s.7

Örneğin, 100 \$'lık bir kredi, 2.000 \$'lık bir kredi kadar personel ve kaynak gerektirir ve bu da, birim işlem başına kredi maliyetini artırır. Kredi memurlarının müşterinin evini veya işyerini ziyaret etmeleri, müşterinin ailesiyle ve referans gösterdiği kişilerle görüşmeler yaparak müşterinin kredibilitesini değerlendirmeleri ve çoğu durumda, geri

ödeme kültürünü desteklemek amacına yönelik devam ve takip ziyaretleri yapmaları gerekir. Mesela bir mikrokredi açmanın maliyeti yaklaşık 25 ABD \$ olsun. Bu rakam mutlak değeri açısından makul gözükebilir, fakat aynı zamanda kredi meblağının yüzde 25'i gibi yüksek bir oranı temsil edebilir ve bu da, kredi yönetim maliyetini karşılayabilmek için bankayı yüksek bir faiz oranı uygulamaya zorlayabilir (<http://www.tbb.org.tr/turkce/konferans/Mikrofinans.doc>).

Mikrofinans kuruluşları, yoksulların krediye daha kolay ulaşabilmelerini sağlamak amacıyla krediler için devlet yardımları (sübvansiyonlar) alabilir. Çoğu bunu yapmaktadır. Ancak bu durumda mikrofinans kuruluşu bu devlet yardımının devamlılığına bağımlıdır. Devlet yardımına bağımlı bu tip kredi programları kendilerini bütçe kesintilerine karşı koruyabilmek için sürekli mücadele halindedirler ve çok nadiren bu tip programlar büyümektedir. Başta mikrokredi kuruluşları kredi verebileceklerini ve yüksek faiz oranlarıyla büyüyeceklerini ve bu yolla daha fazla sayıda müşteriye ulaşabileceklerini gösterdikleri takdirde, bu tip devlet yardımına bağımlı programlar, sürdürülebilirlik özelliklerini kaybederler. Müşteriler daha uzun vadeli krediye erişebilmek için daha yüksek oranlarda faiz ödemeye isteklidirler. Çünkü diğer alternatiflerin (gayri resmi finans sektöründe uygulanan daha yüksek faiz oranları ya da hiç kredi alamamak gibi) kendileri için daha az çekici olduğunu görmekteyiz. Yoksulların yaptığı ekonomik iş ve faaliyetlerin çoğunda işçilik getirisi oldukça düşüktür. Likidite ve sermayeye erişim olanağı yoksulların daha yüksek getiri elde etmelerine ya da ekonomik fırsatlardan istifade etmelerine olanak sağlayabilir. Bu tip yatırımların getirisi, çoğu durumda, uygulanan faiz oranından daha yüksek olabilir. Ayrıca, faiz oranı toplam kredi işlem maliyetinin sadece küçük bir kısmıdır ve mikrofinans kuruluşları daha kolay erişilebilir kredi verdikleri takdirde, zaman, seyahat, kırtasiye, vb. gibi önemli maliyet kalemleri azaltılabilir ve bu da yoksulların yararına olur. Devlet yardımlı faiz oranları uygulayan pek çok program, aşırı talebe göre kredi dağıtımı için kredi tahsis mekanizmaları kullanmaktadır. Bu mekanizmalarda, borçlu kredi alabilmek için pek çok güçlüğü aşmak zorunda kalmakta ve bu da, onun kredi alabilmek için harcaması gereken zamanı ve parayı artırmaktadır. Gerçekte, bu işlemlerin maliyeti faiz giderlerinden genellikle daha yüksektir ve bu, borçlunun faiz oranı sübvansiyonundan sağladığı faydayı ve avantajı alıp götürmektedir. Bununla birlikte, yoksulların krediye uzun vadeli ve sürdürülebilir bir esasta erişim olanağının artması büyük faydalar sağlayabilir ve mikrofinans kuruluşlarının

verimlilik/etkinlik düzeylerini geliştirmek ve ölçek ekonomilerini iyileştirmek için çalışmaya devam etmeleri gerekir. Bu, kredi açmanın maliyetini azaltacak ve yoksullara transfer edilen bu tip kaynak ve faydalar kredi ürünlerini geliştirecek, kredilere daha iyi erişim olanağı sağlayacak ve borçlanma maliyetini düşürecektir (<http://www.tbb.org.tr/turkce/konferans/Mikrofinans.doc>).

18. Yoksulların Finansal Sorunlarının Çözümünde Mikrofinans

Yoksulluk sınırının yakınında yaşayanlar, ailede geliri bulunan bir kişinin hastalanması, iklim koşulları, hırsızlık veya benzeri olaylara karşı çok savunmasızdırlar. Yoksullar bizim normal tasarruf olarak görmeyebileceğimiz çeşitli yol ve yöntemlerle zaten tasarruf yapıyorlar. Örneğin, gelecekte nakde kolay çevrilemeyecek olan mallara (altın, mücevher, evcil hayvanlar, inşaat malzemeleri, vb.) yatırım yapıyorlar. Fakat onların da herkes gibi ani nakit ihtiyaçları olabiliyor. Örneğin, hastalıklar, okul ücretleri, konutu genişletme ihtiyacı ve cenaze durumları. Bu tür şok ve darbeler, aile biriminin zaten kısıtlı olan mali kaynaklarına olan talebi artırır ve bunu dengeleyebilecek etkin finans hizmetlerinin bulunmaması halinde, aileyi daha derin bir yoksulluğa itebilir ve ailenin bu yoksulluktan kurtulması yıllar alabilir. Yoksul insanlar resmi finansal sektör aracılığıyla sağlanan hizmetlere nadiren ulaşabilmektedir. Finansal hizmetlere olan ihtiyaçlarını genelde gayri resmi yollardan karşılamaktadırlar. Krediler gayri resmi ticari ve ticari olmayan borç verenlerden alınabilir fakat genelde borç sahiplerine çok yüksek faiz oranlarına mal olmaktadır. Mevduat hizmetleri değişken tasarruflar, kredi birlikleri ve düzensiz ve güvensiz olma eğilimi taşıyan karşılıklı kefalet gibi bir dizi gayri resmi ilişki aracılığıyla sunulmaktadır (<http://www.mikrofinansurkiye.org/trMicrofinance.htm>). İnsanların bu gayri resmi tasarruf yol ve yöntemlerinin getirdiği problemler vardır. Aniden küçük miktarda bir nakit ihtiyacı doğduğunda bu tasarruflar kullanıma hazır olmayabilir. Yoksullar, hem emniyetli hem de likit (kullanıma hazır) tasarruflara gereksinim duyarlar. Tasarruf ve birikimleri üzerinden kazanabilecekleri faiz oranlarına pek dikkat etmezler, çünkü finansal enstrüman ve araçlarla tasarruf yapmaya alışık değildirler ve acil ihtiyaçlarını karşılamak ve mallarını artırmak amacıyla tasarruflarının derhal kullanıma hazır olmasına çok daha büyük değer verirler. Bu tasarruf ve birikim hizmetlerinin yoksulların özel talep ve isteklerini ve nakit akış çevrimlerini karşılayabilecek şekilde uyarlanması gerekir. Çoğunlukla, yoksullar sadece düşük gelir sahibi değildir, aynı

zamanda gelir akışları da düzensizdir. Bu nedenle, yoksulların tasarruf eğilimini teşvik etmek ve artırmak için, finans kuruluşlarının hem yatırılacak tutarlar hem de hesaba/fona ödeme yapma ve itfa sıklığı açısından esnek olanaklar ve koşullar sunmaları gerekir.

Yoksulluk çok boyutludur. Mikrofinans, yoksulluğun pek çok yönüne karşı mücadelede, finans hizmetlerine erişim olanağı sağlayarak önemli bir rol oynar (<http://www.tbb.org.tr/turkce/konferans/Mikrofinans.doc>). Tasarruflara, krediye, sigortaya ve diğer finansal hizmetlere erişimi olan yoksul insanlar karşılaştıkları günlük krizlere karşı daha esnek ve bu krizlerle mücadele konusunda daha yeteneklidirler. En titiz ekonometrik çalışmalar bile mikrofinansın tüketim seviyelerini düzeltebileceğini ve temel ihtiyaçları karşılamak için malvarlıklarının satılmasına duyulan ihtiyacı önemli ölçüde düşüreceğini ispatlamıştır. Mikro sigortaya erişimle, yoksul insanlar ölüm, ciddi hastalıklar ve malvarlıklarının kaybedilmesi ile ilgili olarak aniden artan harcamalarıyla başa çıkabilmektedirler.

Krediye olan erişim yoksul insanların ekonomik fırsatlardan faydalanmalarını sağlamaktadır. Artan kazançlar hiçbir şekilde otomatik olmazken, müşteriler gideren artan bir şekilde güvenli kredi kaynaklarının iş faaliyetlerini planlama ve geliştirme konularında bir temel sağladığını göstermektedir. Pek çok çalışma programlara katılan ve programlarda kalan kişilerin katılmayanlara oranla daha iyi ekonomik koşullara sahip olduklarını göstermekte ve programların bu geliştirmelere katkıda bulunduğuna işaret etmektedir. Ayrıca uzun dönemler içerisinde pek çok müşterinin yoksulluktan kurtulduğunu da göstermiştir.

Finansal hizmetler hassasiyeti azaltarak ve kazanç/tasarrufları artırarak, yoksul hane halklarına günü kurtarmaktan gelecek için plan yapmaya geçiş için olanak sağlamaktadır. Hane halkları mikrofinans sayesinde gelirlerini artırabilmekte, yaşayabilir ve başarılı olabilecek işler kurabilmekte, dış şok ve darbelere karşı savunmasızlıklarını azaltmakta, daha fazla sayıda çocuğu okula gönderebilmekte ve çocuklarının eğitimi için daha fazla yatırım yapabilmektedirler. Finansal hizmetlerden elde edilen artan kazançlar daha iyi beslenmeyle ve sonuç olarak daha düşük hastalık oranlarına ulaşmalarını sağlayan daha iyi yaşam koşullarıyla sonuçlanmaktadır. Artan kazançlar ayrıca müşterilerin ihtiyaç duyulduğu zaman sağlık bakım hizmetlerini ödeyebilecekleri anlamına gelmektedir,

böylece de sağlık hizmetleri olmadan devam etmemekte ya da sağlıkları ciddi anlamda kötüleşene kadar beklemeden yaşayabilmektedirler (<http://www.mikrofinansurkiye.org/trMfPoor.htm>).

Mikrofinans, başta kadınlar olmak üzere yoksulların ekonomik değişim araçları olmalarına olanak vererek onların kendi ayakları üzerinde durmaları için güçlü bir araç da olabilir. Mikrofinans programları genelde yoksul kadınları hedef almaktadır. Finansal hizmetlere sadece kadınlar vasıtasıyla erişim sağlayarak -kadınları krediler konusunda sorumlu kılarak, geri ödemeyi kadınlar vasıtasıyla garanti altına alarak, kadınlar için tasarruf hesapları sağlayarak- hane halklarına ve toplumlara ciddi bir mesaj göndermektedir (<http://www.tbb.org.tr/turkce/konferans/Mikrofinans.doc>).

Pek çok niteliksel ve niceliksel çalışma finansal hizmetlere olan erişimin kadınların aile ve toplum içinde statülerinin gelişmesine nasıl yardımcı olduklarını göstermiştir (<http://www.mikrofinansurkiye.org/trMfPoor.htm>). Ayrıca, çoğu ortam ve yerde kamusal yaşamdan uzakta kalan kadınlar için, resmi finans kuruluşlarıyla ilişki kurmak ve iş yapmak onların kendilerine güven kazanmalarına ve kendi ayakları üzerinde durmalarına da yardımcı olabilir (<http://www.tbb.org.tr/turkce/konferans/Mikrofinans.doc>). Kadınlar daha iddialı ve daha kendine güvenir bir hale gelmiştir. Kadının hareketliliğinin ciddi ölçüde kısıtlı olduğu bölgelerde, kadınlar daha görünür hale gelmiş ve kamusal alanda kendilerini daha güvenle ifade etmeye başlamışlardır. Kadınlar arazi ve ev dahil olmak üzere malvarlıklarına sahip olmuşlar ve karar verme mekanizmalarında daha güçlü roller edinmişlerdir. Pek çok senedir devam etmekte olan bazı programlarda, kadınlara karşı şiddetin düştüğü bile gözlemlenmiştir (<http://www.mikrofinansurkiye.org/trMfPoor.htm>).

19. Mikrofinansın Desteklenmesinde Devletin ve Finansal Düzenleyicilerin Rolü

Devletin mikrofinans konusunda karmaşık bir rolü vardır. Son yıllara kadar, dezavantajlı insanlar için kredi programları da dahil “kalkındırma finansı” kaynağı yaratmanın kendi sorumlulukları olduğuna inanıyordu. Kırsal bölge kredi programlarının yirmi yıllık geçmişi, devletin yoksullara kredi/ödünç verme konusunda çok kötü bir iş yaptıklarını göstermektedir. Politikacılar kendi kontrolü altındaki kredi kuruluşlarını politik kazançları için kullanıyorlardı. Bu kuruluşlar fonlarını çok çabuk ve düşüncesiz

harcamakta ve sadece arada sırada temerrüde düşen borçlulara karşı sert davranarak alacaklarını tahsil etmektedirler. Kentsel bölgelerde, devlet yardımlı mikro işletme kredisi kırsal bölgelere kıyasla hâlâ oldukça seyrek ve nadirdir. Fakat artık mikrofinans oldukça popüler bir hale gelmiştir ve devlet mikrokredi dağıtmak için tasarruf bankaları, kalkınma bankaları, posta tasarruf bankaları ve ziraat bankaları gibi kuruluşları kullanma eğilimini göstermektedir.

Finansal düzenleyicilerinde mikrofinansın gelişmesinin desteklenmesi konusunda oynayabileceği önemli rolleri vardır. Bunlardan bazıları (<http://www.tbb.org.tr/turkce/konferans/Mikrofinans.doc>);

1. Sivil toplum örgütleri ve kredi birliklerinin kamuya mevduat toplama hizmetleri verebilmesi,
2. Üst kurul ve kurumlar aracılığıyla fon toplayabilmek için gerekli ruhsatı ve lisansı almalarına olanak veren alternatif bir kurum tipi yaratması (Bazı ülkelerde bu uygun bir strateji olabilir. Ancak pek çok ülkede, mikrofinans endüstrisinin mevcut durumu, yoksullara hizmet edecek ayrı bir finans kuruluşu tipi ve sınıfına ruhsat vermeye uygun seviyeye henüz gelmemiştir.),
3. Temerrüde düşen borçluların bir mikrofinans kuruluşundan diğerine gitme olanağını sınırlamak ve müşteriler hakkındaki bilgilerin paylaşılması için kredi bilgi paylaşım kurumları kurması,
4. En temel mevzuat altyapısından bile yoksun olan geçiş dönemi ekonomilerinde mahkemelerin özel kredi sözleşmelerinin metnini anlayabilmesini sağlamak amacıyla sivil otoritelerle işbirliği yapmasıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. MİKROFİNANS KURULUŞLARI

20. Mikrofinans Kuruluşları Kavramı

Yoksulların yaşam koşullarını iyileştirme aracı olarak mikrofinansın kullanılması 1980'lerden sonra popüler duruma gelmiştir ve yararlı olacağı konusunda geniş bir uzlaşma sağlamıştır. Mikrofinans kuruluşları, çok yoksullara ve mikro girişimcilere finans hizmetleri sunan kuruluşlardır (http://w3.gazi.edu.tr/web/soner.gokten/snrgktntur/sunulan_projeler/mikro_finans_kurulus.doc). Sıkı çalışmayı, kendi kendine yeterliliği, serbest piyasa ekonomisini ve yoksulların ekonomik koşullarını iyileştirmeyi içeren bu fikir politik çerçevelerce de olumlu olarak karşılanmıştır. Bu sayede, 31 Aralık 2006 itibariyle 175 gelişmiş ve gelişmekte olan ülkede 3.316 mikrofinans kuruluşu ve programı mikro girişimcilere mikrokredi hizmetleri sunmaktadır (DALEY, 2007, s.22).

Mikrofinans kuruluşlarının çoğu, düşük gelir düzeyindeki nüfusun belirli kesimlerine yardım etmek amacını güden sivil toplum örgütleri ve kuruluşlarıdır. Bu kuruluşların hemen hemen tümü mikrokredi verirler ve genel olarak kamudan değil, sadece bu kredilerin borçlularından küçük miktarlarda tasarrufları geri alırlar. Mikrofinans endüstrisinde, mikrofinans kuruluşu terimi, bu tip hizmetleri vermek amacıyla kurulmuş çok değişik ve farklı kuruluşları anlatmak amacıyla kullanılmaktadır. Örneğin, sivil toplum örgütleri, kredi birlikleri, kooperatifler, özel ticaret bankaları ve banka dışı finans kuruluşları ve devlet bankalarının belirli bölümleri gibi (<http://www.tbb.org.tr/turkce/konferans/Mikrofinans.doc>).

MFK'ların finansal hizmetler sunan bir STÖ olduğu da düşünülmektedir. Pek çok STÖ'nün mikrofinans sektörünün gelişmesine çok büyük katkıları olduğu görülmektedir. Finans hizmeti dışında faaliyetlerle de uğraşan STÖ'ler olduğu düşünüldüğünde; STÖ'lere

MFK demenin yanıltıcı olduğu ilk bakışta anlaşılmaktadır. Fakat STÖ'ler çok yoksul insanlara ve mikro girişimcilere finans hizmetleri sunduğundan dolayı onlara MFK da denilmektedir. MFK denilmekle esasen sadece mikrofinans hizmeti sunan bölümü kastedilmektedir (http://w3.gazi.edu.tr/web/soner.gokten/snrgktntur/sunulan_projeler/mikro_finans_kurulus.doc). Aynı durum, mikrofinans hizmetleri veren az sayıda ticaret bankası için de geçerlidir. Bunların varlıklarının sadece küçük bir kısmı yoksullara finans hizmetleri sunmaya ayrılmış olsa bile, biz bu tip ticaret bankalarını da mikrofinans kuruluşları olarak adlandırıyoruz. Her iki durumda da, bu endüstride insanlar mikrofinans kuruluşundan bahsettiklerinde, aslında sadece o kuruluşun mikrofinans hizmeti sunan kısmına veya bölümüne atıf yapmaktadırlar.

Ancak kendilerini mikrofinans işinde gören ve yeniden şekillendirilen ve derinleştirilmiş finans sektöründe kesinlikle bir rol oynayacak olan başka kuruluşlar da vardır. Bunlar, mahalli topluma dayanan finansal araçlardır. Kredi birlikleri ve inşaat kooperatifleri gibi bazıları üyelik bazlı kuruluşlardır. Diğerleri ise mahalli girişimciler veya belediyelerin sahip olduğu ve yönettiği kuruluşlardır. Bu kuruluşların müşteri tabanı finansal sivil toplum örgütlerinin müşteri tabanından daha geniştir ve onlar da kendilerini resmi finans sektörünün bir parçası olarak görmektedirler. Ülkeden ülkeye farklılık arz etmesine ve bu kuruluşların finansal sivil toplum örgütleri kadar pazara ulaşmak gibi bir amacı olmamasına rağmen, yoksul insanların çoğu bu tip kuruluşlara erişim olanağına sahiptir (<http://www.tbb.org.tr/turkce/konferans/Mikrofinans.doc>).

21. Mikrofinans Kuruluşlarının Ortaklık Yapısı

Mikrofinans sektörüne benzer ürün ve hizmetleri sunan geleneksel finansal kuruluşlar, başta ortaklarının hisse değerini maksimize etmek olmak üzere, faaliyetlerinin sürekliliği ve karı artırmak gibi daha da çoğaltılabilecek belli bir takım amaçlarla hareket etmektedirler. Ortaklık yapısını bu amaçlarla hareket eden gerçek kişi ve tüzel kişi, ortak ve yöneticiler oluşturmaktadır. Oysa mikrofinans kuruluşları için bu durumun tam tersi söz konusudur. Yani MFK'ların ortaklarının hemen hemen tamamına yakını özellikle kar amacı gütmemektedirler. Planlanan kalkınma programlarını uygulamaya yönelik kurulan MFK'ların, ekonomik anlamda gerekli fona sahip olmayan, daha çok sosyal amaçla hareket eden STÖ'ler ve bağış kabul eden, piyasa şartlarına göre daha ucuz fon kullandıran

ve teknik desteği sağlayan kuruluşlar ortaklık yapısını oluşturmaktadır. Dikkat edildiği gibi bunlar tüzel kişi kuruluşlardır. Bunlara ilaveten ortaklık yapısının gerçek kişilerden oluştuğu MFK'ların da çoğunlukta olduğu görülmektedir. Grameen Bank'ın ortaklık yapısının yüzde 75'i gerçek kişi yani müşterilerinden oluştuğu görülmektedir (http://w3.gazi.edu.tr/web/soner.gokten/snrgkntur/sunulan_projeler/mikro_finans_kurulus.doc). Ülkemizde ortaklık yapısını üyelerin meydana getirdiği, mikrofinans sektörü ürün ve hizmetlerini sunan kuruluşlara verilecek örnek kredi kooperatifleridir.

22. Mikrofinans Kuruluş Modelleri

Mikrofinans kuruluşları çok yoksul insanlara ve mikro girişimcilere hizmet verirken, kar amacından uzak, sosyal amaçla hareket eden, şahıs, kurum ve STÖ gibi kuruluşlar olmaktadır. MFK'ların kredi verme teknikleri geleneksel finansal kuruluşlardan farklı olmasının yanı sıra, MFK'lar kendi içinde de yapılarına ve çalışma ilkelerine göre çeşitlilik göstermektedir (http://w3.gazi.edu.tr/web/soner.gokten/snrgkntur/sunulan_projeler/mikro_finans_kurulus.doc). Global Development Research Center, Virtual Library on Micro Credit'' koordinatörlerinden Hari Srinivas'ın sınıflandırmasına göre mikrofinans kuruluş modelleri 14 adettir. Bunlar:

1. Birlik modeli
2. Garanti sağlayan kuruluş modeli
3. Topluluk bankası modeli
4. Kooperatif modeli
5. Kredi birlikleri modeli
6. Grameen tipi kuruluş modeli
7. Grup modeli
8. Bireysel model
9. Aracı kuruluş modeli
10. Sivil toplum örgütü modeli
11. Grup baskısı modeli
12. Rosca (rotating savings and credit associations) - Döner tasarruf ve kredi birlikleri modeli

- 13. Küçük işyeri modeli
- 14. Köy bankacılığı modelidir.

220. Birlik Modeli

Bu mikrofinans kuruluşu modelinde, hedef topluluk kendi içinde bir birlik oluşturarak mikrofinans hizmetleri vermektedir. Topluluklar gençlik grubu, kadın toplulukları olduğu gibi, bir siyasi, dini veya kültürel görüş etrafında toplanan kişiler olabilirler ve mikro işletmeler ve diğer çalışma konularda destek verebilirler. Bazı ülkelerde birlikler hukuki dayanağa dayalı olarak bazı imkânlarla da sahip olabilirler. Vergi indiriminden yararlanabilirler, aidat toplayabilirler, sigorta yaptırabilirler. Bu model grup modeline çok benzemektedir (DOLGUN, 2005, s.3).

221. Garanti Sağlayan Kuruluş Modeli

Geleneksel bankacılıkta bir başka banka garantisi, ticari bankadan kredi sağlanması için gerekmektedir. Mikrofinans sisteminde bu garanti bir başka ticari banka yerine, dışarıdan bir hükümet kuruluşu, bir hibe veren kuruluş veya benzer kuruluşlarca düzenlenebileceği gibi, içerden üyelerin tasarrufları teminat gösterilerek düzenlenebilir. Sağlanan garanti çerçevesinde kredi doğrudan bir kişiye verilebilir veya oluşturulmuş bir grup yararlanabilir. Garanti altına alınmış olan fonlar, kredi koşullarının iyileştirilmesi ve sigorta ödemeleri gibi çeşitli amaçlarla kullanılabilir. Çeşitli uluslararası ve Birleşmiş Milletler Kuruluşları, ulusal kuruluşlar, bankalar ve sivil toplum örgütleri kendi kullandırabilecekleri veya mikrokredi programları başlatmak için başvurabilecekleri, uluslararası ve ulusal garanti fonları oluşturmaktadırlar (DOLGUN, 2005, s.4).

222. Topluluk Bankası Modeli

Topluluk bankası modelinde tüm topluluğa bir ünite olarak muamele edilir ve yarı resmi veya resmi kuruluşlar oluşturularak, mikrokredi dağıtılır. Bu kuruluşlar genellikle, sivil toplum örgütleri veya diğer organizasyonların yardımları ile oluşturulur ve öncelikle topluluk üyelerini, topluluk bankasının çeşitli finansman faaliyetleri hakkında eğitir. Bu kuruluşların yapılarında, gelir yaratıcı projeler veya tasarruf imkanları olabilir. Çoğu

örnekte, topluluk bankaları, aynı zamanda daha geniş topluluk kalkınma programlarının birer parçası olup, finansman imkanını, ana amaç için bir teşvik unsuru olarak kullanmaktadır (DOLGUN, 2005, s.4).

223. Kooperatif Modeli

Kooperatif, ortak ekonomik, sosyal ve kültürel ihtiyaçları ve taleplerini karşılamak amacıyla isteğe bağlı olarak bir araya gelen kişilerce oluşturulmuş, ortaklaşa sahip olunan ve demokratik olarak kontrol edilen işletmelerdir. Bazı kooperatifler, üye finansmanı ve tasarruf faaliyetleri gibi konuları da kuruluş amaçları içinde almaktadır (DOLGUN, 2005, s.4). O halde kar amacı gütmemesi, grup ekonomisi olarak hareket etmesi, kolektif olarak rekabet etmek gibi unsurları ile kooperatifçilik hareketi, insanların yoksulluktan kurtulması için işbirliği imkânı tanımaktadır. Bu açıdan bakıldığında başta 19.yüzyılda küçük çiftçilerin ve esnafların borçlarını minimize etme ve yoksulluktan arınmada önemli araç olarak görülen Friedrich Reifeisen ve Hermann Schulze-Delitzsch tarafından öncülük edilen tasarruf ve kredi kooperatifleri ile ortaklık esasına göre kurulan sigorta kooperatifleri kooperatif olarak en başarılı mikrofinans kuruluşlarına örnektir (http://w3.gazi.edu.tr/web/soner.gokten/snrgktntur/sunulan_projeler/mikro_finans_kurulus.doc).

224. Kredi Birlikleri Modeli

Kredi birlikleri, üyelerce idare edilen ve kendi üyelerine yardımcı olmak üzere oluşturulmuş finansman kuruluşlarıdır. Belirli bir grup veya organizasyonun tasarruflarını birlikte çalıştırmayı kabul eden ve birbirlerine makul faiz oranlarıyla kredi vermek amacıyla bir araya gelen üyelerce organize edilirler. Üyelerin bir ortak noktaları olur, aynı kuruluştaki çalışabilirler, aynı kiliseye bağlı olabilirler, işçi kuruluşuna üye olabilirler, sosyal bir gruba dahil olabilirler, aynı toplumda çalışıyor veya yaşıyor olabilirler. Kredi birliği üyeliği, aynı gruba ait tüm insanlara, ırk, din, renk farkı olmaksızın açıktır. Kredi birlikleri, demokratik, kâr amacı gütmeyen, finansman sağlayan kooperatiflerdir. Her biri üyelerince idare edilirler ve sahiplenirler ve her bir üyenin yöneticileri ve komite temsilcilerini seçmek için birer oyu vardır (DOLGUN, 2005, s.4-5).

225. Grameen Tipi Kuruluş Modeli

Grameen modeli Bangladeş'te Prof. Muhammed Yunus tarafından başlatılan yoksul kesime yönelik kuruluş olan Grameen Bankası modelinden ortaya çıkmıştır. Esas olarak aşağıda anlatılan metot uygulanmaktadır. On beş, yirmi köy civarında bir bölgeyi kapsayacak şekilde, bir bölge yöneticisi ve birkaç banka çalışanından bir banka ünitesi oluşturulur. Yönetici ve çalışanlar ilk önce köyleri ziyaret ederek yerel ortamı incelerler ve muhtemel müşterileri tespit ettikleri gibi amaçlarını, fonksiyonlarını ve bankanın çalışma şeklini yerel halka anlatırlar. Olası borçlulardan beş kişilik gruplar oluşturulur ancak ilk aşamada sadece ikisi kredi vermek üzere seçilir. Bir ay süre boyunca grup üyelerinin banka kurallarına uygun olup olmadıkları gözlenir. Grup üyelerinden kredi almış olan ikisi, anapara ve faizi elli haftalık süre içinde ödediği takdirde geri kalan grup üyeleri kredi almaya hak kazanırlar. Bu kısıtlamalar nedeniyle, kişilerin ödemelerinin muntazam olması için diğerlerinin baskısı olmaktadır. Bu durumda grubun ortak sorumluluğu, bir yerde kredinin teminatı görevini yerine getirmektedir (DOLGUN, 2005, s.5).

226. Grup Modeli

Bu model Grameen, topluluk bankacılığı, köy bankacılığı, grup baskısı modeli gibi modellere benzemektedir. Bu modelde ana felsefe, bireysel olarak hareket edildiğinde karşılaşılan güçlükleri ve zayıflıkları bertaraf etmek için grup olarak hareket ederek, ortak bir sorumluluk ve teminat altına girmektir. Fonlar bireylere değil gruplara aktarılmaktadır. Bireylerin bir araya gelmeleri farklı amaçlara hizmet edebilir: eğitim, ortak pazarlık gücü, baskı grubu oluşumu, vb. (DOLGUN, 2005, s.5).

227. Bireysel Model

Bu modelde mikrokrediler doğrudan borçluya verilmektedir. Burada bir grup oluşumu veya geri ödenmenin garanti edilmesi için grup baskısı gerekmemektedir. Mikrofinans ürün ve hizmetleri doğrudan borçluya sunulmaktadır. Bireysel model, birçok durumda “kredi artı” programının bir parçasıdır ve bu programlarda eğitim, beceri gelişimi gibi diğer sosyoekonomik hizmetlerde sağlanmaktadır (DOLGUN, 2005, s.5).

228. Aracı Kuruluş Modeli

Aracı kuruluş modelinde, borçlu ve alacaklı arasında bir aracı kuruluş bulunmaktadır. Burada aracı kuruluş özellikle borçluların kredi bilincine kavuşmasında ve eğitiminde önemli bir rol oynamaktadır. Örneğin tasarruf programları başlatarak, borç alacakların kredi vermeye uygun seviyeye gelmelerini sağlamaktadırlar. Aracılar tarafından geliştirilen bağlantılar, fon sağlama, program bağlantıları, eğitim ve öğretim ve araştırma gibi konuları kapsayabilir. Bu faaliyetler uluslararası seviyeden, ulusal seviyeye, bölgesel seviyeden yerel ve bireysel seviyeye kadar her çeşit seviyede yer alabilir. Aracılar bireysel olabildiği gibi, sivil toplum örgütleri, mikrokredi programları ve ticari bankalar da (devletçe finanse edilen programlarda) olabilir. Borç verenler hükümet kuruluşları, ticari bankalar, uluslararası kuruluşlar gibi kuruluşlar olabilir (DOLGUN, 2005, s.6).

229. Sivil Toplum Örgütü Modeli

Sivil toplum örgütleri mikrokredi alanında anahtar konumundadırlar. Çeşitli boyutlarda aracılık rolü oynamışlardır. Bir ülkede vatandaşların ortak ilgi, ortak çıkar, ortak özlemleri için devlet dışında yan yana gelerek kendi entelektüel maddi potansiyellerini birleştirdikleri, çaba gösterdikleri katılım biçimlerine sivil toplum örgütü adı verilmektedir (http://w3.gazi.edu.tr/web/soner.gokten/snrgkntur/sunulan_projeler/mikro_finans_kurulus.doc). STÖ'ler mikrokredi programlarının başlatılmasında ve katılımında aktif rol oynamışlardır. Buna, gerek toplum içinde, gerek ulusal ve uluslararası hibe veren kuruluşlar için de, mikrokredinin öneminin anlaşılmasına yardımcı olmakta dahildir. Topluluklar ve mikrokredi organizasyonları için kaynaklar ve araçlar geliştirerek gelişmelerini sağlamışlar ve başarılı uygulamaları belirlemişlerdir. Aynı zamanda mikrokredi uygulamaları ve ilkeleri hakkında bilgi temini için imkânlar yaratmışlardır. Bunların içine yayınlar, çalışma grup toplantıları ve seminerler ve eğitim programları girmektedir (DOLGUN, 2005, s.6).

230. Grup Baskısı Modeli

Grup baskısı borçlularla, proje katılımcıları arasında ahlaki ve diğer bağlantılar yoluyla mikrokredi programlarında geri ödemeyi ve katılımı temin etmeye çalışır. Baskı grupları,

borçlu grubun diğer üyeleri olduğu gibi (Burada ilk borçlu krediyi geri ödemediği sürece diğerleri kredi alamamaktadır. Dolayısıyla ilk borçlunun geri ödemesi için baskı olmaktadır.), topluluk liderleri (genellikle dışarıdan bir sivil topluluk örgütüne seçilen ve eğitilen), sivil toplum örgütünün kendisi ve bölge sorumluları veya bankalar da olabilir. Uygulanan baskı geri ödemeyen borçluya sık ziyaretler olabileceği gibi, topluluk toplantılarında isimleri açıklanarak borcunu ifa etmesinin istenmesi şeklinde de olabilir (DOLGUN, 2005, s.6).

231. ROSCA (Rotating savings and credit associations) Döner Tasarruf ve Kredi Birlikleri Modeli

Döner tasarruf ve kredi birlikleri, ortak bir fona düzenli katkıda bulunmak üzere bir araya gelen bireylerin, her bir bireye bir seferde toplu para aktardığı bir grup esasına dayanır. Örneğin 12 kişilik bir grup 12 ay boyunca her ay kişi başına 100 USD \$ toplayabilirler. Her ay toplanan 1.200 USD \$ topluluğun bir üyesine verilir. Böylece, bu üye diğer üyelere bu düzenli aylık katkılardan borç para verebilir. Sırası gelip toplu parayı aldıktan (gruptan borç aldıktan) sonra tutarı düzenli olarak, sonraki aylık katılımlarıyla geri öder. Toplu parayı kimin alacağına karar vermek oy birliği ile çekilişle veya üzerinde anlaşılan herhangi bir yolla olabilir (DOLGUN, 2005, s.7).

232. Küçük İşyeri Modeli

Kayıt dışı sektör hakkındaki daha önceleri var olan görüş bu sektörde bulunanların sadece hayatını devam ettirmek için, düşük verimlilikle çalışan ve çok düşük katma değer yaratan birimlerden oluştuğu şeklinde idi. Ancak bu görüş değişti ve istihdam yaratmak, geliri arttırmak ve ihtiyaç duyulan hizmetleri sağlamak için, küçük ve orta ölçekli işletmelere daha fazla önem vermeye başlandı. Bu model KOBİ'lerin ekonomideki yadsınamaz öneminin artması ile geliştirilmiştir. Bu tip işletmeler için uygulanan politikalar, genellikle eğitim, teknik tavsiyeler, yönetim ilkeleri ve benzeri destekleme sistemleri gibi doğrudan müdahaleler ile piyasa koşullarına hazırlanmak veya satış imkanları gibi dolaylı müdahaleler üzerinde odaklanmaktadır. Bu politikaların ana bileşenlerinden biri de özellikle değişik yapı ve kullanım alanında mikrokredi şeklinde finansmandır. Mikrokredi küçük ve orta ölçekli işletmelere ya doğrudan veya diğer

hizmetlerle birlikte daha geniş işletme geliştirme programının bir parçası olarak sağlanmaktadır (DOLGUN, 2005, s.7).

233. Köy Bankacılığı Modeli

Köy bankaları topluluk temeline dayalı kredi ve tasarruf birlikleridir. Genellikle, kendi imkânlarıyla çalışan ve yaşantılarını geliştirmeye çalışan düşük gelirli 25-50 kişi tarafından oluşturulurlar. Köy Bankasının ilk kuruluş sermayesi dış kaynaktan gelebilir ancak üyelerin kendileri bankayı idare ederler, üyelerini kendileri seçerler, çalışanlarını kendileri belirlerler, kendi kuruluş tüzüklerini kendileri hazırlarlar, bireylere kredi dağıtırlar, ödemeleri tahsil ederler, tasarrufları toplarlar. Kredileri teminat altındadır ancak mal veya gayrimenkul kefaleti şeklinde değil, grubun bireylerinin kredinin arkasında olduğu teminatı ile yani manevi kefaletle teminat altındadır. Ayrıca, birçok gelişmiş ve gelişmekte olan ülkede, gerek kentsel kesimde gerek tarımsal kesimde çalışan küçük ölçekli işletmeler veya özel girişimciler, çoğu zaman devlet veya uluslararası kuruluşlarca desteklenen özel hibe veya kredi programları çerçevesinde aracı kalkınma bankaları ve ticari bankalarca finanse edilmektedir. Her ne kadar bu tip finansman imkânları yoksul kesime hizmet veren mikrofinans modeline bire bir uymuyorsa da ve aracı olarak hareket eden ticari bankalar ve kalkınma bankaları riayet etmeleri gereken bankacılık kuralları çerçevesinde hareket etmeleri gerektiğinden, küçük ölçekli işletme ve girişimcilere hizmetlerinde bir takım idari ve yasal engellerle karşılaşmalarına rağmen, bu tip finansman imkânları da mikrofinans kapsamında ele alınabilir (DOLGUN, 2005, s.7-8).

23. Mikrofinans Kuruluşlarının Fon Kaynakları

MFK'nın temelinde birkaç tane önemli fon kaynağı vardır. Bunların başında müşterilerinin tasarrufları, yani mevduatlar gelmektedir. Tasarruf olgusu mikrofinans sektörünün gelişimine çok büyük katkılar sağlamaktadır. Tasarruflar gelirin tüketimden arta kalan kısmı olarak tanımlanmaktadır. Fakat insanların ihtiyaçlarının sınırsız olduğu düşünüldüğünde artık gelirden arta kalan kısmın değerlendirilmesinden ziyade zorunlu hale gelmiştir.

Mikrofinans yoksullara ve çok düşük gelirli insanlara tasarruf alışkanlığı kazandırmayı da hedeflemektedir. Bu nedenle bu uygulamada, kredi kullanılmadan önce müşterinin talep etmiş olduğu kredi tutarının belli bir oranı ayrılıp bir hesaba yatırılmaktadır. Bu tutar, müşteri kredi borcunun geri ödemesini tamamlayana kadar bu hesapta kalmakta ve müşteri istese de bu parayı kullanamamaktadır. Aynı zamanda kredinin tamamı ödenene kadar, paranın hesapta bekletilmesi mikrofinans kuruluşları içinde uzun vadeli fon kaynağı teşkil etmektedir.

MFK'nın fon kaynakları arasında bağış kuruluşlarından sağlanan hibe ve yardımlar şeklindeki fonlar da yer almaktadır. Kaynakların büyük çoğunluğunu bağışlar oluşturmaktadır. Bağış kuruluşları piyasada sunulan diğer fonların maliyetlerine göre daha ucuz kaynak maliyeti olması nedeniyle, MFK'lar tarafından fon kaynağı yaratmada hiç şüphesiz tercih edilmektedir.

MFK'lar ihtiyaç olduğunda bağış kuruluşlarının yanında ticari bankalardan sağlamış oldukları ticari kredilerle de fon girişi sağlamaktadırlar. Bu uygulama, bağış kuruluşlarından sağlanan fona göre daha maliyetlidir. Bu yüzden kısa vadeli olması maliyeti kısmının bir yolu olmaktadır. Ayrıca teminata dayalı olarak kullanıldığından MFK'lar tarafından tercih edilememektedir.

Uluslararası uygulamalara bakıldığında, MFK'ların tahvil ihraç etmek suretiyle sermaye piyasalarından kaynak sağlayabildikleri de görülmektedir. Mikrofinans kuruluşları hedef müşterilerine kullanılabileceği kredi hacmini artırabilmek ve sürdürülebilir büyümelerini gerçekleştirebilmek için uzun vadeli fon ihtiyaçlarını finansal piyasalardan karşılamak için girişimlerini artırmaktadırlar. Özellikle mikrofinans kuruluşlarının son yıllarda ulusal ve uluslararası sermaye piyasası kaynaklarını kullanmaya başladıkları gözlemlenmektedir. Yaygın olarak görülen finans kaynağı oluşturmalar, tahvil ihracı, hisse senedi ve menkulleştirmedir. Tahvil ihracı yoluyla uzun vadeli fon kaynağına erişim seçeneğinde yatırımcılar tahvilin kalitesi açısından devlet bankaları, hazine veya kalkınma bankaları gibi kuruluşlardan garanti beklemektedirler. Çünkü mikrofinans kuruluşları vermiş oldukları krediler karşılığında bir teminat istememektedirler. Son yıllarda mikrofinans kuruluşları uluslararası piyasalarda mikrokredileri karşılık göstererek tahvil ihraçlarını artırmaktadırlar. Ancak özellikle bankalar mikrofinans kuruluşlarının

tahvillerine aşırı yatırım yapmaktan kaçınılmaktadırlar ve daha çok güçlü finansal yapıya sahip büyük mikrofinans kuruluşlarının tahvillerine ilgi duyulmaktadır. Bu da mikrofinans kuruluşlarının ihraç edeceği tahvillere olan talebi azaltmaktadır. Günümüzde MFK'lar kaynak maliyeti az, likiditesi yüksek yeni kaynak arayışları içine girmişlerdir (İSEDAK, 2007, s.14-15).

24. Mikrofinans Kuruluşları İle Ticari Bankalar Arasındaki Farklar

Bir finansman stratejisi olan mikrofinans da hedef kitle genellikle düşük gelirli kadın ve erkekler veya kendi hesabına çalışan mikro girişimcilerdir. Mikrofinans klasik bankacılıktan temel olarak aşağıdaki özellikleri ile farklılık göstermektedir (http://w3.gazi.edu.tr/web/soner.gokten/snrgktntur/sunulan_projeler/mikro_finans_kurulus.doc);

- Müşteri profili
- Kredi verme tekniği
- Ürün tipi

Bu kuruluşlar arasındaki temel farklar Tablo 1 de kısaca özetlenmektedir.

Tablo : 1

MFK'lar ile Ticari Bankalar Arasındaki Farklar

	KLASİK BANKACILIK	MİKROFİNANS
MÜŞTERİ PROFİLİ	- Erkek ağırlıklı - Orta ve üst gelir grubu	- Kadınlara yönelik - Yoksulluk sınırında veya altında yaşayanlar
KREDİ VERME TEKNİĞİ	- Teminata dayalı - Aşırı dokümantasyon - Daha az emek yoğun	- Karaktere ve nakit akışına dayalı - Asgari dokümantasyon - Daha çok emek yoğun - Yenilikçi kredi teknikleri
ÜRÜN TİPİ	- Daha büyük miktarlı - Daha uzun vadeli - Daha düşük faizli krediler - Diğer bütün finansal ürünler	- Daha düşük miktarlı - Daha kısa vadeli - Daha yüksek faizli krediler - Sınırlı ürün/hizmet çeşidi (mevduat, sigorta, havale vb.)

Kaynak : BDDK, 2005, s.5-6

Farklılığın başlıca nedeni, ulaşılmak istenilen müşteri portföyüdür. Geleneksel bankacılık faaliyetlerinin ulaşmak istediği müşteri kitlesi yoksulluk sınırının üzerindeki kimselerdir. Bu kimseler de genellikle belirli bir sermayeye sahiptir. MFK'ların ulaşmak istediği müşteri kitlesi ise yoksulluk sınırının altındaki kesimdir. Yoksul insanların da böyle bir teminat gösterebilmeleri ya imkânsızdır ya da böyle bir teminatı göstererek sahip oldukları belki de tek varlıklarını kaybetme riskini üstlenmek istemezler. Bu nedenle MFK'lar için teminat; kişilerin fikir, beceri, istek ve potansiyelleridir. Geleneksel bankacılık sisteminde çoğunlukla müşteri kredi almak için şubeye gelerek başvuruda bulunur. MFK'lar ise, sundukları kredi hizmetlerini yoksul insanların işyerlerine veya evlerine giderek yüz yüze görüşmelerle anlatıp, onlara bu hizmetlerden yararlanmaları için teklifte bulunarak sunmaktadırlar (İSEDAK, 2007, s.11).

Mikrofinans ve geleneksel bankacılık arasındaki bir diğer fark ise; kar amacının önceliğinden kaynaklanmaktadır. Geleneksel bankacılıkta kar elde etmek öncelikli amaçtır. Eğer bir müşteri kredisini ödeyememe durumuna düşerse, banka adli yollara başvurarak müşteriyi cezalandırma yoluna gidecektir. MFK'lar içinse öncelikli amaç kar elde etmek değildir. Müşterinin krediyi geri ödemesinde bir sorun yaşanırsa, adli süreç başlatılmaz. Böyle bir sorunla karşılaşıldığında kredi yeniden yapılandırılarak müşterinin ödeyebileceği yeni bir ödeme planı oluşturulur. Ayrıca, geleneksel bankacılık sisteminde ödenmeme durumuna düşen krediye faiz tahakkuku devam ederken; ödenmeyen mikrokredilerde faiz tahakkuku kredinin belirli bir oranını aşamaz. Geleneksel bankaların yüksek faiz yapısı ve borç yapılandırma sistemleri onların yoksulluk sınırının altındaki insanlara ulaşmalarına engel olmaktadır. Zaten MFK'lar, geleneksel bankaların ulaşamadığı yoksul kesime ulaşmak için bir çözüm arayışı sonucunda ortaya çıkmıştır (İSEDAK, 2007, s.11-12).

Mikrofinans modelinin diğer bir özelliği yaygın olarak grup esasına dayalı bir uygulamayı içermesidir. Birbirini tanıyan ve krediye gereksinim duyan bireyler bir araya gelerek grup oluşumunu sağlar. Borcun geri ödeme sürecinde en büyük denetim grup içi yapılmakta ve bir çeşit oto denetime dayalı yönü bulunmaktadır (İSEDAK, 2007, s.12).

En yaygın mikrofinans sistemi olan Grameen Sistemi'ne göre, mikrofinans kuruluşuna kredi almak üzere başvuran bir müşteri, geleneksel bankacılıkta olduğu gibi uzun ve masraflı bürokratik bir süreçten geçmez. Müşterinin kredi alabilmesi için gerekli olan iki

şart vardır. Birincisi; müşteri bu krediyle gelir getirecek bir iş fikrine sahip olmalıdır. İkincisi ise; mikrokredi kullanmak isteyen müşteri aralarında akrabalık bağı olmamak şartıyla yaşadığı köy veya mahalleden en az beş kişilik bir gruba dahil olarak, bu grupla birlikte kısa süreli bir eğitimden geçecektir. Grameen tipi mikrofinans uygulamalarında grubu oluşturan birey sayısı 5 olmakla birlikte, dünya genelindeki diğer uygulamalarda bu sayı toplumsal ve kültürel yapıya bağlı olarak on kata kadar çıkabilmektedir. Bu modelde kredi verme herhangi bir formaliteye dayanmayan son derece basit bir işlemdir. Kredi alan kişinin teminat gösterme gibi bir yükümlülüğü bulunmamaktadır. Bu sistemde en büyük teminat grup üyeliği ve borcunu geri ödemeyen kişiye karşı oluşturulacak grup baskısıdır. Mikrofinans uygulamasında, küçük miktarlardaki kredilerle yoksul kişilerin kendi gelir getirici faaliyetlerini yaratmaları ve sürdürmeleri, böylelikle iktisadi hayatta üretim sürecine katılmaları hedeflenmiştir (İSEDAK, 2007, s.13).

Yoksul insanlara finansal hizmetler vermek, özellikle ilgili işlemlerin büyüklüğüne kıyasla oldukça pahalıdır. Bu yüzden, mikrokredi kuruluşlarının sağladığı krediler, ticari banka kredilerine oranla daha yüksek faizlidir. Küçük miktarlardaki birçok krediden oluşan bir kredi portföyünü yönetmek oldukça yüksek maliyetleri içermektedir. Geleneksel bankacılık anlayışının küçük kredilere olumlu bakmamalarının en önemli sebeplerinden birisi de yüksek kredi maliyetleridir (İSEDAK, 2007, s.13).

Mikrofinans kuruluşları ile klasik bankaları birbirinden ayıran diğer özellikler de şu şekilde sıralanabilir;

- Klasik bankacılık kredi vereceği kişiden ipotek, teminat ve kefalet ister. Mikrokredi uygulamasında ise ipotek, teminat ve kefalet istenmez.
- Mikrokredi uygulamasında, mikrokredi çalışanları taksitlerin tahsil edilmesi için her hafta mahalle veya köye giderek oradan tahsilâtı yaparlar. Ticari bankalarda ise, müşterilerin bankaya gitmesi gerekir (AKGÜL, 2008, s.13).
- Mikrofinans kuruluşları, kredinin bir insanlık hakkı olduğu inancına dayanarak oluşturulmuş olup, hiçbir şeye sahip olmayan fakir insanlar kredi alırken en yüksek önceliğe sahiptir. Oysaki ticari bankalarda ne kadar fazla paran ve teminatın varsa o kadar fazla önceliğin olur (<http://www.haberler.com/haberf.asp?haber=293465>).
- Mikrofinans metodolojisi, şahsın sahip oldukları varlıkların değerlendirilmesine dayanmayıp, şahsın geleceğe dönük çalışma azmi ve potansiyelinin

değerlendirmesine dayanır. Klasik bankalar ise, şahsın halen sahip oldukları varlıkları dikkate alır.

- Klasik bankalar kredilendirmede erkekler üzerinde yoğunlaşırken mikrofinans kuruluşları ise kadınlara en yüksek önceliği verir, fakir kadının kendi varlıklarını artırmak suretiyle statüsünün yükseltilmesi için çalışırlar.
- Mikrofinans kuruluşları modelinde kredi alan ve veren arasında bir kanuni araç yoktur. Kredi alan yoksulların hayatlarını idame ettirebilmeleri için onların daima orda kalmalarını sağlayacak karşılıklı anlayışa dayanarak tedbirler alınır. Klasik bankacılık sisteminin aksine icra veya mahkeme süreci uygulanmaz.
- Mikrofinans kuruluşları, kredisini ödeme güçlüğü içerisine girmiş veya zamanında kredisini ödeyemeyen fakirlerin kredilerini yeniden yapılandırarak onların üretken olmalarına ve böylece hayatlarını daha iyi şartlarda devam ettirmelerine imkân sağlar. Klasik bankacılıkta borç alanlar sıkıntıya veya ödeme güçlüğüne girdiğinde, kredi üzerinde faiz yürütülmesi durdurulmamaktadır. Bunun sonucu olarak tahakkuk ettirilen faiz bazen anaparanın birkaç misli olabilmektedir. Ancak, mikrofinans kuruluşlarında bu durum söz konusu olamaz. Ödenecek faiz önceden belirlenen bir maksimum miktarı aşamaz (<http://www.israf.org/pdf/mikrofinans-farki.pdf>).
- Mikrokredi projesi geleneksel bankacılıktan farklı bir anlayışa sahiptir. Mesela, geleneksel bankalar teminat ve kefalet verebilen zengin insanlara, büro ortamında ve kefil, senet, teminat gibi gereksinimlere ihtiyaç duyarken mikrokredi fakir insanlar ile saha ortamında (köy, mahalle v.s.), bir başka ifadeyle üyelerinin ayağına giderek ve tamamen güven esasına dayalı bir kredi politikası uygulamaktadır (<http://www.israf.org/pdf/TGMPninBankalarlailiskisi.pdf>).

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (United Nations Development Programme, UNDP) adına bağımsız bir uzman tarafından ticari bankaların mikrofinansla bakışlarını analiz etmeyi ve bu konuda bankaların düşüncelerini almayı amaçlayan bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Bulgularda bankaların mikrofinansla ilgileri olduğu ancak bu konuda daha fazla bilgiye ihtiyaç duyduklarının ortaya çıktığı görülmektedir. Ayrıca mikrofinansın şu anda bankaların oldukça eğilimli oldukları KOBİ'lerin gelişiminden sonra gündemde daha fazla yer tutacağı sonucuna varılmıştır. Bu çalışma kapsamında, görüşülen bankaların mikrofinansın müşteri portföyünü çeşitlendirerek riski dağıtabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Ayrıca, bankalar arasındaki mevcut rekabetin de bankaları mikrofinans gibi uygulamalara yönelteceği ifade edilmiştir. Bankaların bu konudaki çekincelerinin ise, kredinin geri dönüşü ile ilgili olduğu görülmüştür. Bunun dışında söz konusu çalışma kapsamında bankalar mikrofinansla mikrokredi ile başlamanın daha uygun olacağını düşünmektedirler. Bankalar, bir süre mikrokredi uyguladıktan sonra diğer mikrofinans araçlarına geçmeyi daha uygun bulmaktadırlar (İSEDAK, 2007, s.19).

25. Yoksul İnsanların Banka Kredilerinden Yaralanamama Sebepleri

Çeşitli finans kuruluşları toplumun farklı kesimlerine hitap ederler. Topladıkları mevduatlar kredi verilebilir fonlarının temel kaynağı olan bankalar, genellikle finansal durumu iyi, düzenli bir gelire sahip müşterilere hizmet ederler ve söz konusu müşterilere büyük meblağlarda kredi kullandırır. Bankalar, düzenli bir gelir akımı ve kaynağına sahip olmayan, elinde belli bir teminatı bulunmayan kesimlere genellikle bankacılık hizmetlerini yöneltmezler. Bankalar, yoksullara sağlanan küçük ölçekli proje ve tüketici kredilerini aşağıda belirtilen nedenlerden dolayı çoğunlukla yüksek derecede riskli olarak kabul etmektedirler:

1. Kredi kullanan yoksul kesimlerin gelir akımı yoksulluğun doğası gereği hem daha riskli hem de makroekonomik değişimler gibi dışsal şoklara daha açıktır.
2. Kredi kullanan kesimler aynı ekonomik koşullarda yaşamakta ve benzer işkollarıyla iştigal etmektedirler. Dolayısıyla, müşteri portföy dağılımı gerçekleştirilememektedir.
3. Kredi kullananlar genellikle gösterecek bir teminata sahip değildirler.
4. Kredinin geri ödenmesi kredi kullanan kimsenin çevresinde meydana gelen olaylara bağlıdır. Mesela, hastalık, ölüm, tarımsal ürünlerin doğal afet sonucunda mahvolması gibi nedenlerle yoksullar aldıkları kredileri geri ödeyemeyebilirler.

Birim işlem başına kredi maliyetinin yüksekliğinden dolayı yoksul insanlara küçük meblağlı krediler açmak yoluyla finansal hizmetler sunmak pahalı bir işlemdir. Müşterinin kredibilitesini yada kredi riskini değerlendirmek için bankanın risk takip uzmanlarının müşterinin evini veya işyerini ziyaret etmeleri, referanslarını değerlendirmeleri ve diğer takip hizmetlerinde bulunmaları gerekmektedir. Bu tür işlemler birim işlem başına kredi

maliyetini artırır ve bankayı kredi yönetim maliyetlerini karşılayabilmek için yüksek bir faiz oranı uygulamaya ve küçük meblağlı krediler açmamaya zorlayabilir.

Yukarıdakilere ek olarak, bankacılık kredileri, bankacılık alanındaki teknolojik gelişmeler, finansal piyasaların entegre olması ve bankacılık sektöründeki regülasyonların azaltılması sonucu ticari bankaların yoksul kesimlere ve kırsal alanlara ilgisi giderek azalmaktadır. Meslek odaları, birlikleri ve kooperatifleri genellikle küçük meblağlarda kredi temin etmelerine rağmen bu hizmeti kendi üyelerine sunarlar. Bu durum özellikle finansal olarak zor durumda bulunan, acil kredi ihtiyacı içindeki, kendilerine kredi verebilecek bir kreditörden yoksun kırsal kesimdeki yoksul insanları zor durumda bırakmaktadır.

26. İyi Bir Mikrofinans Kuruluşu Olmanın Şartları

İyi bir mikrofinans kuruluşu olmanın şartlarını aşağıdaki gibi ifade etmek mümkündür (<http://www.tisk.org.tr/yazdir.asp?id=873>):

- Müşteriler açısından;
 - düşük işlem maliyeti,
 - yüksek mevduat likiditesi,
 - kredilere çabuk erişim,
- MFK'lar açısından;
 - finansal sağlamlık,
 - örgütsel istikrar,
 - bağımsızlık,
 - hatta bazı görüşlere göre dış desteğe bağımlı olmama (sübvansiyona ihtiyaç duymama).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. DÜNYADA MİKROFİNANS UYGULAMALARI

Bangladeş'teki aşırı yoksulluktan esinlenerek kurulan mikrokredi uygulaması, 1976'da Muhammed Yunus'un kendi cebinden verdiği 6 dolarlık krediyle başladıktan sonra şuanda dünyanın 175 ülkesine yayılmış, kendi kendini yenileyen ve büyüten bir sistem haline dönüşmüştür (www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=135936&t=Radikal-çevrimiçi+/-Ekonomi+/-Mikro-kredi). "Yoksulluğun ortaya çıkardığı hayal kırıklığı ve öfkenin bulunduğu toplumlarda, barış güvence altına alınamaz" felsefesiyle yola çıkan Grameen Mikrokredi Programında yalnızca Grameen Bankası ile 30 yılda çoğu kadın 6.910.000 fakire ulaşılmış ve 6 milyar dolar civarında kredi verilmiştir (DALEY, 2007, s.17).

Mikrofinans uygulamalarının beklenenden daha iyi sonuçlar vermesi, yoksullukla mücadele veya ticari kar elde etmek isteyen kurum ve kuruluşların dikkatini çekerek bu uygulamaların tüm dünyada yaygınlaşmasını ve mikrofinans hizmetlerine olan talebin artmasını sağlamıştır. Bu süreçte sözü edilen yaygınlaşmayı ve talep artışını bir bütünlük içerisinde gerçekleştirmeyi amaç edinen ulusal ve uluslararası birlikler oluşturulmuştur. Bu birlikler, tüm dünyada yoksullukla mücadeleye ilişkin ortak bir anlayış ve dilin oluşumu için Dünya Bankası ve UNDP ile koordinasyon içerisinde hareket etmektedirler. Bu kuruluşlardan en önemlisi En Yoksullara Yardım İçin Danışma Grubu (Certified Government Auditing Professional, CGAP)'dur. Dünya Bankası, CGAP aracılığıyla bağış yapanlar ve uluslararası finansal kuruluşlarla işbirliği içerisinde girerek finansal hizmetlerin aşırı yoksullara dahi götürülebilmesi için mikrofinans kuruluşlarının kapasitelerini geliştirmektedir. Bu doğrultuda konunun önemine ilişkin olarak, BM'nin 1959'dan bu yana geleneksel olarak her yıl küresel boyutta önemli konulara olan ilgiyi artırmak ve teşvik etmek amacı ile ilan ettiği uluslararası yıllardan biri "2005 Mikrokredi Yılı" olmuştur. Böyle bir kararın arkasında yoksullukla mücadelede mikrofinans sisteminin başarısı yatmaktadır.

Mikrofinans sistemi içerisinde önemli yeri olan Microcredit Summit Campaign adlı birliğin temelleri 2-4 Şubat 1997 tarihleri arasında 137 ülkeden 2900'ün üzerinde katılımcıyla Washington'da gerçekleşen Mikrokredi Zirvesi (Microcredit Summit)'nde atılmıştır. Zirvede 2005 yılına kadar dünyadaki en yoksul 100 milyon aileye ve özellikle de bu ailelerin kadın üyelerine ulaşmayı amaçlayan 9 yıllık bir süre için bu kampanyanın oluşturulması kararlaştırılmıştır. Bu doğrultuda en başarılı mikrokredi uygulamalarının paylaşımı ve daha başarılı uygulamaların geliştirilmesi amacıyla çeşitli mikrokredi uygulayıcıları, eğitim kurumları, donör ajansları, uluslararası finansal kuruluşlar ve sivil toplum örgütleri bir araya getirilmiştir (İSEDAK, 2007, s.15-16).

Uluslararası uygulamalarda öncelik, günlük kazancı 1 USD \$'ının altında olan kişilerdir. Mikrokredi Summit Campaign tarafından 2007 yılında yayınlanan rapora göre 31 Aralık 2006 itibarıyla, 3.316 mikrokredi kuruluşu kendilerinin toplam 133.030.913 müşteriye ulaştıklarını, bunlardan 92.922.574 müşterinin en fakir sınıfına dahil olduğunu ve bunlardan 79.130.581 milyonunun (%85,2 sinin) kadın olduğunu rapor etmişlerdir. Eğer her kişinin 5 kişilik bir aileye sahip olduğu var sayılırsa, 2006 yılı sonunda 93 milyon fakir müşteriye ulaşılması, aile bireyleriyle birlikte toplam 465 milyon kişiye ulaşılması anlamına gelmektedir (DALEY, 2007, s.2). Kampanya sonucunda elde edilen veriler Tablo 2 de özetlenmiştir.

Tablo : 2
Mikrofinans ile İlgili Temel Veriler

VERİ	SONUÇ
Raporlanan MFK sayısı (1997-2006)	3.316
Yalnızca 2007 yılında raporlanan MFK sayısı	873
2007 yılında raporlanan 873 MFK tarafından hizmet sunulan en fakir müşteri yüzdesi	% 92,4
Toplam müşteri sayısı (31.12.2006)	133.030.913
Toplam en fakir müşteri sayısı (31.12.2006)	92.922.574
Toplam en fakir kadın müşteri sayısı	79.130.581
Yararlanan en fakir aile üyelerinin sayısı	464.612.870

Kaynak : State of the Microcredit Summit Campaign Report 2007

2005 yılında mikrokrediyle 100 milyondan fazla müşteriye ulaşıldı. 2006 da bu rakam daha da fazla olmasına rağmen, en fakir 100 milyon müşteriye ulaşma hedefi gerçekleştirilemedi. Kampanya, 2007 sonunda bu rapor yayınlanmadan önce hedeflediği rakamları geçti. Fakat bu rakamların olduğu resmi raporlar 2008 yılı sonunda verilerin toplanıp, raporlanmasına kadar yayınlanmayacak. Planlanan zamandan geç olsa bile bu amaca ulaşabilmek büyük bir başarıdır. Kampanyanın yıllar içindeki gelişimi Tablo 3 de yer almaktadır.

Tablo : 3
Mikrofinans Sisteminin Yıllara Göre Gelişimi

YIL	Mikrofinans Kuruluşu Sayısı	Ulaşılan Müşteri Sayısı	En Fakir Müşterilerin Sayısı
12/31/97	618 kurum	13.478.797	7.600.000
12/31/98	925 kurum	20.938.899	12.221.918
12/31/99	1.065 kurum	23.555.689	13.779.872
12/31/00	1.567 kurum	30.681.107	19.327.451
12/31/01	2.186 kurum	54.932.235	26.878.332
12/31/02	2.572 kurum	67.606.080	41.594.778
12/31/03	2.931 kurum	80.868.343	54.785.433
12/31/04	3.164 kurum	92.270.289	66.614.871
12/31/05	3.133 kurum	113.261.390	81.949.036
12/31/06	3.316 kurum	133.030.913	92.922.574

Kaynak: State of the Microcredit Summit Campaign Report 2007

Dünya genelinde verilen bu rakamların bölgesel dağılımı ise Tablo 4 te gösterilmiştir. Tablodan da görüleceği üzere mikrokredi, amaçları çerçevesinde ağırlıklı olarak az gelişmiş olan ülkelerde daha çok uygulanmaktadır.

Farklı bölgelerde sürdürülen mikrofinans programları, kadın müşterilerin kredi kullanımı konusundaki etkin rollerinin arttığını göstermektedir. Nepal'deki Kadınları Güçlendirme Programı, program üyelerinin % 68'inin, mal alışverişinde karar verme durumunda olduklarını, kızlarını okula gönderdiklerini, çocuklarının evlilikleri ve aile

planlaması konularında söz sahibi olduklarını ortaya koymuştur. Başarılı mikrofinans uygulamalarından biri olan Bangladeş'te en yoksul kesimin sadece %4'ü herhangi bir kredi sisteminden faydalanmadan ekonomik olarak kendisini yoksulluk sınırının üstüne taşıyabilmektedir. Fakat Grameen Bankası'nın sunduğu krediden faydalanan bireylerin ve ailelerin % 48'inin yoksulluk sınırının üstüne çıktıkları görülmüştür (İSEDAK, 2007, s.16).

Tablo : 4
Temel Mikrofinans Verilerinin Bölgesel Dağılımı

Bölgeler	MFK Sayısı	Ulaşılan Toplam Müşteri Sayısı	Ulaşılan En Fakir Müşteri Sayısı	Ulaşılan En Fakir Kadın Müşteri Sayısı
Sahraaltı Afrika	970	8.411.416	6.182.812	4.036.017
Asya ve Pasifik	1.677	112.714.909	83.755.659	72.934.477
Latin Amerika ve Karayip	579	6.755.569	1.978.145	1.384.338
Orta Doğu ve Kuzey Afrika	30	1.722.274	755.682	621.111
Gelişmiş Ülkeler Toplamı	3.256	129.604.168	92.672.298	78.975.943
Kuzey Amerika ve Batı Amerika	39	54.466	25.265	11.765
Doğu Avrupa ve Merkez Asya	21	3.372.280	225.011	142.873
Sanayileşmiş Ülkeler Toplamı	60	3.426.746	250.276	154.638
Genel Toplam	3.316	133.030.914	92.922.574	79.130.581

Kaynak: State of the Microcredit Summit Campaign Report 2007

30. Uluslararası Uygulamalar

Mikrokredi, amaçları çerçevesinde ağırlıklı olarak az gelişmiş olan ülkelerde daha çok uygulanmaktadır. Dünya'da mikrofinans hizmeti veren yaklaşık 3.316 kurum vardır ve Bangladeş Grameen Bank ile Latin Amerika ACCION Ağı ile, Endonezya Bank Rakyat ile ve Bolivya PRODEM/BancoSol ile mikrofinansın başarı ile uygulandığı bölgelerdir (<http://www.bddk.org.tr/turkce/yayinlarveraporlar/rapor/bddk/mikrotesisimci.doc>). Kıtalar bazında dünyadaki uygulamalar hakkında özet bilgiler aşağıda yer almaktadır.

300. Asya

Tarihsel gelişim içinde 1970'lerin sonu 1980'lerin başlarında Bangladeş'te Grameen Bank uygulaması mikrofinansın başlangıç noktalarından biri sayılır. 1976 yılında Chittagong Üniversitesindeki öğrencilerinin de yardımıyla ilk önce fakirlere hizmete yönelik bir deneysel kredi programı oluşturmuştur. Bu programda köylere gidilerek, orada finanse edilebilecek kişiler seçilmiş ve beşer kişilik gruplar oluşturularak bu gruptan ikisine kredi verilmiş diğerlerine ise ancak ilk ikisi ödeme yapınca kredi açılmıştır. Böylece bir yerde ödemenin teminatı diğer grup üyelerinin baskısı olmuştur. Bu uygulama hızla yüzlerce köye yayılmış ve finansman da kırsal kesimde var olan devlet bankaları aracılığı ile dağıtılmıştır. Ancak pilot uygulamanın bitiminde bankacılar, projenin başarısına rağmen, çok riskli ve maliyetli olması gerekçesiyle desteklerini kaldırmışlardır. Sonunda hibede bulunan yardımseverlerin desteği ile 1983'te Grameen Bank kurulmuştur.

Mikrofinans kuruluşlarına diğer bir örnekte, Endonezya'da kurulu bulunan Bank Rakyat Indonesia (BRI)'dir. Bu banka kamu bankası olup, daha çok kırsal kesime hizmet vermektedir. 22 milyon mikrokredi müşterisi vardır. 1980'lerin ortalarında hükümet destekli kırsal kredi programının başarılı bir şekilde mikro bankalara dönüştürülmesi sonucu oluşmuş bir kuruluştur. Tayland'daki Tailand's Bank of Agriculture and Agricultural Cooperatives yaklaşık 1 milyon mikrokredi müşterisi ile 3.6 milyon mikro tasarruf sahibine hizmet vermektedir. Bu banka bir kamu bankası olup, tarımsal kesimde yaşayan çok fakir üreticilere mikrokredi sağlamak ve tasarruflarını değerlendirmektedir.

Malezya'da ise Asya Pasifik Kalkınma Merkezi (Asia Pacific Development Center, APDC)'nin finansmanı ile ilk Grameen Bank benzeri program başlatılmıştır. Fakat yalnızca birkaç ay sonra sistem çökmüştür. Çünkü Grameen bankasından tamamen farklı bir sistem uygulanmaktaydı. Malezyalılar Grameen sisteminden ne kadar uzaklaşıyorlar projelerinde o kadar sorun çıktığını gördüler. Daha sonra tamamıyla Grameen bankası taklit edildi ve bu taklit çok başarılı oldu.

Çin'de ki uygulamaya baktığımızda ise Çin Dışişleri Bakanlığı hükümetin saptadığı iki eyalette yoksulluğun giderilmesi için Grameen metodolojisini benimsemiştir. Çin'de her

bakanlığın yoksulluğu giderici bir strateji benimseyip iki eyalette uygulamaya konması istenmektedir.

Asya kıtasında gelişme gösteren diğer mikrofinans hizmeti veren kuruluşlar, Bangladeş'te bulunan Association for Social Advancement, Vietnam'daki People Credit Funds, Kamboçya'daki Association of Cambodia Local Economic Development Agencies, Hindistan'daki Self-Employed Women's Association Bank Of India ve Malaysia Amanah Ikhtiar olarak sayılabilir (DOLGUN, 2005, s.14).

Nepal, Hindistan, Sri Lanka, Pakistan, Endonezya gibi Bangladeş'le benzer sosyoekonomik koşullar içinde bulunan Asya ülkelerinde Grameen türü kredi programlarının organize edilmesinde pek az sorunla karşılaşmıştır. Dünya yoksullarının beşte dördü Asya'da yaşadığından, bu yoksulluğun yeryüzünden silinmesi için iyi bir şeydir (YUNUS, 2003, s.227).

301. Afrika

Afrika kıtasında mikrofinans konusu henüz gelişme safhasındadır. Dünya Bankasının yaptığı bir çalışma sonucunda uygulanmakta olan dokuz ayrı mikrofinans programının başarı yolunda olduğu sonucuna varılmıştır. Bu çalışma raporuna göre, adı geçen tüm programlar müşterilerine en yakın yörede kurulmuşlardır ve basit borç verme teknikleri kullanmaktadırlar. Kültürel yapıya uygun olarak hem borç veren hem de borç alan açısından pahalı olmayacak şekilde ve yüksek geri dönüşü sağlayacak etkin teknikler kullanarak çalışmaktadırlar. Her ne kadar tüm maliyeti karşılamasa da kredilerini ticari borç oranlarından daha yüksek bir orandan fiyatlandırmaktadırlar (DOLGUN, 2005, s.15-16). Afrika'da da Bangladeş'te olduğu gibi faiz oranı pek önem taşımamaktadır. Yoksul insanlar için borç alabilmek yeterli olmaktadır. %20 veya %30' lara varan faizleri sorunsuz ödeyebilmektedirler ve çok çeşitli alanlarda aldıkları kredileri kullanmaktadırlar (YUNUS, 2003, s.224).

Afrika'da mikrofinans kuruluşlarının bir araya gelerek oluşturduğu ağlar bulunmaktadır. Bunlardan biri Africa Microfinance Network (AFMIN) ağıdır. AFMIN Afrika kıtasında bulunan 18 ülkeden 300'ün üzerinde mikrofinans kuruluşunun bir araya

geldiği uluslararası gayrı resmi bir organizasyondur. Bu organizasyon üyelerine eğitim, teknik bilgi, müşavirlik hizmetleri, veri tabanı oluşturma, en iyi uygulamalar hakkında bilgi verme, üyeler arasındaki ilişkileri düzenleme hizmetlerinin yanında fon sağlamaya da çalışmaktadır (DOLGUN, 2005, s.16).

302. Kuzey Amerika

Amerika Birleşik Devletlerinde en önemli mikrofinans kuruluşu, Latin Amerika'da kurulmuş olan daha sonra 1991 yılında New York'ta faaliyete geçen ACCION USA kurumudur. ACCION'un amacı mikrokredi dahil her türlü finansal hizmeti insanlara sunmaktır. Kurumun dünya üzerindeki yoksulluğun azalmasını ki etkisi büyüktür. ACCION'a bağlı ortak kuruluşlar Amerika'da 24 ülkede faaliyet gösteriyor. 1998 den bu yana ACCION USA 6,2 milyondan fazla insana %97'nin üzerinde geri ödeme oranıyla 17,4 milyar mikrokredi vermiştir (<http://www.accion.org/NETCOMMUNITY/Page.aspx?pid=492&srcid=508>). ACCION'un son yaptığı bir araştırmaya göre ABD'de yaklaşık 13.1 milyon mikro işletmenin % 82'sinin hiçbir zaman iş kurmak için banka kredisine başvurmadığı ortaya çıkmıştır. Bu rapor sonucuna dayalı olarak ACCION kredi işlemleri kolaylaştırmak, daha çok kişiye ulaşabilmek için çalışmalara başlamıştır. Kuzey Amerika'da ayrıca mikrofinans konusu ise ilgilenen birçok uluslararası kuruluşun merkezleri bulunmaktadır. Örneğin FINCA International 18 üye ülkede toplam 227.388 müşteriye hizmet veren uluslararası kâr amacı gütmeyen bir organizasyondur. National Cooperative Business Association (NCBA) 16 ülkede 909.670 müşteriye hizmet vermektedir. Hristiyan kuruluşu olan Opportunity International (OI) 25 ülkede 308.026 müşteriye hizmet vermektedir. Women's World Banking 31 ülkede 12.043.017 müşteriye hizmet vermektedir. World Council of Credit Unions 19 ülkede 2.700.570 müşteriye hizmet vermektedir (DOLGUN, 2005, s.17-18).

303. Güney Amerika

Latin Amerika'da bulunan Accion International kâr amacı gütmeyen bir kalkınma ajansıdır. 1961 yılında bir hukuk öğrencisi tarafından Venezuela'da başlatılan gönüllü bir yardım kuruluşu daha sonra Brezilya, Kolombiya ve Peru'da şubeler açmış ve ilk önceleri sivil toplum örgütü olarak daha çok fakir halkın ihtiyaçlarını giderecek hizmetlerde

bulunmaya başlamışlardır. Ancak yıllar içinde ana sorunun işsizlik olduğu ve küçük işletmecilerin kredi bulmakta zorlandıklarının farkına varınca, 1973 yılında Brezilya'da ilk mikrokredi uygulamasını başlatmıştır. Daha sonraki on yıl içinde 14 Latin Amerika ülkesinde de mikrokredi programları başlatmıştır. Bu programların başarılı olması ve maliyetini karşılaması üzerine yeni bir kredi garanti fonu oluşturarak yerel bankacılık sektörü ile temasa geçilmiş böylece daha çok mikro girişimciye ulaşılmıştır. 1989, 1995 yılları arasında ACCION'nun Latin Amerika ülkeleri ağı 20 misli genişlemiş ancak yine de ihtiyaç sahiplerinin ancak %2'sine ulaşılabilmektedir. Bu durumda Bolivya'da BancoSol'un kuruluşuna yardım edilerek sadece mikrokredi veren bir ticari banka 1992'de kurulmuştur. 1991 yılında ABD'deki işsizlik ve gelir dağılımı sorunu ile ilgilenilmeye başlayarak Amerika'da da ACCION mikrokredi programı başlatmıştır. Ekim 2000'de ise Afrika ülkelerindeki mikrokredi kuruluşları ile temasa geçmiş ve Angola, Benin, Mozambik, Nijerya, Tanzanya, Uganda ve Zimbave'deki kuruluşlara teknik yardım sağlamaya başlamıştır. Son beş yıl içinde fakir girişimcilere toplam 5 milyar USD \$ tutarında sağlamıştır. İlk dönemlerde kredi tutarları 100-200 USD \$ arasında olup, geri dönüşleri %98'in üzerinde gerçekleşmiştir. 1987 yılından beri kredi müşteri sayısı 13.000'den 285.000'e çıkmıştır. Latin Amerika ve Kuzey Amerika'da bulunan 26 bağlı kuruluşu ile her yıl yaklaşık 300 milyon USD\$ kredi dağıtmaktadır (DOLGUN, 2005, s.14-15).

304. Avrupa

Grameen Avrupa'ya çok yabancı bir kavramdır ve onların her zamanki çalışma düzenleri içinde, yerleşmiş pek çok fikri altüst etmektedir. Kalkınmış, dünyada en büyük sorun sosyal güvenlik sisteminin yarattığı tahribatı gidermektir. Fakat buradaki uygulamalarda da aynı sorunla karşılaşmışlardır. Hükümetten aylık işsizlik yardımı alanlar, yeni bir iş kurmak için kişisel kredi önerisi karşısında kendilerinin Bangladeş köylerindeki kapalı kadınlar kadar çekingen ve korkak hissetmektedirler. Çoğu hemen kredi miktarını işsizlik yardımı ve kendi işlerini kurmaları halinde gerekecek sigorta primleriyle karşılaştırıp, bir kazançları olmayacağı sonucuna varmaktadır. Grameen'i eleştirenler Fransa'daki bazı tecrübelerle dayanarak çevreye güvenerek borç vermenin gelişmiş ülkelerin kentlerinde mümkün olamayacağını, çünkü buralarda Grameen kredilerinin temel direklerinden biri olan çevre baskısı ile çevre desteğini oluşturacak sosyal doku veya sosyal dayanışmanın olmadığını öne sürdüler. Ancak, yeni programların

başlatılması her zaman zordur. Başlangıç aşaması temelde öğrenme aşamasıdır. Sorunlar giderilip kurum bütün kaynaklarını daha çok sayıda müşteriye yardım etmeye odaklandığında başarı gelir (YUNUS, 2003, s.230).

Mikrokredi Polonya ve yakın zamanlarda da Arnavutluk ve Bosna'da da işlemektedir. 1993 senesinde Dünya Bankası Arnavutluk'ta geri ödeme oranları son derece yüksek bir Grameen benzeri programı finanse etmiştir.

Norveç'e bakıldığında ise, kuzey kıyılarındaki Narvik kenti açıklarında yer alan Adalar'da ciddi bir nüfus kaybı yaşanmaktaydı. Üniversite ve okulları bitiren delikanlılar adalara dönüp balıkçılık yapıyorlardı. Ancak, yerli kızların adalarda yapacak pek işleri olmadığından, geri dönmek istemiyorlardı. Balıkçı baba ya da kocalarının denizden dönmelerini beklerken onları meşgul edecek pek az şey vardı. Kayda değer hemen hemen hiçbir sosyal ya da ekonomik etkinlik bulunmuyordu ve bu yüzden çok yalnız kalıyorlardı. Kızlar geri dönmeyince delikanlılar da gitmeye başladılar. Aynı nüfus azalması sorunu Kuzey Finlandiya ile Rusya'nın komşu yörelerinde de yaşanıyordu. Öte yandan, Norveç hükümeti Balıkçılık Bakanlığı aracılığıyla bir Grameen Projesi başlatmayı kabul etti. Amaç, kadınları bu adalarda tutmak ve yaşamlarını daha az yalnız, daha çok anlamlı kılmak için ticari bir etkinlik oluşturmaktır. Program sayesinde bir destek grupları olmuş, kendilerine yardımcı olacak ve önerilerde bulunacak insanlar bulmuşlardı. Daha önceleri bu kadınların becerilerini kullanma fırsatları bile olmamıştı. Bu etkinlikler kadınlara yapacak bir şeyler sağlamalarının yanı sıra, gelirlerine de destek oluyor ve aileleriyle birlikte hem yaşamlarından daha çok zevk almalarına, hem de daha rahat geçinmelerine katkıda bulunuyordu. Norveç'te ilginç olan konu mikrokredilerin yoksulluğu ortadan kaldırmak için değil, aksi halde adalarını terk edecek insanların sosyal bütünleşmesi için kullanıldı (YUNUS, 2003, s.233).

Orta ve Doğu Avrupa ve yeni Bağımsız devletler topluluğunda ise mikrofinansın durumunu araştıran bir rapor hazırlanmıştır. Rapora göre bölgedeki (Balkanlar, Kafkasya, Orta ve Doğu Avrupa, Orta Asya, Rusya, Ukrayna, Birleşik Devletler Topluluğu) toplam 417 milyon nüfusu olan 28 ülkeden 25'inde yer alan 5.892 kredi birliği, 136 Sivil Toplum örgütü şeklindeki mikrofinans kuruluşu, 33 ticari banka, ve 11 mikrofinans bankası incelenmiştir. Bölgedeki ülkeler arasında mikrofinans

faaliyetlerinin seviyelerinde ciddi farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinde mevcut kredi birlikleri nedeniyle en yüksek seviyede olduğu, Balkanlarda mikrofinans bankaları ve sivil toplum örgütlerinin daha etkili oldukları, özellikle Türkmenistan, Özbekistan ve Rusya, Ukrayna ve Belarus Cumhuriyeti bölgesinde mikrofinans faaliyetlerinin çok düşük seviyelerde kaldığı ortaya konulmuştur (DOLGUN, 2005, s.17).

31. Mikrofinans İle İlgili Uluslararası Kuruluşlar

Mikrofinans konusu ile ilgili eğitim programları, müşavirlik hizmetleri, fon temini gibi konularda destekte bulunan kuruluşlardan en önemlileri aşağıda açıklanmıştır.

- CGAP (Consultative Group to Assit the Poor)
- Dünya Bankası (World Bank)
- GTZ (The Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit)
- Planet Finance

310. CGAP (Consultative Group to Assit the Poor)

Dünya Bankası öncülüğünde, fakirler için mali sistem kurma amacıyla bir araya gelmiş çeşitli ülkelerden 28 kurumun oluşturduğu bir konsorsiyumdur. Çoğu gelişmiş ülkenin Dışişleri Bakanlığı ve Maliye Bakanlıklarının yanında Dünya Bankası ve Birleşmiş Milletler kuruluşları ile özel ve uluslararası kuruluşlar konsorsiyumda yer almaktadır. Amaçlanan fakir kesimin yararlanabileceği bir finansman sistemi yaratılması için gereken standartlar ve kurallar üzerinde bir görüş birliği yaratılarak mikrofinans sisteminin sağlam temellere oturtulmasına çalışmaktadır. CGAP, kalkınma kurumlarına, mikrofinans kuruluşlarına, hükümetlere, denetim ve derecelendirme (rating) kurumlarına müşavirlik, eğitim, araştırma hizmetleri vermekte ve gerekli bilgileri aktarmaktadır. Bunun dışında hibe şeklinde mikrofinans kuruluşlarına yardımda bulunmaktadır. Bu hibe tutarı 1996-2003 yılları arasında yaklaşık 60 milyon USD Doları kadardır ve daha çok mevcut veya kurulacak mikrofinans kuruluşlarının eğitimi, müşavirlik hizmetlerine yardım amaçlı verilmektedir (DOLGUN, 2005, s.18-19).

311. Dünya Bankası

Birleşmiş Milletler Teşkilatına bağlı olarak kurulan ve dünyada fakirliği ortadan kaldırmak için genellikle orta ve uzun vadeli kredi vererek, gerekli teknik yardım ve müşavirlik hizmetleri sunarak ülkelerin kalkınmasına yardımcı olmak amacıyla kurulmuş 184 ülkenin üye olduğu bir kuruluştur. Aslında Dünya Bankası; IBRD (International Bank for Reconstruction and Development) ile IDA (International Development Association)'nın ortaklaşa adıdır. Bu iki kuruluş düşük faizli veya faizsiz kredi ve hibe sağlamaktadırlar. Mikrokredi alanında da özellikle Bangladeş, Kırgızistan, Bosna Hersek gibi az gelişmiş ülkelerde mikrofinans kuruluşlarının kuruluşunda teknik yardım, finansman sağlama çalışmalarında bulunmuştur (DOLGUN, 2005, s.19).

312. GTZ (The Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit)

1975 yılında Alman Federal Hükümetine bağlı özel bir şirket olarak kurulan GTZ kamu menfaatine ve uluslararası işbirliğine dayalı projelerin finansmanı için kaynak aktaran bir uluslararası işbirliği kuruluşudur. Hâlihazırda 130'un üzerinde ülkede 2.700 kalkınma projesine ve programının yürütülmesinde görev almıştır. Ana amacı uluslararası düzeyde sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak için özellikle teknik yardım sağlamaktır (DOLGUN, 2005, s.19).

313. Planet Finance

Uluslararası kâr amacı gütmeyen ve üyelerine döner kredi şeklinde finansman sağlayan uluslararası bir organizasyondur. Kuruluş fikri 1997 yılında Jacques Attali tarafından bir seminerde ortaya atılmış ve 1998 yılında Fransız kanunlarına uygun olarak kar amacı gütmeyen bir kurum olarak kurulmuştur. Amacı dünyadaki mikrofinans kuruluşları arasında bir internet ağı kurarak mikrofinans konusunun gelişimine katkıda bulunmaktır. Ayrıca mikrofinans kuruluşlarına sağladığı teknik desteğin yanında, derecelendirme (rating) hizmeti vermektedir. Kuruluşların kaynak sorunu için çözüm yaratmaktadır (DOLGUN, 2005, s.20).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. TÜRKİYE’DE MİKROFİNANS UYGULAMALARI

Türkiye İstatistik Enstitüsü (TÜİK)’nün 2006 yılı rakamlarına göre, Türkiye’de fertlerin yaklaşık %0,74’ü, yani 539.000 kişi sadece gıda harcamalarını içeren açlık sınırının, %17,81’i, yani 12.930 kişi ise gıda ve gıda dışı harcamaları içeren yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır (http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?tb_id=23&ust_id=7). Bu rakamlar, aynı zamanda Türkiye’deki yoksulluğun azaltılması için hedeflenen grubu ifade etmektedir. Bu bağlamda ülkemizde 2015 yılına kadar yoksulluğun ortadan kaldırılması için önerilen stratejilerden biride mikrofinanstır.

40. Mikrofinans Hizmeti Sunan Kurumlar

Ülkemizde uzun yıllardır mikrofinans benzeri uygulamalar değişik resmi ve resmi olmayan kurumlar bünyesinde uygulanmaktadır. MFK’lar Esnaf ve Sanatkâr Kooperatifleri, küçük çiftçi kooperatifleri, bazı meslek odalarının oluşturduğu yardımlaşma sandıkları, mikrofinansman hizmeti veren ticari bankalar, tasarruf bankaları, kooperatifler, sivil toplum örgütleri, ikrazatçılar, yardımlaşma grupları, aile bireyleri ve arkadaşlardır (<http://www.tisk.org.tr/yazdir.asp?id=873>). MFK’ların birçoğu sivil toplum örgütü olarak örgütlenmiş, ancak en önemli gelir kaynağı olan bağışlardaki azalma bunları dönüşüme zorlamaya başlamıştır.

Türkiye’deki mikrofinans sistemine dahil edilebilecek ürün ve hizmetleri sunan kuruluşları temel olarak formal, yarı formal ve informal sunucular olmak üzere üç gruba ayırmak suretiyle kategorize etmek, uluslararası uygulamalara da paralellik sağlanmasına katkıda bulunacaktır (http://w3.gazi.edu.tr/web/soner.gokten/snrgktntur/sunulan_projeler/mikro_finans_kurulus.doc).

400. İnfomal Kurumlar

Kurum olarak nitelendirilmesi güç olan yardımlaşma sandıkları, tefeciler, aile bireyleri ve arkadaşlar, günlük hayatta veresiye satış olarak adlandırılan kredilendirme, mağazaların taksitli satışları informal mikrofinans içinde değerlendirilebilir ve kamu otoritesi tarafından düzenlenmesi ve denetimi söz konusu değildir (<http://www.bddk.org.tr/turkce/yayinlarveraporlar/rapor/bddk/mikrogirisimci.doc>). Sözü edilen informal kurumların mikrokredi sağlama konusundaki önemleri küçümsenmeyecek kadar fazladır.

401. Formal Kurumlar

Daha çok tarım ve küçük sanayi gibi stratejik sektörlere sübvansiyonlu kredi veren kamu bankaları (Halkbank, Ziraat Bankası), Hazine Müsteşarlığı'na yetkilendirilmiş ikrazatçılar, Türk İş Bankası, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu, Kredi Garanti Fonu İşletme ve Araştırma A.Ş., Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB)'dir (http://w3.gazi.edu.tr/web/soner.gokten/snrgktntur/sunulan_projeler/mikro_finans_kurulus.doc). Devlet destekli programlara aracılık etme isteği ve mikrofinansın karlı bir iş olduğunun anlaşılmaya başlaması üzerine, özel bankalar ve finansman şirketleri bu alana yönelmeye başlamışlardır. Mikrofinans hizmeti veren formal kurumlar bankacılık otoritelerince düzenlenmekte ve denetlenmektedir (<http://www.bddk.org.tr/turkce/yayinlarveraporlar/rapor/bddk/mikrogirisimci.doc>). Bu kurumların mikro girişimcilere verdiği hizmetlere aşağıda ana hatlarıyla değinilmiştir.

4010. Halk Bankası A.Ş.

Türkiye Halk Bankası A.Ş., bilindiği üzere KOBİ'lere finansman sağlamak amacıyla kurulmuş olan kamu bankasıdır. Özellikle mikro işletmelerin satın alacakları makine teçhizat ve hammadde için teşvik belgeli KOBİ kredisi kullanırmaktadır. Bunun yanı sıra yine KOBİ'lere danışmanlık, eğitim hizmetleriyle birlikte, takım tezgâhları için kredi, iş yeri edindirme için kredi, yenilemeler için kredi, bakım onarım için kredi gibi sanayi kredileriyle desteklemenin yanında, genç ve kadın girişimcilere münhasıran verilen krediler göze çarpmaktadır (http://w3.gazi.edu.tr/web/soner.gokten/snrgktntur/sunulan_

projeler/mikro_finans_kurulus.doc). Sıralanan belli başlı kredilerin yanında düşük gelir gruplarına ve mikro girişimci sayılabilecek esnaf ve sanatkârlara “kadın ve genç girişimcileri destekleme kredisi”, “taksi dolmuş kredisi” ve “ürün geliştirme kredisi” gibi isimler altında düşük faizli krediler sunmaktadır (<http://www.bddk.org.tr/turkce/yayinlarveraporlar/rapor/bddk/mikrogirisimci.doc>). Bu kredilere hedef müşteri kitlesi ve kredi miktarı açılarından bakıldığında mikrofinans ile benzer özellikler taşımaktadır ve bu nedenle de en önemli kredi türleridir (http://w3.gazi.edu.tr/web/soner.gokten/snrgktntur/sunulan_projeler/mikro_finans_kurulus.doc).

4011. Ziraat Bankası A.Ş.

T.C. Ziraat Bankası A.Ş., Türkiye Halk Bankası A.Ş.’nin KOBİ’ler ile esnaf ve sanatkarlar için finansal ürün ve hizmet sunumunda üstlendiği fonksiyonun benzerini, tarım kesiminde yerine getiren tek bankadır. Banka, tarımsal kesimde üretici çiftçilere ve tarımsal mikro girişimcilere dolaylı olarak tarım kredi kooperatifleri vasıtasıyla veya doğrudan finansal hizmetlerini sunmaktadır. Bu hizmetler kapsamında tarıma dayalı iş alanlarında faaliyete başlayacak olan sanayi işletmelerine işletme sermayesinin finansmanı için kredi, sabit sermaye yatırımı yapan mikro girişimcilere yatırım kredisi, bitkisel üretim kredisi, su ürünleri üretimi kredisi, hayvansal üretim kredisi sağlamaktadır. Diğer taraftan da Ziraat Bankası düşük gelirli çiftçilere ulaşma potansiyeline sahip bir banka olup, süt sığırcılığı, su ürünleri avcılığı, su ürünleri yetiştiriciliği, arıcılık gibi alanlarda mikro girişimcilere sübvansiyonlu krediler sağlamaktadır (<http://www.bddk.org.tr/turkce/yayinlarveraporlar/rapor/bddk/mikrogirisimci.doc>). Bunların içerisinde “bireysel çiftçi kredileri “ hedef müşteri kitlesi, kredi tutarları ve teminatlandırma, geri ödeme koşulları bakımından mikrofinans ile benzer özellikler taşımaktadır (http://w3.gazi.edu.tr/web/soner.gokten/snrgktntur/sunulan_projeler/mikro_finans_kurulus.doc).

4012. Türkiye İş Bankası A.Ş.

Türkiye İş Bankası A.Ş., ticaret ve sanayi alanlarında faaliyet gösteren mikro girişimcilere nakit gereksinimlerinin, gelirlerine uygun şekilde ödeme imkanını sağlayan krediler vermiştir (http://w3.gazi.edu.tr/web/soner.gokten/snrgktntur/sunulan_projeler/mikro_finans_kurulus.doc).

4013. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonu

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu (SYDTF) , “Fakru zaruret içinde ve muhtaç durumda bulunan vatandaşlar ile gerektiğinde her ne suretle olursa olsun Türkiye’ye kabul edilmiş veya gelmiş olan kişilere yardım etmek, sosyal adaleti pekiştirici tedbirler alarak gelir dağılımının adilane bir şekilde tevzi edilmesini sağlamak, sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik etmek” üzere 3294 sayılı yasa ile 1986 yılında kurulmuştur. Bu hedefle yoksulların iş kurmasına, mesleki eğitim ve istihdamına yönelik olarak, il ve ilçelerde kurulmuş olan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları hemen hemen her alanda yer alan iş kollarına fon aktarmaktadır (http://w3.gazi.edu.tr/web/soner.gokten/snrgktntur/sunulan_projeler/mikro_finans_kurulus.doc).

4014. Kredi Garanti Fonu İşletme ve Araştırma A.Ş.

Kredi Garanti Fonu İşletme ve Araştırma (KGF) A.Ş., KOBİ’lerin kullandığı her türlü nakdi ve gayri nakdi krediye garanti vermektedir. KOBİ’lerin bankacılık sistemine dahil ürün ve hizmetlerden yararlanırken karşılaştıkları teminat sorununu çözmeye yönelik, Temmuz 1991 yılında Türkiye-Almanya teknik işbirliği anlaşması çerçevesinde Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu (TESK), Türkiye Ticaret, Sanayi, Deniz Ticaret Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği (TOBB), Mesleki Eğitim ve Küçük Sanayii Destekleme Vakfı (MEKSA) ve Türkiye Orta Ölçekli İşletmeler, Serbest Meslek Mensupları ve Yöneticileri Vakfı (TOSYÖV) tarafından kurulmuştur. Daha sonra 1995’de Küçük ve Orta Ölçekli Sanayii Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB), 1996’da Türkiye Halk Bankası A.Ş. (THB) fona ortak olmuşlardır. Halen %50.04 TOBB, %48.54 KOSGEB, %1.29 TESK ve kalanını diğer ortaklar (MEKSA Vakfı, TOSYÖV Vakfı, Halk Bankası) oluşturmaktadır (http://w3.gazi.edu.tr/web/soner.gokten/snrgktntur/sunulan_projeler/mikro_finans_kurulus.doc).

4015. Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı

Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB), “ülkenin ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasında küçük ve orta ölçekli sanayi işletmelerinin payını ve etkinliğini artırmak, rekabet güçlerini ve düzeylerini

yükseltmek, sanayide entegrasyonu ekonomik gelişmelere uygun biçimde gerçekleştirmek amacıyla, Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme Vakfı kurulmuştur.” ibaresinin yer aldığı 3624 sayılı kanunla 20 Nisan 1990 tarihinde Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile ilgili bir kamu kuruluşu olmak üzere, tüzel kişiliğe haiz ve bütün işlemlerinde özel hukuk hükümlerine tabi olarak kurulmuştur. KOSGEB küçük ve orta ölçekli sanayi işletmelerinin (KOBİ) teknoloji kullanımı ve geliştirilmesine yönelik teknolojik destek hizmetlerinin sunulması başta olmak üzere teknik, finansal ve ticari konularda bilgi aktarımının sağlanması, kredi ve teminat sorunlarının giderilmesini temin etmektedir. Pazar Araştırma ve İhracatı Geliştirme Enstitüsü yoluyla mikro girişimcilere danışmanlık hizmet sunmaktadır. Bu görevlerinin yanı sıra KOSGEB ekonomik kalkınma ve istihdam sorunlarının çözümüne yönelik yeni girişimcilere “Yeni Girişimci Desteği” adı altında başlatmış olduğu programla finansal hizmet sunmaktadır.

4016. Hazine Müsteşarlığı Tarafından Yetkilendirilen İkrazaatçılar

Hazine Müsteşarlığı tarafından yetkilendirilen ikrazaatçılar “sübvansiyon” mekanizması olmadığı için mikrofinans kurumu olarak sayılabilir (<http://www.bddk.org.tr/turkce/yayinlarveraporlar/rapor/bddk/mikrogirisimci.doc>).

402. Yarı Formal Kurumlar

Yukarıdaki formal yapıda nitelendirilebilecek kurumlara ilaveten, ülkemizde yarı formal organizasyonlar da mikrofinansman hizmeti vermektedirler. Esnaf ve sanatkâr kooperatifleri, küçük çiftçi kooperatifleri, bazı meslek odalarının oluşturduğu yardımlaşma sandıkları, sivil toplum örgütleri ve kooperatifler bu çerçevede değerlendirilebilir. Bunlar, bankacılık otoritelerince düzenlenmemekte, ancak diğer kamu otoritelerinin lisansıya ve denetimi altında faaliyet göstermektedir (Finansal kooperatif ve birliklerin nadiren temel bankacılık düzenlemelerine tabi olduğu görülebilmektedir.) (<http://www.bddk.org.tr/turkce/yayinlarveraporlar/rapor/bddk/mikrogirisimci.doc>). Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı (KEDV), Türkiye İsrafi Önleme Vakfı ve Grameen Projesi, Tarım Kredi Kooperatifleri, Türkiye Kalkınma Vakfı belli başlıları arasında yer almaktadır (http://w3.gazi.edu.tr/web/soner.gokten/snrgktntur/sunulan_projeler/mikro_finans_kurulus.doc).

4020. Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı (KEDV)

Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı (KEDV) dar gelirlileri sosyal ve ekonomik olarak güçlendirmek amacıyla 1986'da kurulmuştur. İstanbul, İzmit, Düzce, Adapazarı, Diyarbakır ve Mardin gibi toplam 12 ilde dar gelirli kadın gruplarıyla çalışmıştır. Yoksul kadınların ekonomik sürece katılımlarını artırmak amacıyla, eğitim, kredi, danışmanlık ve pazarlama desteği verilmektedir. Söz konusu kadınlar çoğunlukla ilkokul mezunu ve çocuklu annelerdir. Mevcut becerilerini kullanarak, daha çok evde üretip satmaya çalışarak ailelerini geçindirmeye çalışmaktadırlar. Bu kadınlar bir anlamda girişimciler. Bu kredilerle ürün çeşidini artırabiliyor, farklı beceriler de gerektiren başka alanlara kayabiliyorlar, risk alabiliyorlar.

Mikrokredi programı ise ekonomik güçlendirme alanındaki en yaygın programlarından biridir. Maya adı altında ve vakfın bir iktisadi işletmesi olarak Haziran 2002'de Maya Mikro Ekonomik Destek İşletmesi kuruldu ve İstanbul ve Kocaeli'ndeki kadınlara sistematik olarak kredi vermeye başladı. Maya Türkiye'nin ilk mikrokredi kurumudur. Amacı evinde, tezgâhında ya da dükkanında kendi işini yapan ya da bir iş kurmak isteyen dar gelirli kadınlara maddi destek vermeyi amaçlamaktadır. Maya'nın vizyonu, yurt çapınca şubeleri olan bir mikrofinans kurumu haline gelmektir (http://www.kedv.org.tr/kedv_programlar/maya.htm).

Maya'nın 3 çeşit kredi programı bulunmaktadır. Bunlar MayaBen, MayaBiz ve MayaAile programlarıdır. MayaBen ve MayaBiz kredilerine, gelir elde etmek için bir iş yapan ve bu işini geliştirmek için krediye ihtiyaç duyan bütün kadınlar başvurabilir. Maya'ya kredi talebi için başvuranlar arasında pazarcılık, bohçacılık yapan, terzi dükkanı, piko atölyesi olan kadınlar da vardır. MayaAile kredisinde ise, sağlık, okul giderleri, fatura ödemeleri gibi acil ihtiyaçları için nakit paraya ihtiyacı olan MayaBen, MayaBiz kredisinin ödemelerini düzenli yapan kadınlar başvurabilir. Kredi başvurusunda bulunanlara borç verilebilecek miktar, başvuran kişi ve ödeme gücüne göre belirlenmektedir. Maya 100 YTL gibi düşük miktarlarda da borç vermektedir. İlk başvurularda en yüksek kredi miktarı sınırlı tutulmaktadır. Ancak her tekrar kredide

miktar %25 arttırılabilmektedir. İlk başvuruda kredi programlarına göre verilebilecek kredi limitleri Tablo 5 de gösterildiği gibidir.

Tablo : 5

Maya'nın Kredi Programlarında Kredi Limitleri

	En Düşük	En Yüksek
MayaBiz	100 YTL	900 YTL
MayaBen	100 YTL	2.000 YTL
MayaAile	100 YTL	500 YTL

Kaynak : www.kedv.org.tr

Kredi taksitleri bireysel bazda, başvuran kişinin geri ödeme kapasitesine ve yaptığı işe göre karşılıklı olarak belirlenmektedir ve taksitler aylık olarak geri ödenmektedir. Kredi geri ödemelerine sunulan vadeler Tablo 6 da gösterildiği gibidir.

Tablo : 6

Maya'nın Kredi Programlarında Vadeler

	En Az	En Fazla
MayaBiz	3 Ay	8 Ay
MayaBen	3 Ay	12 Ay
MayaAile	1 Ay	6 Ay

Kaynak : www.kedv.org.tr

Maya'ya ilk defa başvuran kişiler için krediler 3-7 iş gününde verilmektedir. Bu süre içerisinde kişinin yaptığı iş görüşülmekte, borç miktarının belirlenebilmesi için saha sorumlusuyla beraber bir gelir gider hesaplaması yapılmakta ve çeşitli toplantılarla Maya'nın sistemi hakkında bilgi verilmektedir. Tekrar kredi alacak kişiler için bu süre daha kısadır. Maya, kadınlara ihtiyaçlar duydukları her zaman destek olmaktadır. Dolayısıyla, ödemelerini düzenli yapan kişiler, son taksitlerinin hemen ertesi günü ikinci borçlarını alabilirler.

MayaBiz kredisinde bankaların istediği türden belgeler ve teminatlar (ipotek, gelir belgesi, vergi levhası gibi) istenmemektedir. Teminat olarak, borç almak isteyen en az 3 kadın bir araya gelerek bir Dayanışma Grubu oluşturur ve Maya'ya başvururlar. Gruptaki herkes bireysel olarak istediği miktarda borç alabilir, geri ödemelerini ise grup olarak yapabilir. Bu karşılıklı teminat sistemiyle Dayanışma Grubunun her bir üyesi hem Maya'dan borç almakta, hem de gruptaki diğer arkadaşlarının teminatı olmaktadır.

MayaBen ve MayaAile kredilerinde ise başvurular bireysel olarak yapılmaktadır. Teminat olarak da eğer bir dayanışma grubunun üyesi ise bu grubun diğer üyeleri ve/veya başka bir kişi bireysel olarak başvuran üyeye kefil olabilir. Eğer bir dayanışma grubu üyesi değilse başka bir teminat göstermesi gerekmektedir.

Maya'nın sunduğu kredi programlarının özellikleri karşılaştırmalı olarak Tablo 7 de özetlenmiştir.

Tablo : 7
Maya'nın Sunduğu Üç Kredi Ürününün Karşılaştırılması

	MayaBiz	MayaBen	MayaAile
Amacı	İş geliştirme İş çeşitlendirme Mal/Hizmet Alma	İş geliştirme İş çeşitlendirme Mal/Hizmet Alma	Fatura Ödemesi Sağlık Gideri ve benzeri acil ihtiyaçlar
Kredi Meblağı	100-900 YTL	100 – 2.000 YTL	100 – 500 YTL
Kredi Vadesi	3,4,5,6, veya 8 ay	4,6,8 veya 12 ay	1,3,4,5 veya 6 ay
Taksit Cinsi	Aylık Taksitler	Aylık Taksitler	Aylık Taksitler
Teminat	Dayanışma Grubu	Dayanışma Grubu Kefil (bordrolu) Altın/Döviz/ Araç/Emtia Rehni	Dayanışma Grubu Kefil (bordrolu) Altın/Döviz/ Araç Rehni

Kaynak : http://www.kedv.org.tr/kedv_programlar/maya_almakicin.htm

Maya, verdiği borçların kaynağını oluşturan fonun enflasyon karşısında erimesini engelleyebilmek ve maliyetlerini karşılayabilmek amacıyla belirli bir vade farkı almaktadır. Bu vade farkının bir kısmı aylık taksitlerle beraber ödenmekte, bir kısmı da borç alımında kesilmektedir.

MayaBiz, MayaBen ve MayaAile kredi programlarından 500 YTL borç alan bir kişinin farklı vadelerdeki örnek ödeme planı Tablo 8, 9 ve 10 da gösterildiği gibi olacaktır.

Tablo : 8
MayaBiz’de 500 YTL İçin Farklı Vadelerle Örnek Ödeme Planı

	3 Ayda Ödenirse	4 Ayda Ödenirse	6 Ayda Ödenirse	8 Ayda Ödenirse
Kredi Tutarı	500 YTL	500 YTL	500 YTL	500 YTL
Proje Katkı Payı	20 YTL	20 YTL	20 YTL	20 YTL
Net Ele Geçen Tutar	480 YTL	480 YTL	480 YTL	480 YTL
Aylık Taksit	182,65 YTL	140,10 YTL	97,612 YTL	76,50 YTL
Maya’ya Yapılan Toplam Geri Ödeme	547,95 YTL	560,40 YTL	585,675 YTL	612,00 YTL

Kaynak : www.kedv.org.tr

Tablo : 9
MayaBen’de 500 YTL İçin Farklı Vadelerle Örnek Ödeme Planı

	4Ayda Ödenirse	6 Ayda Ödenirse	8 Ayda Ödenirse
Kredi Tutarı	500 YTL	500 YTL	500 YTL
Proje Katkı Payı	20 YTL	20 YTL	20 YTL
Net Ele Geçen Tutar	480 YTL	480 YTL	480 YTL
Aylık Taksit	141,50 YTL	99,250 YTL	78,00 YTL
Maya’ya Yapılan Toplam Geri Ödeme	566,00 YTL	595,500 YTL	624,00 YTL

Kaynak : www.kedv.ogr.tr

Tablo : 10
MayaAile’de 500 YTL İçin Farklı Vadelerle Örnek Ödeme Planı

	3 Ayda Ödenirse	4 Ayda Ödenirse	6 Ayda Ödenirse
Kredi Tutarı	500 YTL	500 YTL	500 YTL
Proje Katkı Payı	20 YTL	20 YTL	20 YTL
Net Ele Geçen Tutar	480 YTL	480 YTL	480 YTL
Aylık Taksit	184,20 YTL	141,500 YTL	99,25 YTL
Maya’ya Yapılan Toplam Geri Ödeme	552,60 YTL	566,500 YTL	595,50 YTL

Kaynak : www.kedv.org.tr

Maya’ya ilişkin bazı önemli veriler 30 Eylül 2006 itibariyle Tablo 11 de ki gibidir.

Tablo : 11
Maya’ya İlişkin Temel Veriler

SEKTÖR	Ticaret	%66
	Üretim	%26,3
	Hizmet	%7,1
	İhtiyaç Kredisi/Hayvancılık Kredisi	%0,4 - %0,2
İŞYERİ	Ev	%73,8
	Dükkan	%17,1
	Tezgah	%4,3
	Pazar – Atölye	%4,2 - %0,4
İŞKOLU	El işi / Dantel	%25
	Tuhafiye malzemesi üretim ve satışı	%23
	Kozmetik ve Temizlik Malzemeleri	%20
	Terzilik	%10
	Takı ve Hediyeelik Eşya Üretim ve Satışı	%5

Kaynak : www.kedv.org.tr

Maya 30 Eylül 2006 itibariyle 1.600 aktif üyeye toplam 4.000.000 YTL değerinde 4.600 adet kredi vermiştir. Ortalama kredi meblağı 600 \$ dır. Verilen kredilerin gecikme oranı ise %5'tir.

4021. Tarım Kredi Kooperatifleri

Tarım Kredi Kooperatifleri, Türkiye’de bugünkü anlamda tarımsal kredinin ilk kooperatifleşme hareketi 1863 yılında Mithat Paşa tarafından Nis Valiliği sırasında Pirot kasabasında kurduğu “Memleket Sandıkları” ile başlamıştır. Modern kooperatifçilik anlayışının kurumsallaşması ve temel hukuki normlara kavuşturulmasına ilişkin Cumhuriyetin ilk yıllarında çalışmalar başlatılmıştır. Bu amaçla özellikle 1924 yılında çıkarılan “İtibari Zirai Birlikler Kanunu”, 1929 yılında yayınlanan 1470 sayılı “Zirai Kredi Kooperatifleri Kanunu” ve takiben 1935 yılında yürürlüğe giren 2836 sayılı “Tarım Kredi Kooperatifler Kanunu” ile kurumsallaşmaya yönelik icraatlardır. Batı Almanya Raiffeisen Kooperatifleri örnek alınmak suretiyle hazırlanan 2836 sayılı kanun, Tarım Kredi Kooperatiflerine ortaklarının üretimlerini düzenlemek, artırmak ve kıymetlendirmek için ucuz üretim kredisi temin etmek ve tarımsal girdi, alet ve makine tedariki sureti ile ortaklarını zararlı kredi yollarına başvurmaktan alıkoymak ve böylece yurt içi ve yurt dışı rekabet gücünü geliştirmek gibi görevler yüklenmiştir. Bu kanun gelişen ve değişen ihtiyaçlara göre yerini 1972 yılında çıkarılan 1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanununa bırakmıştır.

24.04.1969 tarih 1163 sayılı kanun ve 06.10.1988 tarih 3476 sayılı Kooperatifler kanununda yer alan kooperatiflerin içinde mikrofinans hizmetleri kapsamında değerlendirilebilecek örnek kooperatif Tarım Kredi Kooperatifi’dir. Mazisi 142 yıla dayanan Tarım Kredi Kooperatifleri yaygın şube ağı ve kooperatifçilik alanında yetişmiş nitelikli personeli ile tarımsal üretim yapan ve kooperatife üye olan üreticilerin ekonomik menfaatlerini korumak ve özellikle meslek ve geçimleriyle ilgili ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla ortaklarına kısa ve orta vadeli krediler kullandırmaktadır. Kısa vadeli işletme kredileri, ortakların tarımsal işletmesinin karma hayvan yemi, tohumluk, fide, kimyevi gübre, fidan, akaryakıt, zirai mücadele ilacı gibi girdilerin temini ve nakit ihtiyaçlarının karşılanması amacı ile bir yıl vadeli verilen kredilerdir. Orta vadeli yatırım kredileri ise donatma kredileri, tarımsal araç-gereç kredileri, hayvancılık donatma kredileri şeklinde

kullandırılan, ortakların üretimlerini artırıcı ve geliştirici nitelikte olan, yatırım yapmalarını sağlamak amacı ile verilen, azami üç yıl vadeli kredilerdir (http://w3.gazi.edu.tr/web/soner.gokten/snrgktntur/sunulan_projeler/mikro_finans_kurulus.doc).

4022. Türkiye Kalkınma Vakfı (TKV)

Türkiye Kalkınma Vakfı (TKV), Güneydoğu’da sınırlı sayıda ayni iş kurma kredileri vermektedir. Söz konusu krediler 300 dolar ile 3000 dolar arasında, uzun vadeli. 1999 depremi sonrasında WALD (World Academy for Local Government and Democracy)’ın İzmit Kadın Merkezi projesi bir grup kadına ortak işler kurmaları için iş kurma kredileri vermiştir.

4023. Toplum Gönüllüleri Vakfı (TGV)

Toplum Gönüllüleri Vakfı, Aralık 2002’de gençlerin öncülüğünde toplumsal barış, dayanışma ve değişimi gerçekleştirme vizyonu ile yola çıkan bir sivil toplum kuruluşudur. Gençlerin öncülüğünde ve yetişkinlerin rehberliğinde çeşitli sosyal hizmet projelerini hayata geçirmeyi, çevresindeki sorunlara çözüm üretebilen, kendine güvenli, girişimci ve duyarlı bir gençliğin oluşumuna katkıda bulunmayı ve toplumda sosyal sorumluluk yönünde farkındalık yaratmayı hedeflemektedirler. Hedef kitlesi olarak 17-25 yaş arası gençler seçilmişlerdir.

Hedefler arasında ise;

- Gençleri mesleğe ve hayata hazırlayacak donanımları oluşturmak,
- Hak edenlere karşılıklı burs yardımları yapmak,
- İş yapma becerilerini geliştirmek için staj olanakları yaratmak,
- Üretkenlik ve sorumluluk esasıyla proje finansmanı sağlamak,
- Gençlerin kişisel gelişimlerine katkıda bulunmak için rehberlik ve danışmanlık hizmeti sunmak,
- Arkadaşlık ve üretim kavramlarını yan yana koyarak sosyalleşmeye olanak tanımak,
- Üniversiteler ve kültürler arası kaynaşmayı sağlamak,
- Yurtiçinde üniversiteler arası Gençlik Konseyleri düzenlemek,
- AB normlarına uygun gençlik projeleri üretmek,

- Diğer sivil toplum kuruluşlarının sosyal sorumluluk programlarına katılımı sağlayarak bu kuruluşlarla ortak çalışmalar yapma ve girişimciliğe yönlendirmek için mikrokredi programları uygulamaktır.

TGV, çalışmamıza konu teşkil eden mikrofinans programlarına dönük ilk çalışmalarına Aralık 2006'da başlamıştır. Topluma Destek Projesi kapsamında başta kadınlar olmak üzere tüm ülkede 2,5 milyon kişiye ulaşılma hedefiyle yola çıkan TGV, proje kapsamında HSBC Bankası ile bir protokol imzalamıştır. Bu protokol ile HSBC, yoksul insanlara onurlu bir gelecek sunmayı amaçlayan "Mikrokredi ile Topluma Destek Projesi" için 5 yılda 5 milyon dolarlık mikrofinansman kredisi ayırmıştır. Mikrokredi ile Topluma Destek Projesi, sürdürülebilir toplumsal kalkınma açısından son derece önemli bir sosyal sorumluluk olarak görülmektedir. Topluma Destek Projesi ile ulaşılması hedeflenen 2,5 milyon kişilik kitleyi, öncelikli olarak kırsal ve kentsel yerleşimlerdeki gelir üretemeyen alanlarda yaşayan kadınlar ve üniversitelerden yeni mezun olmuş gençler oluşturmaktadır.

Proje ilk olarak Samsun ilinde hayata geçirilmeye çalışılmıştır. HSBC'nin sağladığı kaynaklarla, ilk olarak Samsun'da 19 Mayıs Üniversitesi Toplum Gönüllüsü gençlerle, yöre insanların ekonomik zorluklarına çözüm getireceği inancıyla mikrokredi uygulamaları başlatılmış olup, kredileri dağıtacak olan ve takibini yapacak olan Toplum Gönüllüsü gençlere temel kredi bilgisini içeren eğitimler verilmiştir. Projede çalışan gençler, Samsun'daki mahalle ve köylerde yaşayan kadınlara ve gençlere mikrokredi konusunu anlatıp, isteklilere kredi sağlamaya çalışmaktadırlar. Ayrıca bu insanların sosyal olarak da desteklenmelerine yönelik çeşitli eğitim programları da uygulanmaktadır. Böylece alınan fon ile verilen desteğin yanında iş kurulması ve kurulan işletmenin devamlılığı da sağlanmış olmaktadır. Toplum Gönüllüleri ve HSBC'nin projeye bakış açıları, kredi verilecek insanlara sadece ekonomik anlamda destek olmak değil, onların yaşam kalitelerinin de artması yönündedir. Bunun için de kredi aktarılan kişilere Toplum Gönüllüleri'nin Üreme Sağlığı, Demokrasi ve Haklarımız, Sağlık Okuryazarlığı gibi eğitimleri de gönüllü eğitmenlerce verilmektedir.

Dünya Bankası'nın belirlediği satın alma gücü paritesine göre günlük 2 dolar gelir sınırının altında yaşayan kesim, HSBC'nin Topluma Destek Projesi kapsamında 5 yıl boyunca ayırdığı 5 milyon dolarlık mikrokredi desteğinden faydalanarak kendileri için

ekonomik kazanç sağlayabilecekleri işlere yatırım yapma fırsatı bulabilecek. HSBC ve TGV'nin Topluma Destek Projesi'nden büyük kentlerde ve kırsal kesimlerde yaşayanlar ile yeni mezun dar gelirli gençler eşit ölçülerde yararlanabilecek. Krediler yalnızca denetlenen ve kar amacı gütmeyen Sivil Toplum Örgütleri ve mikrokredi kuruluşları aracılığı ile dağıtılacak. Proje ile büyük çoğunluğu kadın olmak üzere 2,5 milyon kişiye ulaşılması hedeflenmektedir.

Proje kapsamında, HSBC Sivil Toplum Örgütlerine doğrudan düşük maliyetli ve uzun vadeli bir kredi tesis ederek finansman sağlamayı hedefliyor. Sağlanan bu kaynağın verdiği güvence ile de, STÖ kanalıyla gereksinim sahiplerine tek tek ulaşarak ülkemizde mikrokredinin yaygınlaşmasına destek olacaklar.

HSBC, yoksullukla mücadele kapsamında gerçekleştireceği projede Toplum Gönüllüleri Vakfı ve başka saygın sivil toplum kuruluşları ile birlikte çalışacak. Bu birliktelik, aynı zamanda STÖ'lerin altyapısının güçlenmesine de olanak sağlayacak. Türkiye'de sivil toplumun örgütlenmesi konularında görülen çeşitli olanaksızlıklar göz önünde bulundurulduğunda, HSBC bu projesiyle önemli bir sosyal hak sisteminin gelişmesine de öncülük edecek. Ayrıca hukuki altyapının sağlamlaştırılmasıyla 2010 yılına kadar Mikrokredi kuruluşlarının tüm Türkiye'de yayılmasını ve sürekliliğini sağlayacak olan HSBC, Topluma Destek Projesi ile geniş çaplı bir sosyal sorumluluk platformunun oluşması yolunda da büyük bir adım atmış olacak (<http://www.tog.org.tr/abs/templates/sayfa.asp?articleid=858&zoneid=57>).

TGV'nin kredi verme süreci aşağıdaki gibidir (<http://www.tog.org.tr/abs/templates/sayfa.asp?articleid=858&zoneid=57>):

- Kredi verilmesinde 1 ay içinde taksit ödemelerine başlayabilecek projelerin seçimi esastır.
- Gruplara katılacak olan kişilerin projeleri aynı ya da farklı olabilir.
- En az 3 en fazla 5 kişinin bir araya geldiği gruplar ancak kredi talebinde bulunabilir.
- 100YTL için geri alınacak toplam rakam 115 YTL dir. 23-24 taksit sonunda geri alınacaktır, taksitler 15 günlük dönemlerde tahsil edilecektir. İlk 15 gün geri ödemesiz dönemdir. (Bayramlar ve resmi tatil günlerinde tahsilât yapılmayacaktır.)

- Yılda kişi başına 100 – 700 YTL’lik kredi verilebilecektir. Kredi 100 YTL’nin katları olarak verilir ve kredilerin artış oranları kişi başına %25-%100 olabilir. Kredi tavanı kişi başına 3.000 YTL’yi geçemez.
- Kredinin alım amacında bir değişiklik olması halinde kredi veren ekibin mutabakatı aranacaktır.
- Kredi alan kişi projelerinde çocuk işçi çalıştırmayacaktır.
- Kredi, verilen kişi tarafından kullanılacaktır.
- Kredi verilmesinde 1 ay içinde taksit ödemelerine başlayabilecek projelerin seçimi esastır.
- Gruplara katılacak olan kişilerin projeleri aynı ya da farklı olabilir.
- Projeler toplum etik kuralları dışında kullanılmayacaktır.
- Grup çoğunluğu 18 yaş üzerinde olmak kaydıyla tüm bireylere kredi verilebilir.
- Beslenme, barınma, eğitim, sağlık gibi temel gereksinimlerini karşılayamayan veya toplumsal standartların gerisinde kalan ya da yaşadığı ortamın temel gereksinimlerinden yoksun olan herkese kredi verilebilir.
- Kişinin sosyal güvencesi olup olmaması kredi almasına engel değildir, önemli olan kişinin sosyoekonomik durumudur.
- Grubun içinde aynı evde oturan birden fazla kişi bulunamaz.

19 Mayıs Üniversitesi Toplum Gönüllüleri'nin yoksullukla mücadele amacıyla sürdürdüğü Mikrokredi Projesi, Küçük Destek Büyük Çözüm Projesi kapsamında Mayıs 2007 itibariyle kredi sağlanan kişi sayısı 37 kişiye ulaşmıştır. Proje kapsamında kredi bilgisi, iletişim gibi konularda eğitim alan gençler, kazandıkları donanım ile birlikte projenin uygulandığı Samsun'un Eniz ilçesinde çalışmalarını yürütmüşlerdir. Aktarılan krediler 500 ile 700 YTL arasında olmuştur. Toplum Gönüllüleri'nin Mikrokredi Projesi, kredinin dağıtılması, takibi ve geri toplanması çalışmalarının gönüllü gençler tarafından yürütülmesi nedeniyle dünyadaki diğer uygulamalarından ayrılmaktadır. Bugün itibariyle TGV, ilk kez 2006 Aralık ayında HSBC finansmanı protokolüyle başlattığı mikrokredi programı uygulamalarını artırarak sürdürmektedir (<http://www.tog.org.tr/abs/templates/sayfa.asp?articleid=988&zoneid=57>).

4024. Türkiye Grameen Mikrokredi Programı (TGMP)

Türkiye Grameen Mikrokredi Programı (TGMP), Temmuz 2003'te Türkiye İsrâfî Önleme Vakfı ve Grameen Trust'ın işbirliğiyle Yap-İşlet-Devret modeliyle Diyarbakır'da faaliyete başlamıştır. TGMP, 2006'da Nobel Barış ödülünü kazanan Prof. Muhammed Yunus'un kurduğu Bangladeş Grameen Bank'ı model olarak almıştır. Mevcut uygulama da Prof. Dr. Muhammed Yunus ile birlikte yürütülmektedir (AKGÜL, 2008, s.16). Proje Dünya Bankası'nın 500 milyon dolar, T.C. Başbakanlığı'nın da 130 milyon dolar vermesiyle başlamıştır (http://www.kobi-efor.com.tr/haber_detay.asp?id=1988). 18 Temmuz 2003'te Diyarbakır'da yapılan TOBB toplantısında Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın 6 dar gelirli kadının her birisine 500 YTL olmak üzere toplam 3 bin YTL çek vererek işsizlik ve fakirliğin azaltılması için Türkiye Grameen Mikrokredi Projesi başlatılmıştır (AKGÜL, 2008, s.16).

Mikrokredinin temelindeki yatan anlayışa göre kendi gücünü ve potansiyelini hareket ettirmeden, bir başkasına dayanma zihniyeti yanlıştır. Bu bakımdan, dar gelirli olup da kendi işini kurmak isteyen istisnasız herkese mikrokredi vasıtasıyla iş kurma imkânı verilir. Ancak, yoksulluktan hem aile içinde hem de toplum içinde en fazla etkilenen grup kadınlar olduğu için mikrokredi uygulamasında öncelik kadınlara verilmektedir. Böylece, insanların kendilerine inanmaları ve güvenmeleri sağlanırken, önce küçük ve daha sonraki dönemlerde sermaye birikimi merdiveni modeliyle artarak büyüyen bir sermaye yanında, alın terini de içine katarak geçimini bir başkasına ihtiyaç duymadan sağlamak isteyen istisnasız herkesi mikrokredi prensiplerine uymak şartıyla iş kadını veya iş adamı yapmaktadır. Verilen kredi çok küçük bir kredidir ancak; mikrokredinin felsefesine göre “Aza ikna olmayan, çoğu hiç bulamaz.”

Ülkemizdeki ilk mikrokredi projesi uygulaması çerçevesinde birisi proje direktörü, ikisi alan yöneticisi toplam 3 yabancı uzman ile 9 Türk çalışan Diyarbakır'daki mikrokredi projesini yürütmektedir (http://www.israf.org/pdf/turkiyegrameenmikrokrediprojesi_bilginotu.pdf). Eylül 2007 sonu itibariyle, Diyarbakır, Ankara, Yozgat, Çankırı, Gaziantep, Kahramanmaraş, Mardin, Batman. Eskişehir ve Zonguldak'ta toplam 6.340 yoksul kadına 500 YTL ile 4.000 YTL arasında değişen miktarlarda 8 milyon 249 bin YTL kredi verilmiş (İSEDAK, 2007, s.21) ve kadınlarımızın diğer aile bireyleri ile birlikte kendi kendilerine iş

kurarak kimseye muhtaç olmadan gelir temin etmeleri sağlanmıştır. Bu kredilerde geri dönüş oranı %100'dür (AKGÜL, 2006 s.2). Türkiye Grameen Mikrokredi Programı'na ait temel veriler Tablo 12'de gösterildiği gibidir.

Tablo : 12
Türkiye Grameen Mikrokredi Programında Temel Rakamlar

	Aralık 2003	Aralık 2004	Aralık 2005	Aralık 2006	Aralık 2007	31 Mayıs 2008
Ulaşılan Köy ve Mahalle Sayısı	23	44	56	85	136	355
Grup Sayısı	61	270	588	882	1569	2014
Üye Sayısı	304	1328	2882	4050	7369	9481
Personel Sayısı	8	15	25	39	60	90
Dağıtılan Kredi Miktarı	142.100	819.437	2.460.334	4.998.936	9.551.166	13.277.133

Kaynak : AKGÜL, 2008, s.18-20

Tablo 12 de de görüldüğü gibi, özellikle 2004 yılından itibaren mikrokredi uygulamasının tanınırlığının da artışıyla birlikte krediler de ve kredilerden yararlananlarda hızlı bir artış gözlenmiştir.

41. Türkiye’de Mikrofinans Sisteminin İşleyişi

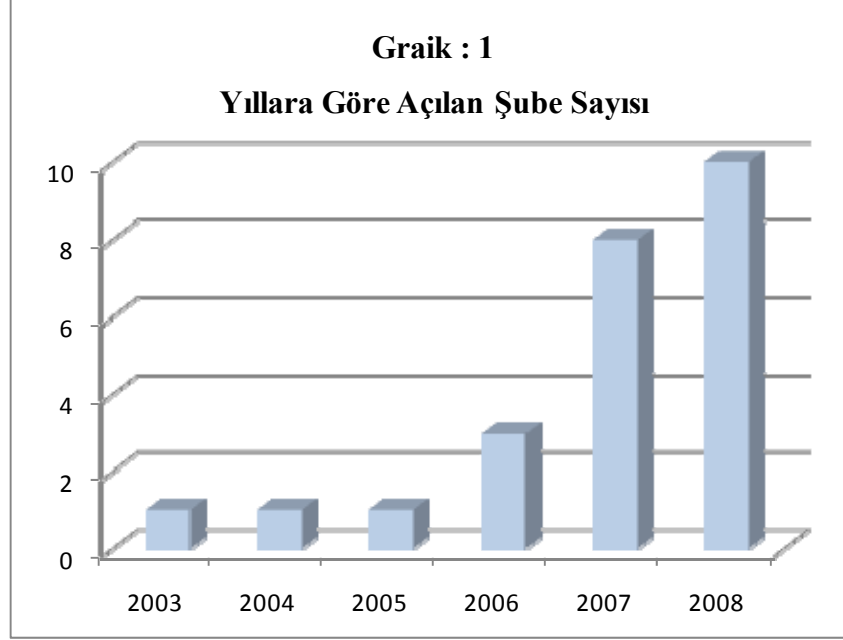
Mikrokredi uygulaması Türkiye için yenidir. Dolayısıyla mikrokredi personeli yoksulluğun en yoğun olduğu mahalle ve köylerde kapı kapı yoksulları ziyaret ederek bilgilendirme toplantıları yapmakta ve uygulamaları anlatmaktadır. Mikrokredi uygulamasının detaylı bir şekilde anlatıldığı toplantıda bir iş yapma fikri olan yoksul kadınlar teşvik edilerek, aynı mahallede oturan, birbirini tanıyan, benzer ekonomik ve sosyal şartlarda yaşayan ve grup baskısının oluşabileceği 5 kişilik grup oluşturmaları sağlanır. Krediler bireysel olmasına rağmen grubun oluşturulmasının bir anlamda üyeler arasında bir dayanışma oluşturulmasıdır. Burada bir müteselsil kefalet sistemi yoktur. Grubun oluşturulmasından sonra mikrokredi personeli grubun olduğu mahalle ve köye giderek 7 günlük bir motivasyon ve mikrokredi bilgilendirme eğitimi başlatır. Bu eğitimde

mikrokredinin detayları yoksul kadınlara anlatılır ve bir iş yapmaları konusunda teşvik edilerek ikna edilmeye çalışılır. 7 günlük eğitim neticesinde mikrokredi yöneticisi grup üyelerine öğretilenlerle ilgili çeşitli sorular sorarak eğitim pekiştirildikten sonra grup kredi için onaylanır. Onaylanan grup üyeleri artık mikrokredi programından belirlenen en kısa sürede her biri ayrı ayrı kredilerini alırlar ve hemen gelir getirici bir faaliyette bulunurlar. Kredisini kullanan yoksul kadınlar haftada 1 defa olmak üzere mahallede önceden belirlenen bir merkezde toplanarak kredilerinin taksitlerini haftalık olarak öderler. Mikrokredi alanların yaptıkları işler her hafta kontrol edilir. Başarılı görülen yoksul kadınlar bir sonraki kredi alımlarından girişimci üye seçilerek daha yüksek miktarda kredi alabilmektedirler. Mikrokredi uygulamasında yoksulluğu, gelir dağılımındaki adaletsizliği ve işsizliği azaltacak şekilde ticari bankalardan kredi alamayacak yoksul kadınlara, gelir getirici bir faaliyette bulunmalarını sağlayacak şekilde teminatsız ve kefaletsiz küçük bir sermaye verilmekte olup ve böylece ekonomik ve sosyal kalkınmanın geliştirilmesi hedeflenmektedir. Mikrokredi de kefalet, teminat veya senet benzeri işlemler istenmediği gibi icra takibi de yapılmaz. Esas olan insanların birbirine güvenmesi ve inanmasıdır. Bu konudaki araştırmalar mikrokredinin hane halkı gelirinde yüzde 25 ile 75 arasında bir artış sağlandığını göstermiştir (www.tgmp.net).

410. Mikrokredi Başvurusu

Kredi kullanabilmek için bireyler doğrudan mikrokredi merkezine giderek başvurabilecekleri gibi, rutin saha çalışmaları esnasında mikrokredi çalışanları da evlere kadar giderek mikrokredi sistemini anlatmaktadırlar (AKGÜL, 2006, s.10). Diyarbakır'da pilot uygulama olarak 2 şube ile başlayan mikrokredi yolculuğu 31 Mayıs 2008 itibarıyla Türkiye'nin değişik yerlerinde 22 şube daha açarak toplam 24 şube ile 19 ilde devam etmektedir. Bu şubeler Diyarbakır'da Sur, Bağlar, Ergani, Bismil ve Silvan olarak 5 adet, Gaziantep'te 2 adet, Ankara Mamak, Batman Kozluk, Mardin, Yozgat, Zonguldak, Çankırı, Kahramanmaraş, Eskişehir, Adana, Rize, Aydın, Erzincan, Niğde, Bursa, Amasya, Sivas ve Kayseri'de birer adet olarak faaliyetlerini sürdürmektedir. 2010 yılına kadar bütün illerimizde mikrokredi faaliyetinin başlatılması hedeflenmektedir. Bu program çerçevesinde bu işin eğitimini almış uzman personel yoksul kadınların imkânlarını ve durumlarını da dikkate alarak bankacılık hizmetini bu kişilerin ayaklarına kadar

getirmektedir (www.tgmp.net). Yıllara göre açılan mikrofinans şube sayıları aşağıda Grafik 1’de gösterilmiştir.

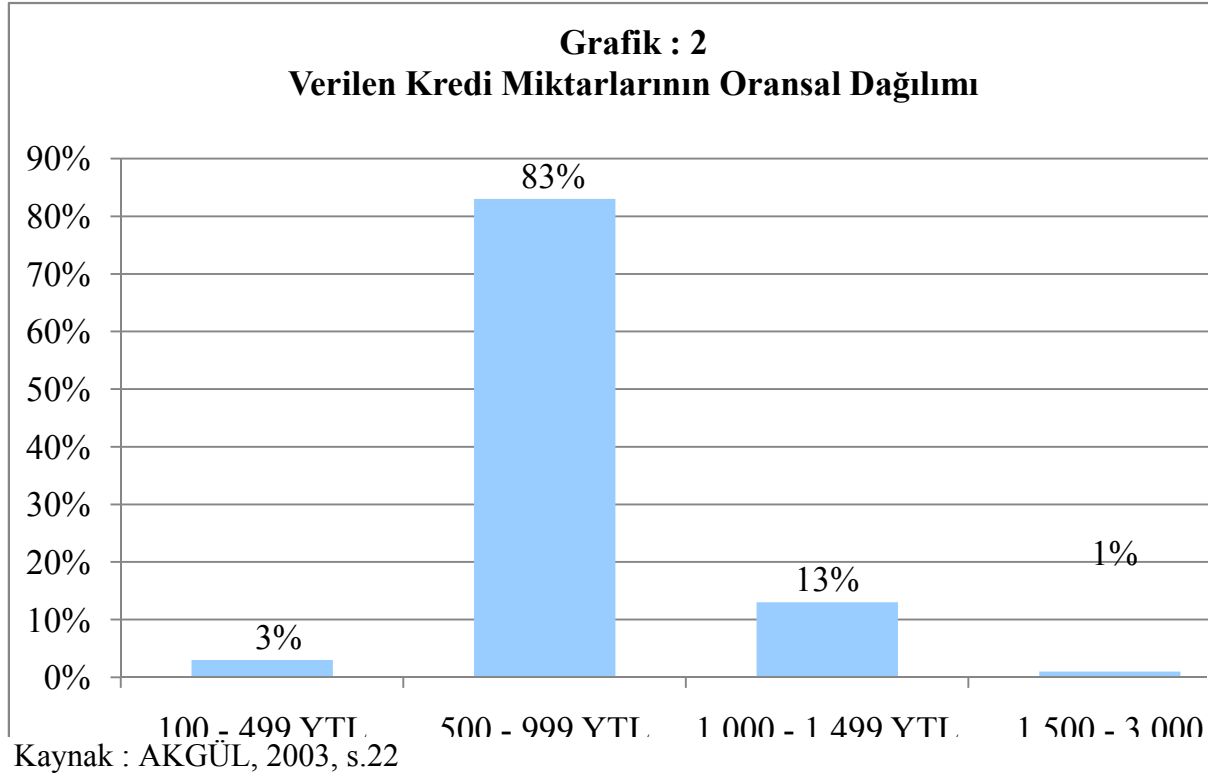

Kaynak : AKGÜL, 2008, s.23

411. Mikrofinans Uygulamasında Başlangıç Kredisi ve Verilen Kredi Miktarları

Mikrokredi uygulamasında; birinci yılda başlangıç kredisi olarak 100 YTL – 700 YTL arasında bir miktar verilir. İkinci yıl kredisi 800 YTL’yi ve 3. yıl kredisi ise 1.000 YTL’yi geçmeyecek şekilde ayarlanmıştır. Tabi ki bahsedilen kredi tutarları sadece yıllara göre değil iş hacmine, işin gelişebilirliğine, üyenin ve grubun performansına da bağlı olarak belirleniyor ve her yıl 1.000,00 YTL kadar artırılabilir. Üstün başarı gösterenlere “girişimci kredisi” verilir (AKGÜL, 2006, s.7). Buradaki nihai amaç; kredi alan aşırı yoksulların, yoksulluk sınırı üzerine çıkarılarak birer küçük işletme sahibi olmalarıdır (<http://www.israf.org/pdf/mikro-kanunlar.pdf>). Halen yıllık 100,00 YTL kredi alan olduğu gibi, 4.000,00 YTL kredi alan da vardır (AKGÜL, 2008, s.21). Ancak 30.000 YTL’yi geçemeyecek. Yabancı para cinsinden kredi verilmemekte (<http://www.webhatti.com/archive/t-23502.html>) ancak mikrokreditinin temel özelliği kullanıcı odaklı olması olduğundan hedef kitlesi olan dar gelirliilerin ihtiyacı dikkate alındığından garanti, kefil yada teminat göstermeleri de istenmiyor (<http://kariyerim.milliyet.com.tr/detay.asp?id=1393>). Kişinin toplumdaki itibarı ve iş yapma fikri en büyük teminat olarak

kabul edilmektedir (<http://sufizmveinsan.com/arastirma/mikrokredi.html>). Mikrokredide dilencilik kültürünün yaygınlaşmasına katkıda bulunan hibe şeklindeki yardımların çok faydalı olmadığı değerlendirilmektedir. Ancak çalışamayacak durumda olan yaşlı, hasta ve özürlülere ise hibe yardım yapılmaktadır (<http://www.webhatti.com/archive/t-23502.html>). Mikrokredi ile verilen kredi miktarlarının oransal dağılımı aşağıda Grafik 2’de gösterilmiştir.

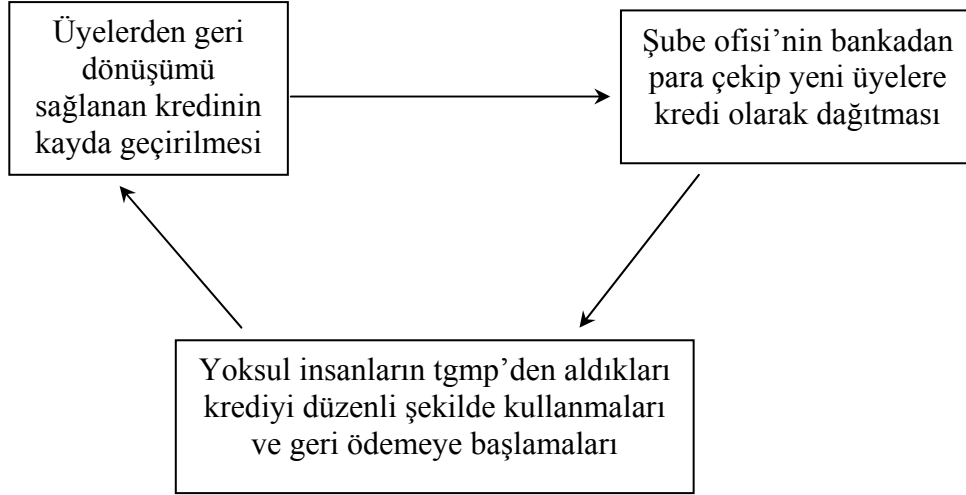

412. Mikrofinansta Kredinin Maliyeti

Türkiye Grameen Mikrokredi Projesinden para alındığında, mikrokredi alan şahıstan yıllık olarak %15 hizmet maliyeti alınır. Hizmet maliyetinin alınmasındaki temel amaç, mikrokredi faaliyetinin sürdürülebilirliğini sağlamaktır. Bunun yanında mikrokredi kullanıcılarından alınan bu para mikrokredi faaliyetlerinin tanıtımı, yürütülmesi ve daha fazla kişiye ulaşabilmesi yanında, çalışanların masraflarına, ulaştırma, haberleşme ve diğer işletme giderlerine harcanır (AKGÜL, 2006, s.5).

413. Mikrofinansta Para Sirkülasyonu

İşleyiş tarzında her ne kadar farklılık olsa da, TGMP ve geleneksel bankalarda esas materyal paradır. Farklı şekillerde ve farklı sosyal tabakalardaki yoksullara verilen kredilerin geri dönüşün sağlanması finansal bir kurum için hayati önem arz etmektedir. Bu bakımdan, TGMP'nin 'Para Sirkülasyonu'nu gerçekleştirebilmesi için mutlak surette bir banka hesabına ihtiyacı vardır. Bu bakımdan, Türkiye Grameen Mikrokredi Projesi (TGMP)'nin kuruluşundan itibaren, faaliyetlerini gerçekleştirebilme şartlarından birisi ve en önemlisi; herhangi bir bankada para hareketlerini izleyebileceği bir hesabın açılmasıdır (<http://www.israf.org/pdf/TGMPninBankalarlailiskisi.pdf>).

Şekil : 2

Mikrofinansta Para Sirkülasyonu

Kaynak : <http://www.israf.org/pdf/TGMPninBankalarlailiskisi.pdf>

414. Mikrofinansta Paranın Geri Ödenmesi

Türkiye Grameen Mikrokredi Projesinden para alındığı hafta içinde mutlaka yapılması düşünülen gelir getirici faaliyet için kullanılmalıdır. Paranın bu şekilde kullanılmasından bir hafta sonra, alınan kredi hizmet maliyeti ile birlikte 1 yıllık olup 46 haftada ve haftalık olarak geri ödenir. Taksitlerin tahsil edilmesi için mikrokredi çalışanı mahalle veya köye gelir, vatandaşların evine kadar gidilerek taksitler her hafta toplanır ve kredi alanlara masraf yaptırarak yük olmamak için, evlerinde su dahil hiçbir ikram kabul edilmez.

Türkiye Grameen Mikro kredi Projesinden alınan kredi miktarlarına göre haftalık taksit ödemeleri şöyledir (AKGÜL, 2006, s.5):

- 100 YTL mikro kredi için haftalık taksit, hizmet maliyeti ile birlikte 2.5 YTL'dir.
- 200 YTL mikro kredi için haftalık taksit, hizmet maliyeti ile birlikte 5 YTL'dir.
- 300 YTL mikro kredi için haftalık taksit, hizmet maliyeti ile birlikte 7.5 YTL'dir.
- 400 YTL mikro kredi için haftalık taksit, hizmet maliyeti ile birlikte 10 YTL'dir.
- 500 YTL mikro kredi için haftalık taksit, hizmet maliyeti ile birlikte 12.5 YTL'dir.
- 600 YTL mikro kredi için haftalık taksit, hizmet maliyeti ile birlikte 15 YTL'dir.
- 700 YTL mikro kredi için haftalık taksit, hizmet maliyeti ile birlikte 17.5 YTL'dir.
- 1000 YTL mikro kredi için haftalık taksit, hizmet maliyeti ile birlikte 25 YTL'dir.

Bu sistem en kötüsü %98 olmak üzere büyük çoğunluğu %100 olacak şekilde çok yüksek geri ödeme oranına sahiptir. Bir başka dikkat çekici ve önemli bir nokta ise bugüne kadar mikro krediden yararlananların %48'inin fakirlik sınırının üzerine çıkmış olmasıdır (<http://sufizmveinsan.com/arastirma/mikrokredi.html>).

42. Mikrofinansta 10 Kural

Aşağıdaki 10 adet gösterge kullanılarak kredi alanların yoksulluk seviyeleri değerlendirilmektedir. Üyeler ailelerini bu kriterlere uygun hale getirerek yoksulluktan kurtulmaya çalışırlar. Bunlar (AKGÜL, 2008, s.27):

1. Türkiye Grameen Mikro kredi Programı'nın 4 prensibi disiplin, birlik, cesaret ve çok çalışmaktır.
2. Verimli çalışarak, ailenin refah seviyesini yükseltmek.
3. Aile nüfusunu bakılabilecek sayıda tutup, harcamaları en aza indirmek.
4. Kendilerinin ve ailelerinin sağlığına dikkat etmek.
5. Çocukları eğitmek ve onların eğitimi için gerekli parayı kazanmak.
6. Daha çok gelir elde etmek için, daha çok çalışmak, daha çok üretmek ve ihtiyaç fazlasını satmak.
7. Her zaman birbirlerinin yardımına koşmak.

8. Herhangi bir mikrokredi merkezinde, aksaklık ve disiplinsizlik varsa, onu düzeltmek.
9. Hiç kimseye haksızlık etmemek ve hiç kimsenin kimseye haksızlık etmesine izin vermemek.
10. Çocukları ve çevreyi her zaman temiz tutmak. Harap olmuş evlerde yaşamamak ve en kısa zamanda yaşanabilir bir ev sahibi olmaya çalışmak.
11. Sürekli olarak işi geliştirmenin yollarını aramak, korku ve endişeleri yok etmek.

43. Mikrokredi Uygulamasında Kredi Çeşitleri

430. Temel Kredi

Temel kredi, normal olarak mikrokredi almak isteyen dar gelirli kadınlara verilen ve 100 YTL ile 700 YTL arasında değişen miktarlardaki kredidir.

431. Girişimci Kredisi

Girişimci kredisi, temel krediyi alanlar arasından, ticari potansiyel gösteren başarılı ve iş kadını olma yolunda önemli adımlar atmış ve onu kanıtlamış olan mikrokredi kullanıcısı kadınlara birinci yıldan sonra, her yıl en fazla 1.000 YTL artırılarak verilen kredidir.

432. Mücadeleci Kredi

TGMP'nin faaliyetlerini yürüttüğü bölgelerde hiçbir fert umutsuz, tek başına ve insanlık onuruna yakışmayan bir hayat sürmemelidir. TGMP; yoksul kadınlara yönelik mikrokredi faaliyetlerinin yanında; "Mücadeleci Üyeler (Dilenciler)" için de, onları bulundukları zor ekonomik ve sosyal ortamdan kurtararak, birer iş adamı veya iş kadını olmalarını teşvik etmek için Mücadeleci Üye Programı uygulanmaktadır. Mücadeleci vatandaş kredisi, halen dilencilik yapmakta olan kadın ve erkek ayrımı yapılmaksızın bütün dilencilere verilen kredidir. 50 YTL'den başlayarak ve hizmet maliyeti alınmadan verilen kredide; geri ödeme yapılması, geri ödemenin taksit zamanı ve miktarını mücadeleci vatandaş belirler. Mücadeleci vatandaş, verilen krediyi geri ödemediği takdirde kendisine yeni kredi verilmez. Verilen krediyi dilenci parası

kullanılmadan tamamen yaptığı çalışmadan elde ettiği gelirle iade eden kişiye, %100 artırılan miktarda yeni kredi verilir. Bu krediden amaç, hiç kimseyi dilenci olarak bırakmamaktır (AKGÜL, 2006, s.8).

44. Türkiye’de ki Mikrofinans Kuruluşları ve Hukuki Yapıları

Mikrofinans yönteminin öncelikle hukuki alt yapısını oluşturulmasını teminen mikrofinans kuruluşlarının mali kurumlar olmaları itibarıyla BDDK tarafından bunların kuruluş ve faaliyet esaslarını düzenleyen, “Mikrofinans Kuruluşları Hakkında Kanun Tasarısı Taslağı” 2003 yılı Mayıs ayında ilgili Bakana sunulmuş, söz konusu Bakan tarafından Haziran ayında Başbakanlığa gönderilmiştir. Başbakanlık tarafından 2004 yılı Mayıs ayında Türkiye Büyük Millet Meclisine sevk edilen söz konusu Tasarı 2005 yılı Şubat ayında Bakanlar Kurulu tarafından geri çekilip Başbakanlığa iade edilmiştir. Aynı yıl hazırlanarak BDDK’ya gönderilen “Mikrofinans Kuruluşları Hakkında Kanun Teklifine” ilişkin BDDK’nın görüşleri de 2005 yılının Kasım ayında Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğüne iletilmiştir.

Taslakta “Mikrofinans Kuruluşu; bu kanuna göre mikrofinans kuruluşu adı altında kurulan ve mikro girişimcilere ayni veya nakdi finansman sağlamak üzere faaliyet gösteren kuruluşlardır.” şeklinde ifade edilmektedir.

Mikrofinans kuruluşları düşük gelirli kişi ve gruplara tasarruf, kredi, sigorta ve ödeme gibi finansal aracılık hizmetlerinin yanında, grup oluşturma, güven hissi oluşturma, finansal alanda eğitim verme gibi sosyal aracılık hizmetleri de sunabilmektedir. Söz konusu taslakta mevduat kabul eden MFK’lar ve mevduat kabul etmeyen MFK’lar şeklinde ikili ayrıma gidilmiştir.

Mevduat kabul eden MFK, kanuna göre mevduat kabul eden mikrofinans kuruluşu adı altında kurulan ve mikro girişimciler ile mevduat kabul etmeyen MFK’lara nakdi finansman sağlamak üzere faaliyet gösteren kuruluşları ifade etmektedir.

Mevduat kabul etmeyen MFK, kanuna göre STÖ’ler tarafından kurulacak işletmeler de dahil olmak üzere, mevduat kabul etmeyen mikrofinans kuruluşu adı altında kurulan ve

mikro girişimcilere mevduat kabul etmeden finansman sağlamak üzere faaliyet gösteren kuruluşları ifade etmektedir (http://w3.gazi.edu.tr/web/soner.gokten/snrgktntur/sunulan_projeler/mikro_finans_kurulus.doc).

Siyasi partiler, mikrofinans kuruluşlarında hiçbir şekilde doğrudan veya dolaylı olarak pay sahibi olamayacak. Mikrofinans kuruluşları, amaçları dışında bankacılık hizmeti yapamayacak. Yükümlülüklerini yerine getirmeyen mikrofinans kuruluşlarının faaliyet iznine son verilebilecek. Mikrofinans alanında faaliyet gösteren şirketlerin üye olacağı "mikrofinans kuruluşları birliği" oluşturulacak (http://www.byegm.gov.tr/yayinlarimiz/anadoluyahaberler-yeni/2005/mart/ah_25_03-05.htm). Kuruluş izni almış olan mikrofinans kuruluşunun faaliyete geçmek için de BDDK'dan izin alması ve mikrofinans kuruluşlarının şube açmasının BDDK'nın iznine tabi olması öngörülüyor. Mikrofinans kuruluşlarının mali bünyelerinde zafiyet oluşması, mevduat sahiplerinin haklarının tehlikeye düşmesi ve kanunla yasaklanan faaliyetlerde bulunmalarının tespiti halinde BDDK tarafından faaliyet izinleri kaldırılacak (http://www.byegm.gov.tr/yayinlarimiz/anadoluyahaberler-yeni/2004/mayis/ah_21_05-04.htm). Mikrofinans kuruluşlarının faaliyetlerini sürdürebilmeleri için BDDK'dan izin alınması gerekecek. Mikrofinans kuruluşları BDDK'nın izniyle şube açabilecekler (<http://webarsiv.hurriyet.com.tr/2004/05/20/462090.asp>).

Mikrofinansman kuruluşları söz konusu kanunda (Mikrofinansman Kuruluşları Hakkında Kanun Tasarısı Taslağı) belirlenen faaliyet konusu dışında hiç bir ticari ve sınaî faaliyette bulunamaz. Bu çerçevede mikrofinans kuruluşları;

- a. Mikro girişimciler dışında hiç bir gerçek ya da tüzel kişiye ayni ya da nakdi kredi veremez.
- b. Kredi kartı çıkaramaz, çekle işleyen hesap açamaz, çek karnesi veremez,
- c. Yabancı para üzerinden işlem tesis edemez,
- d. Ortaklık kuramaz, kurulmuş ortaklıklarda pay sahibi olamaz,
- e. İhtiyaçları için Kurumca izin verilen sayı ve büyüklüğün üstünde gayrimenkul edinemez.

Aynı kredi verilmesi amacıyla gerçekleştirilen faaliyetler, alacaklardan dolayı edinilen ortaklık payları, emtia ve gayrimenkuller ile 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu hükümlerine göre sermaye piyasası araçları ihracı bu maddeye göre yasak kapsamında değerlendirilmez.

Alacaklardan dolayı edinilen ortaklık payları, gayrimenkul ve emtianın elden çıkartılmasına ilişkin esas ve usuller Kurumca (BDDK) çıkarılacak yönetmelik ile belirlenir (http://w3.gazi.edu.tr/web/soner.gokten/snrgkntur/sunulan_projeler/mikro_finans_kurulus.doc).

440. Mevduat Kabul Eden Mikrofinans Kuruluşları

- Mevduat kabul edebilen bu mikrofinans kuruluşlarının anonim şirket halinde kurulması, hisse senetlerinin nakit karşılığı çıkartılması ve tamamının ada yazılı olması ve 1 milyon YTL ödenmiş sermayesi olması ve özkaynaklarının ödenmiş sermayeden az olmaması gerekmektedir (<http://www.kontratweb.com/haziran%20bulten.pdf>).
- Mevduat kabul eden mikrofinans kuruluşları tarafından kullandırılan kredi toplamı özkaynaklarını aşamaz, bir mikro girişimci için kullandırılacak toplam kredi miktarı özkaynaklarının yüzde ikisini aşamaz (http://www.byegm.gov.tr/yayinlarimiz/anadoluyahaberler-yeni/2004/mayis/ah_21_05-04.htm).
- Kuruluş sürecinde, bankaların kuruluşunda aranılan tüm şartlar geçerli olacak (http://www.radikal.com.tr/veriler/2004/08/17/haber_125184.php).
- Mevduat kabul eden mikrofinans kuruluşlarındaki mevduat hesaplarının sigorta edilebilmesi amacıyla "mikrofinans kuruluşları mevduatları güvence fonu" oluşturulacak (http://www.byegm.gov.tr/yayinlarimiz/anadoluyahaberler-yeni/2005/mart/ah_25_03-05.htm).
- Mevduat kabul eden mikrofinans kuruluşları, mikro girişimcilere ve mevduat kabul etmeyen mikrofinans kuruluşlarına nakit kredi kullandırabilecek (<http://webarsiv.hurriyet.com.tr/2004/05/20/462090.asp>).
- Siyasi partiler, dernekler, vakıflar, sendikalar, meslek kuruluşları, kooperatifler, birlikler, yerel yönetimler ve bunlar tarafından kurulan veya bunların doğrudan

veya dolaylı olarak pay sahibi olduğu kuruluş ve şirketler, mevduat kabul eden mikrofinans kuruluşlarında, hiçbir şekilde pay sahibi olamaz.

- Mevduat kabul eden mikrofinans kuruluşları, nezdinde veya yurt içindeki bankalarda ya da özel finans kuruluşlarında, kabul ettikleri mevduatın %15 ine karşılık gelen tutarda devlet iç borçlanma senedi veya nakit olarak likidite bulundurmak zorundadırlar (http://www.byegm.gov.tr/yayinlarimiz/anadoluya_haberler-yeni/2004/mayis/ah_21_05-04.htm).
- Mali bünyelerinde zafiyet oluşan, mevduat sahiplerinin haklarını tehlikeye düşüren ve yasayla yasaklanan faaliyetlerde bulunduğu belirlenen mikrofinans kuruluşlarının faaliyet izinleri BDDK tarafından kaldırılacak.
- Mikrofinans kuruluşları mikro girişimcilere ve mevduat kabul etmeyen mikrofinans kuruluşlarına kredi verme dışında hiçbir ticari ve sınaî faaliyette bulunamayacak (<http://webarsiv.hurriyet.com.tr/2004/05/20/462090.asp>).

441. Mevduat Kabul Etmeyen Mikrofinans Kuruluşları

- Mevduat kabul etmeyen mikrofinans kuruluşları anonim ve limited şirket şeklinde kurulabilir.
- Mevduat kabul etmeyen mikrofinans kuruluşlarının faaliyete geçmesi için sermaye şartı aranmamaktadır (http://www.byegm.gov.tr/yayinlarimiz/anadoluyahaberler-yeni/2004/mayis/ah_21_05-04.htm).
- Bir mikrofinans kuruluşu tarafından kullanılacak toplam kredi miktarı, bir mikro girişimci için özkaynakların %10'unu aşamaz.
- Mevduat kabul etmeyen mikrofinans kuruluşları, yönetim kurulu kararıyla mikro girişimcilere kredi kullanılabilecek. Bir mikro girişimciye kullanılacak kredi miktarı ve şartları, kuruluş ile girişimci arasında mutabakat sonucu belirlenecek (http://www.byegm.gov.tr/yayinlarimiz/anadoluyahaberler-yeni/2005/mart/ah_25_03-05.htm).
- Mevduat kabul etmeyen mikrofinans kuruluşları sadece mikro girişimcilere nakdi kredi verebilir (<http://webarsiv.hurriyet.com.tr/2004/05/20/462090.asp>).
- Mevduat kabul etmeyen mikrofinans kuruluşları kanunda belirtilen faaliyet konusu dışında hiçbir ticari ve sınaî faaliyette bulunamayacak (http://www.byegm.gov.tr/yayinlarimiz/anadoluyahaberler-yeni/2004/mayis/ah_21_05-04.htm).

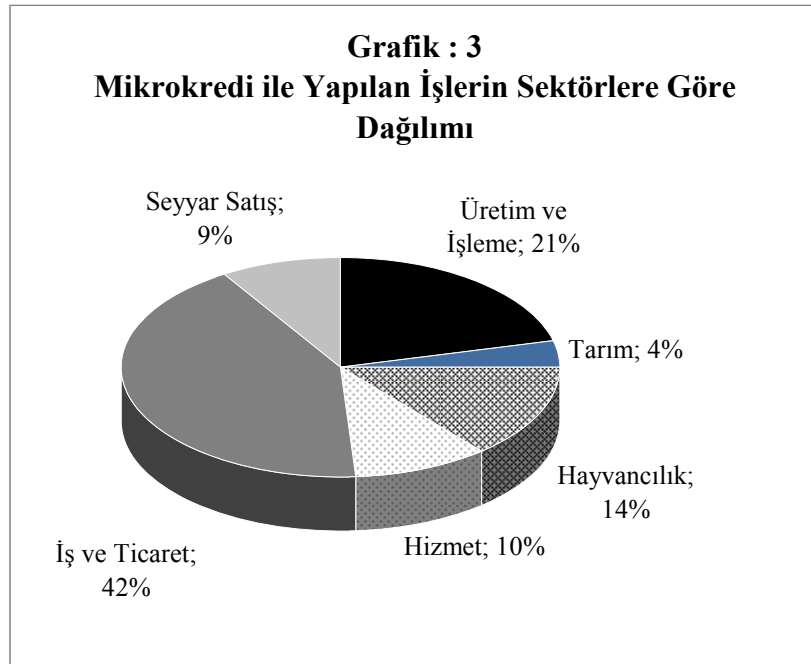
45. Mikrokredi İle Yapılan İşler

Türkiye Grameen Mikrokredi Projesi'nden kredi alanlar çok çeşitli işlerde bu kredileri kullanmaktadırlar. Anadolu'dan birçok ev kadını bu krediyle çiçekçiden, perakendeye, gelinlikçiden, takı satışına kadar çeşitli alanlarda kendi işlerini kurmuşlardır (<http://kariyerim.milliyet.com.tr/detay.asp?id=1393>). 100 YTL kredi alıp mahallesinde metre ile tülbent satan bir kadın, 500 YTL alıp mahallesinde sağlık kabini kuran iş bulamayan bir ebe, 500 YTL kredi alıp bakkaliye ve manav dükkânı açan bir adam, 200 YTL kredi alıp patlıcan serası kuran bir adam, 500 YTL krediyle çamaşır makinesi alıp lokantalardan eşi ve çocukları tarafından toplanan örtü, önlük ve peçetelerin yıkanması ile geçimini temin eden bir kadın, 500 YTL krediyle evinde süs bebekleri yapıp tuhafiyeye satan bir kadın örnek olarak verilebilir. Bu gibi yaklaşık 70 çeşit iş yapan 1.100 iş kadını kredi kullandı (AKGÜL, 2006, s.9). Kredi verilenlerin yapmış oldukları işleri aşağıdaki gibi konu başlıklarına ayırabiliriz (<http://www.israf.org/pdf/turkiyegrameenmikrokredi-projesibilginotu.pdf>):

1. Üretim ve İşleme
 - a) El işlemeciliği
 - b) Ekmek yapımı
 - c) Ayakkabı imalatı
 - d) Sütçülük
 - e) Peynir imalatı
 - f) Çocuk elbise imalatı
 - g) Tatlı imalatı
2. Tarım
 - a) Sebze yetiştiriciliği
 - b) Tütün yetiştiriciliği
 - c) Pamuk yetiştiriciliği
 - d) Buğday yetiştiriciliği
3. Hayvancılık
 - a) Süt inekçiliği
 - b) İnek yetiştiriciliği

- c) Koyun ve keçi yetiştiriciliği
- d) Hindi besiciliği
- 4. Hizmet Sektörü
 - a) Ayakkabı boyacılığı
 - b) Güzellik salonu
 - c) Likitgaz satıcılığı
 - d) Bisiklet kiralama
 - e) Dikiş yapma
 - f) Çamaşır yıkama
 - g) Nakış işleme ve süsleme işleri
- 5. Seyyar Satış
 - a) Sebze
 - b) Elbise
 - c) Ekmek
 - d) Çikolata
- 6. İş ve Ticaret
 - a) Sığır ticareti
 - b) Yemek kazanı satışı
 - c) Elbise ticareti
 - d) Odun satışı (lokantalara)
 - e) Meyve ve sebze ticareti
 - f) Manav
 - g) Eski cep telefonu alım satımı
 - h) Terzi

Mikrokredi ile yapılan işlerin sektörlere göre dağılımı Haziran 2007 tarihi itibarıyla aşağıda Grafik 3'te gösterildiği gibidir.

Kaynak : AKGÜL, 2008, s.22

46. Türkiye’de Mikrofinans Talebi

Mikrofinans, Türkiye’de, 2015 yılına kadar yoksulluğun kökünün kazınması için önerilen stratejilerden bir tanesidir. Ancak Türkiye’deki mikrofinans sektörü henüz gelişiminin erken aşamalarında bulunuyor. Mikrofinans sektörünün sürdürülebilir bir şekilde en iyi nasıl büyütülebileceğine ilişkin başlatılmış olan ulusal diyalogu devam ettirmek amacıyla, UNDP, 5 ve 6 Haziran 2006 tarihlerinde, sırasıyla Ankara’da Ziraat Bankası merkez ofisinde ve İstanbul’da Bankalar Birliğinde, “Türkiye’de Mikrofinans Talebi” adı altında workshoplar düzenledi. Bugün, giderek artan sayıda ticari banka, potansiyel yatırım olanakları için mikrofinans sektörünü araştırıyor (<http://www.mikrofinansturkiye.org/haber.php?id=21>).

Mikrofinans Sektörü Gelişim Projesi, bankacılık hizmetlerinin ulaşamadığı işletme ve hanelere sürdürülebilir erişim sağlanması için ticari mali sistemin derinleştirilmesi yönünde bir sektör gelişim yaklaşımına öncülük ediyor. Bu yaklaşım, mikrofinansın, ilgili hükümet organlarının, bağış yapanların ve mali aracılarn birlikte hareket etmesi suretiyle gelişmekte olan ülkenin resmi finansal sistemine tamamen bütünleştirilmesini hedefliyor. Mikrofinans sektör gelişimi ayrıca, Türkiye’deki nüfusun farklı kesimleri arasında giderek

büyüyen ekonomik eşitsizliğe neden olan yapısal sorunları da ele alıyor. Ekonomik ve sosyal eşitsizliğin kaynaklandığı çatlaklar büyük ölçüde nüfusun sadece bir kısmına hizmet veren bir mali sistemin varlığına mal edilebilir (<http://www.mikrofinanssturkiye.org/haber.php?id=21>).

Türkiye’de mikrofinans ve mikrofinansın yoksulların ve mali hizmetlerin ulaşmadığı kesimlerin erişimini arttırmak suretiyle yoksulluğun azaltılması için sağlayabileceği olanaklar konusunda bilinenlerin henüz çok az olduğunu kabul edilmektedir. Bu kısıtlı bilgiler nedeniyle, Türkiye’de yoksullukla mücadele konusunda etkili bir mekanizma olarak mikrofinansla ilgili olarak hükümet, özel sektör ve Sivil Toplum Örgütleri arasında pek fazla tartışma ya da müzakere gerçekleşmiş değil ve mikrofinansın Türkiye’ye uygunluğu ve uygulanabilirliği ile ilgili soru işaretleri bulunuyor. Buna paralel olarak, proje, etkili bir mikrofinans merkezinin kurulmasının yanı sıra workshoplar / yuvarlak masa toplantıları ve konferansların düzenlenmesi ile bu konudaki bilincin arttırılmasını amaçlıyor (<http://www.mikrofinanssturkiye.org/haber.php?id=21>).

UNDP'nin yaptırdığı bir araştırmaya göre, Türkiye’de mikrokredilerden potansiyel olarak yararlanabilecek insanların sayısı, halen yararlananların sayısından çok daha fazla. 2006 İnsani Gelişme Raporu geliştirmekte olan 102 ülke için, yoksulluğu ve sosyal dışlanmışlığı ölçen bir birleşik endeks olan İnsani Yoksulluk Endeksi’ne de yer veriyor. Türkiye 102 ülke arasında % 9.8’lik bir yoksulluk oranıyla 21. sırada yer alıyor. Bu, yaklaşık 7 milyon insanın, eğitim hizmetlerine erişim gibi bazı temel ihtiyaçlardan yoksun olduğu gerçeğini ve bu eksiklikten dolayı sosyal alanda dışlanma tehdidiyle karşı karşıya olduğunu gösteriyor. Aynı tabloya göre, nüfusun % 3.4’ü günlük 1 dolar gelir sınırının altında yaşarken, % 18.7’si de günlük 2 dolar gelir sınırının altında. Türkiye için belirlenen ulusal yoksulluk sınırının altında ise, nüfusun % 27’si yaşıyor (UNDP, 2006). Bu rakam Türkiye’de yoksulluğun azaltılması için hedeflenen grubun toplam nüfusunu temsil ediyor.

Kırsal kesimde ve kentlerde yaşayan pek çok düşük gelirli insanın varlığı, mikrofinans için ülkemizde tatminkâr bir potansiyel olduğunu göstermektedir. Ülkemizin el sanatları ve zanaat açısından (halıcılık, taş ve tahta oymacılığı, bakırcılık vb.) zengin bir profile sahip olması da mikrofinans için önemli bir potansiyeldir. Halen uygulanmakta olan yapısal değişim projeleri (aşırı istihdamın azaltılması gibi) köyden kente göç dalgasını

tersine çevirebilecek ve pek çok ücretlinin mikro girişimciliğe yönelmesini sağlayacak niteliktedir ve bu haliyle mikrofinans için uygun bir ortam bulunmaktadır. Hali hazırda MFK'ların hedef kitlesine de hitap etmekte olan Ziraat ve Halk Bankası'nın özelleştirilmeleri sonucunda doğabilecek boşluk, yeni kurulacak MFK'lar için bir potansiyel ortaya çıkaracaktır. Ayrıca coğrafi büyüklük ve bölgesel farklılıklar da mikrofinansman için olumlu faktörler arasında sayılmalıdır (<http://www.bddk.org.tr/turkce/yayinlarveraporlar/rapor/bddk/mikrogirisimci.doc>).

47. Türkiye'de Mikrofinans Hizmetlerindeki Güçlükler Ve Potansiyel Riskler

Mikrofinans yoluyla ürün ve hizmet sunulacak hedef müşteri kitlesinin maddi imkânlarının yok denecek kadar kısıtlı olması, belli eğitim almamış yoksul kesim olmasından kaynaklanmaktadır. Bu durumda fon aktaran kurumun kullandıracağı kredinin miktarının belirlenmesi, kredinin denetlenmesi, kredinin geri dönüşünün garanti altına alınması gibi sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Diğer yandan mikrofinans yoluyla sunulan ürün ve hizmetlerden yararlanacak olan yoksullar ve mikro girişimcilerde kaynak sıkıntısı yaşamaktadırlar. Zira zaten düzenli bir geliri olmayan bir kişinin mevcut maddi yükünün üstüne yeni bir borç yükü getirilmektedir. Bu durumda geri ödemede ciddi sorunlar yaşanabilir.

Bilhassa belli bir eğitimi alamamış yoksul insanlar geleneksel finansman kurumlarının sundukları ürün ve hizmetlerden yararlanma konusunda, daha çok prosedür içerdiği düşüncesinden hareketle isteksiz davranmaktadırlar. Hal böyle olunca resmi olmayan mikrofinans sunucularına daha fazla faiz yükü altında kalmalarına rağmen başvurumaktadırlar. Bunların başında yakın çevre ve arkadaşlardan alınan ödünç paralar ve tefecilerden sağlanan krediler gelmektedir (http://w3.gazi.edu.tr/web/soner.gokten/snrgktntur/sunulan_projeler/mikro_finans_kurulus.doc).

Mikrofinans hizmetlerinin diğer bacağı olan tasarrufların değerlendirilmesinde ise fakir kesimin tasarruflarını daha çok altın, emlak, hayvan benzeri alanlarda değerlendirmesi alışkanlığı karşımıza çıkmaktadır. Genelde yeterli eğitim alamamış yoksul kesim bankacılık hizmetlerinden yararlanmaktan çekinmektedir. Bu kesim kaynak ihtiyacını

mümkün olduğu ölçüde ailesinden, arkadaşlarından sağlama yoluna gitmekte veya yüksek faiz ödeme durumunda olmasına rağmen tefeciye gitmektedir (DOLGUN, 2005, s.23).

Mikrofinansın uygun ürün tasarlanmasının gerekliliği, kredilerin küçük hacimli olması ve çok sayıda müşteriye sunulması, kredilerin yüksek maliyetli olması, kredilerin geri dönmeme riskinin yüksekliği, birçok MFK'nın minimum ölçeğe veya maliyeti karşılamak için gerekli verimliliğe ulaşmasının güç olması, MFK'ların geleneksel bankacılığa göre yönetimlerinin zor olması gibi risklerde söz konusudur (<http://www.bddk.org.tr/turkce/yayinlar/veraporlar/rapor/bddk/mikrofinansimci.doc>).

48. Türkiye’de Mikrofinansın Gelişiminde Yasal Çerçevenin Rolü Ve Yapılabilecekler

Mikrofinans geleneksel bankacılıktan ayrılan özellikleriyle, finansal sistem içinde ağırlığı giderek artan yeni bir stratejidir. Dünya’nın çeşitli bölgelerinde, yüzlerce ülkede, farklı yaklaşımlar da kullanılarak uygulanıyor olması, mikrofinansın global finansal sistemin bir parçası haline gelmeye başladığını göstermektedir. Ancak, mikrofinans kuruluşlarının geleneksel bankalara rakip değil, onların tamamlayıcısı niteliğinde olduğunu vurgulamak gerekmektedir. Mikrofinans kalkınma yaklaşımlarında bir araç olarak kullanılmaktadır. Ancak, tek başına bir kalkınma modeli veya yoksullukla mücadele yöntemi niteliğine sahip değildir. Geleneksel finansal sistemde olduğu gibi, mikrofinans faaliyetlerinde de ihtiyatlı düzenleme ve denetim yaklaşımı giderek önem kazanmaktadır.

Mikrofinansın informal sektöre yönelik olması, kayıtdışılığı artıracak kaygılarını büyötmektedir. Ancak, iyi düzenlenmesi ve doğru uygulanması halinde, mikrofinansman uzun dönemde kayıtdışılıkla etkin bir mücadele aracı olarak kullanılabilir. Dünya uygulamaları, belli bir olgunluğa eriştikten sonra mikrofinans sektörünün düzenlendiğini göstermektedir.

Türkiye’deki mikrofinans kapsamında değerlendirilebilecek faaliyetlerin; sübvansiyon niteliğinin ön planda olduğu, düşük gelirli kişilere sürekli gelir elde edebilecekleri bir istihdam alanı sağlamada yeterli etkinlikte olmadığı, finans ihtiyaçlarının giderilmesine yönelik kamu politikasının bir parçası olarak değerlendirildiği görölmektedir. Bu

çerçevede; finansal hizmetlere hiç erişemeyen veya yeterli erişimi olmayanlara bu imkânı sağlayacak, gelir dağılımındaki çarpıklığın giderilmesine katkıda bulunacak, geleneksel bankacılık faaliyetlerinin dışında münhasıran mikrofinans hizmeti sunacak kuruluşlara ilişkin hukuki alt yapının oluşturulması söz konusu olmuştur. Mikrofinans kuruluşlarına ilişkin düzenlemenin; bankacılık sektörü ile entegrasyonu sağlayacak hükümler ihtiva etmesi oluşturulacak sistemin etkinliği açısından önemlidir. Sisteme girişlerin banka kurucularında aranan şartlar dikkate alınarak dizayn edilmesi, kurumsal yönetim uygulamalarının teşvik edilmesi, mikrofinans kuruluşlarının finansal raporlarının bağımsız denetim kuruluşları ve/veya yeminli mali müşavirler tarafından tasdik edilmesi, mikrofinans kuruluşlarının hizmetlerinden yararlanacak kişilerin hak ve yükümlülükleri konusunda bilgilendirilmeleri etkin bir gözetim ve denetim alt yapısının oluşturulması açısından önemlidir (BDDK, 2005, s.16-17,21-22).

Mikrokredi Kanunu'nda mikrofinans kurumlarına en az 1 milyon YTL ödenmiş sermaye şartı getirilmiştir. Bunun sonucu olarak da çok az sayıda mikrofinans kurumu kurulacaktır. Oysa, bunların sayısı ne kadar fazla olursa alt gelir gruplarına o kadar fazla finansman sağlanacağı ortadadır.

Kanuna göre bu kurumlar birer banka olarak düşünülmüş, vakıf karakterleri göz ardı edilmiştir. Banka olarak düşünüldükleri için de BDDK'ya bağımlı kılınmışlar ve vatandaşın mevduatlarını koruma amacını güden tüm kısıtlamalara tâbi kılınmışlardır. Oysa, bu kurumların Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne bağlı modern para vakıfları şeklinde kurulmalarına da izin verilmelidir. Bu durumda söz konusu tüm kısıtlamalar ortadan kaldırılmalıdır. Zira, hayırsever kişiler tarafından kurulacak bu vakıflarda devletin korumak zorunda olduğu hiçbir unsur yoktur. Bunlar iyi işletilirse hayatta kalırlar; aksi halde batarlar. Burada devleti ilgilendiren herhangi bir sorun yoktur.

Yoksulluğu ortadan kaldırmayı hedefleyen bu kurumlar normal bankalar gibi Kurumlar Vergisi'ne de tâbi tutulmuşlardır. Bu kurumlara tüm vergi ve benzeri yüklerden muafiyet getirilmelidir.

Modern para vakıflarının Bangladeş'teki mikrokredi kurumlarının bazı yöntemlerini benimsemelerinde de sakınca yoktur. Örneğin, bu kurumlar da pekâlâ daha ziyade kadın

girişimcilere finansman sağlayabilirler. Böylelikle, yastık altındaki tasarrufların sermayeye dönüşerek gün yüzüne çıkması, ekonomiye katkıda bulunması ve yoksulluğu ortadan kaldırması mümkün olabilir. Dahası, bu konulara yakın duran bazı STK’lar da bu vakıflara katkıda bulunabilirler. Bütün bunlar için de gerekli olan kısıtlamalar değil, özgürlüktür.

Özel Finans Kurumları’nın da bu sektöre hızla girmeleri ve katkıda bulunmaları gerekmektedir. Zira bu kurumlar, kendi bünyelerinde kurulacak birimlerle küçük girişimcilere sermaye aktarabilirler.

Yoksullar, hem emniyetli hem de likit (kullanıma hazır) tasarruflara gereksinim duyarlar. Tasarruf ve birikimleri üzerinden kazanabilecekleri faiz oranlarına pek dikkat etmezler, çünkü finansal araçlarla tasarruf yapmaya alışık değildirler ve acil ihtiyaçlarını karşılamak ve mallarını artırmak amacıyla tasarruflarının derhal kullanıma hazır olmasına çok daha büyük değer verirler. Bu tasarruf ve birikim hizmetlerinin yoksulların özel talep ve isteklerini karşılayabilecek şekilde uyarlanması gerekir. Genellikle, yoksullar sadece düşük gelir sahibi değildir, aynı zamanda gelir akışları da düzensizdir. Bu nedenle, yoksulların tasarruf eğilimini teşvik etmek ve artırmak için, finans kuruluşlarının hem yatırılacak tutarlar hem de hesaba/fona ödeme yapma ve itfa sıklığı açısından esnek olanaklar ve koşullar sunmaları gerekir.

Bu kurumları yukarıda da bahsedildiği gibi fiziksel, sosyal ve ekonomik açıdan tehdit eden unsurlar çok sayıdadır ve bu nedenle uygun finansal idareye kavuşmaları çok zordur. Ancak bütün bu sorunlara rağmen dünyada bu uygulamaları başarı ile yapan tatmin edici bir geri dönüş oranına sahip kuruluşlar vardır. Başarı için öncelikle;

- Gerekli alt yapı oluşturulmalı,
- MFK’ların yetkili şubesi müşteriye yakın olmalı,
- Gerektiğinde yoksul kesime gerekli teknik bilgi ve eğitim verilmeli,
- Sağlanacak kaynakla üretmeyi planladıkları ürünler için gerekli pazar araştırması yapılmalı, hatta yeni pazarlar oluşturulmaya çalışılmalı,
- Grup baskısı, garanti fonu gibi uygulamalar yaygınlaştırılmalı (DOLGUN, 2005, s.23),

- MFK'lar, mikrofinans müşteri kitlesine teknik bilgi ve eğitim vermek üzere uzman kadroya sahip olmalı,
- MFK'lar gerektiğinde yerinden denetim yapmak suretiyle mikrofinans müşterileri ile yakından ilgilenmeli,
- MFK'lar finanse edecekleri müşterinin kredibilitesini saptayacak ve kredinin geri dönüşü ile ilgili her türlü çalışmayı yapmalı,
- MFK'lar kredi maliyetlerini (işlem maliyeti, kredilere çabuk erişim, yüksek mevduat likiditesi) düşürme yönünde rasyonel stratejileri yakından izlemeli, teknolojiden yararlanmaya çalışılmalı,
- MFK'lar sunacakları ürün ve hizmetler için teminat mekanizmalarını müşterilerine sağlayabilmeli,
- Yaygın şube ağına sahip olmalıdırlar (http://w3.gazi.edu.tr/web/soner.gokten/snrgkntur/sunulan_projeler/mikro_finans_kurulus.doc).

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. MİKROFİNANS STRATEJİSİNİN TRABZON İL MERKEZİNDEKİ İHTİYAÇ SAHİBİ KADINLAR ARASINDA UYGULANABİLİRLİĞİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA

50. Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Yapılan araştırmanın amacı, Trabzon'daki ihtiyaç sahibi kadınların mikrofinans sistemine duydukları gereksinimi tespit etmek ve mikrokredi kuruluşlarının yoksulluğun azaltılmasında yararlı bir yöntem olup olmayacağını belirlemektir. Bu kapsamda, amaç; ihtiyaç sahibi kadınların genel ekonomik durumları hakkında bilgi edinmek, evin ekonomisine katkıda bulunmayı ne kadar istediklerini öğrenmek, mikrofinans konusundaki bilgilerini ölçmek, mikrofinans kuruluşlarına ihtiyaçları olup olmadığını tespit etmek, kadınların ne kadar girişimci bir ruha sahip olduklarını belirlemek, bu sistemi bilmeleri halinde bundan yararlanmada ne kadar istekli olacaklarını saptamak, sistemin yoksulla mücadele de etkin bir yöntem olup olamayacağına duyulan inançlarını tespit etmektir.

Araştırma yöntemi saha araştırma çalışmasıdır. Araştırmayı gerçekleştirebilmek amacıyla Trabzon'daki Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'na kayıtlı kişiler arasından 80 ihtiyaç sahibi kadın tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilmiş ve bu kadınlara anket uygulanmıştır. Uygulanan anket çalışması 20 sorudan oluşmaktadır ve anketin tamamı ihtiyaç sahibi kadınlarla yüz yüze görüşülerek yapılmıştır.

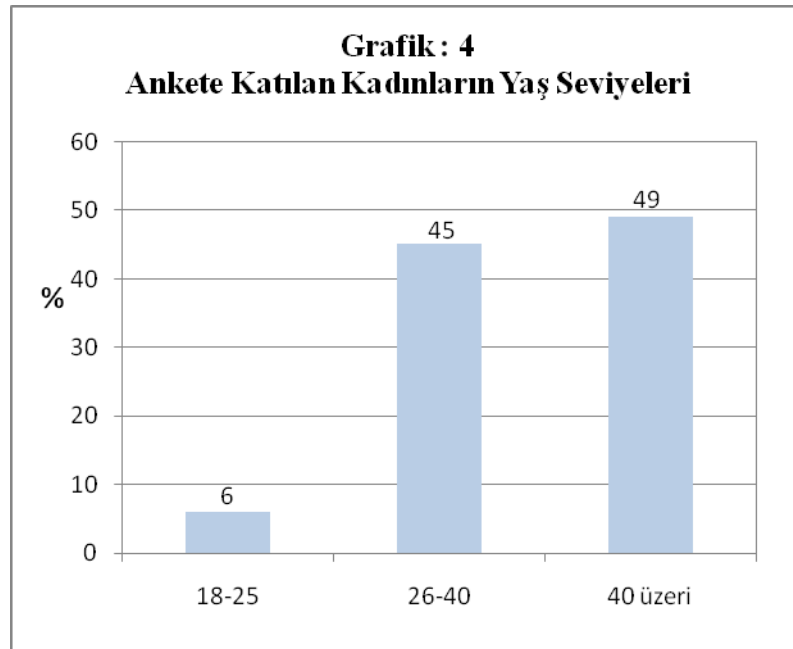
51. İhtiyaç Sahibi Kadınlar Hakkında Genel Bilgiler

1. İhtiyaç sahibi kadınlar hakkında genel bilgiler edinebilmek amacıyla kadınlara ilk olarak yaşları sorulmuştur. Ankete katılan 80 kişinin 5 tanesi 18 - 25 yaş arasında, 36 tanesi 26 - 40 yaş arasında ve 39 tanesi 40 yaşının üzerinde bulunmaktadır. Yani %6 lık

kısım 18 - 25 yaş arasında, %45 lik kısım 26 - 40 yaş arasında ve %49 luk kısım 40 yaşının üzerindedir.

Tablo : 13
Ankete Katılan Kadınların Yaş Seviyeleri

Seçenekler	Frekans	%
18-25	5	6
26-40	36	45
40 üzeri	39	49
TOPLAM	80	100

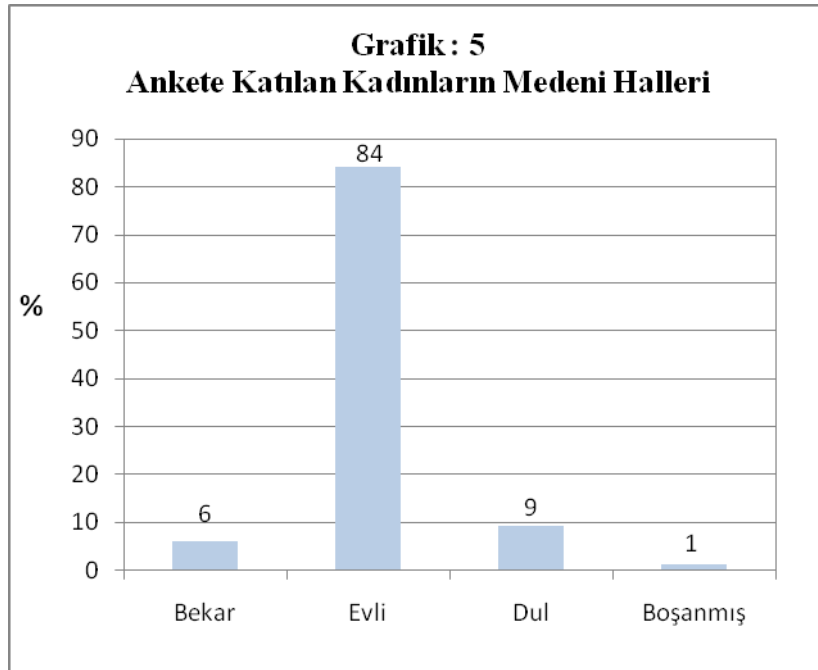

Anket sonuçlarına göre, ankete katılanlar arasında çok azı sayıda kişi 18 - 25 yaş arasındadır, geri kalan kişilerin ise neredeyse yarısı 26 – 40 yaş arasında diğer yarısı da 40 yaşının üzerindedir.

2. İkinci soruda ankete katılan kadınlara medeni durumları sorulmuştur. Bu soruya göre 80 kişiden 5 kişi bekar, 67 kişi evli, 7 kişi dul ve 1 kişide boşanmış durumdadır. Oransal olarak yazacak olursak, %6 bekar, %84 evli, %9 dul ve %1 de boşanmıştır.

Tablo : 14
Ankete Katılan Kadınların Medeni Halleri

Seçenekler	Frekans	%
Bekar	5	6
Evli	67	84
Dul	7	9
Boşanmış	1	1
TOPLAM	80	100

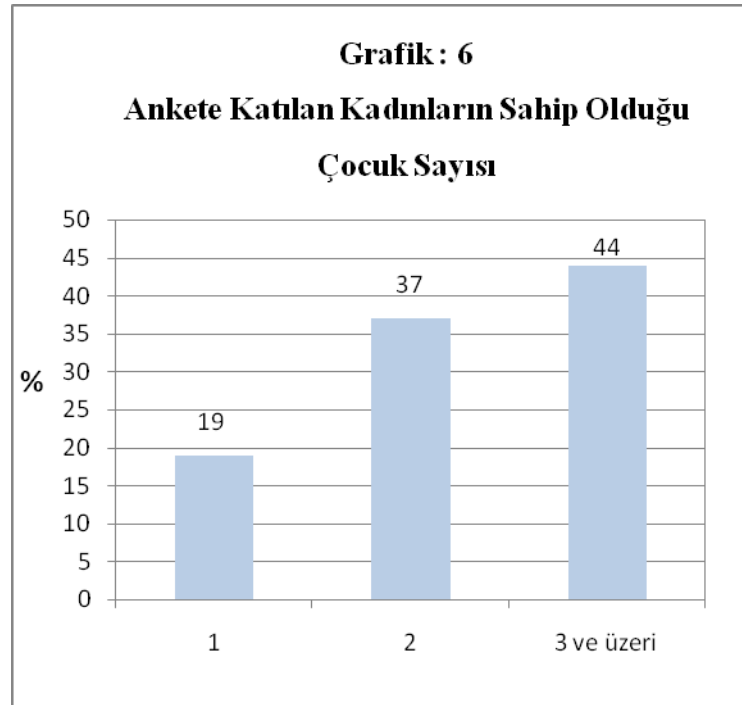

Ankete katılan kadınların büyük bir çoğunluğunun evli, geri kalan kişilerin ise bekar, dul yada boşanmış olduğu görölmektedir.

3. Üçüncü soruda ankete katılanlara çocuklarının olup olmadığı, varsa kaç tane olduğu sorulmuştur. 75 kişiden çocuğu olmayan hiç kimse yoktur. 14 kişinin (%19) 1 çocuğu, 28 kişinin (%37) 2 çocuğu ve 33 kişinin (%44) 3 ve üçten fazla çocuğu vardır.

Tablo : 15**Ankete Katılan Kadınların Sahip Olduğu Çocuk Sayısı**

Seçenekler	Frekans	%
Yok	0	0
1	14	19
2	28	37
3 ve üzeri	33	44
TOPLAM	75	100

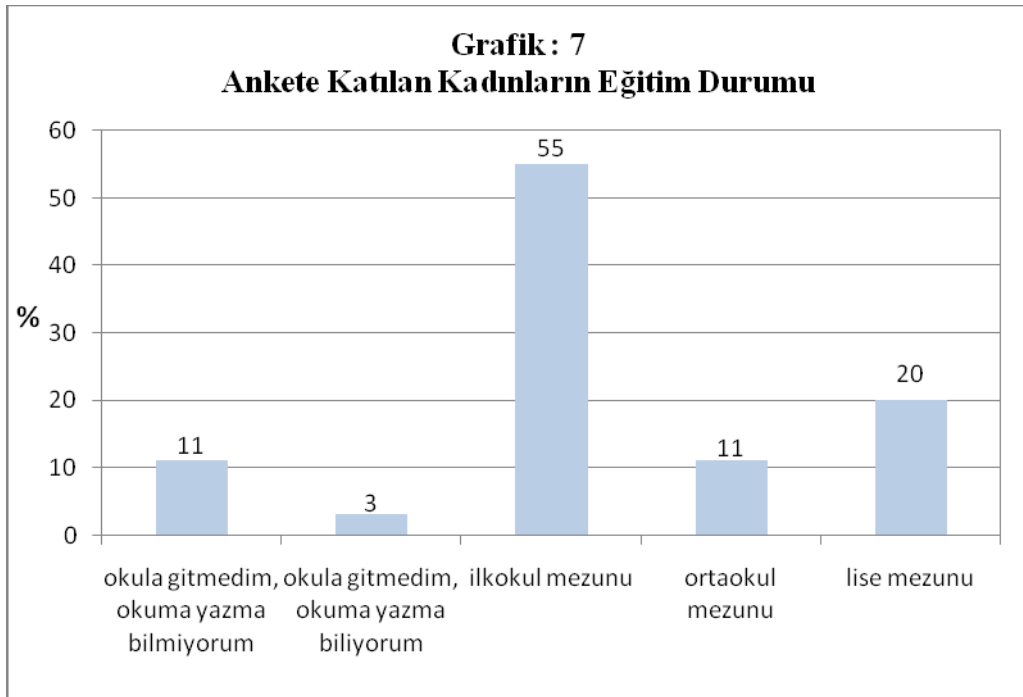

Anket sonuçlarına göre evli, boşanmış veya dul olan kadınların hepsinin en azından 1 çocuğu olduğu görölmektedir, çocuğu olmayan kişi yoktur.

4. Dördüncü soruda ankete katılan kadınlara eğitim durumları sorulmuştur. Ankete katılan 80 kişinin 9 tanesi (%11) hiç okula gitmemiş ve okuma yazma bilmiyor, 2 tanesi (%3) hiç okula gitmediği halde okuma yazma biliyor, 44 tanesi (%55) ilkokul mezunu, 16 tanesi (%11) ortaokul mezunu, 9 tanesi (%20) lise mezunudur ve üniversite mezunu olan hiç yoktur.

Tablo : 16
Ankete Katılan Kadınların Eğitim Durumu

Seçenekler	Frekans	%
Hiç okula gitmedim, okuma yazma bilmiyorum	9	11
Hiç okula gitmedim fakat okuma yazma biliyorum	2	3
İlkokul mezunu	44	55
Ortaokul mezunu	16	11
Lise mezunu	9	20
Üniversite mezunu	0	0
Diğer	0	0
TOPLAM	80	100

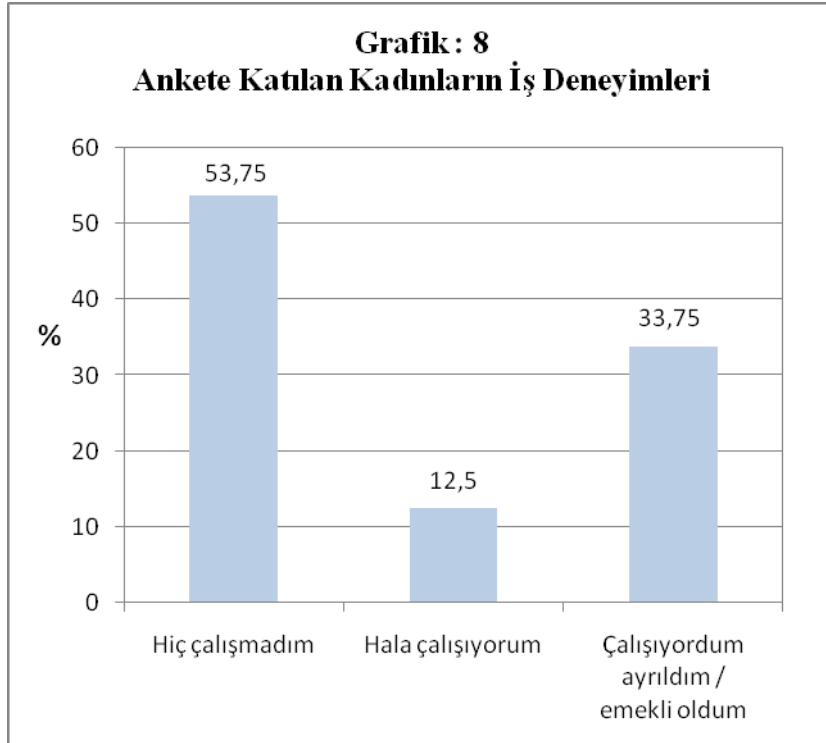
Anket sonuçlarına göre ankete katılan kadınların yarısından fazlasının ilkokul mezunu olduğu görülmektedir. Geri kalanların ise ortaokul ve lise mezunu veya hiç okula gitmedikleri, hiç okula gitmeyenlerinde yarısından fazlasının okuma yazma bilmediği çok az sayıda kişinin ise okuma yazma bildiği görülmektedir.

52. İhtiyaç Sahibi Kadınların Genel Ekonomik Durumları

5. İhtiyaç sahibi kadınların genel ekonomik durumları hakkında bilgi sahibi olmak için beşinci soruda ankete katılan kadınlara daha önce hiç çalışıp çalışmadıkları sorulmuştur. Anketi cevaplayan 80 kişinin 43 kişisi (%53,75) hiç çalışmamış, 10 kişisi (%12,50) hala çalışmakta ve 27 kişisi (%33,75) daha önce çalışmış olup şuanda çalışmamaktadır.

Tablo : 17
Ankete Katılan Kadınların İş Deneyimleri

Seçenekler	Frekans	%
Hiç çalışmadım	43	53,75
Hala çalışıyorum	10	12,50
Çalışıyordum ayrıldım/emekli oldum	27	33,75
TOPLAM	80	100

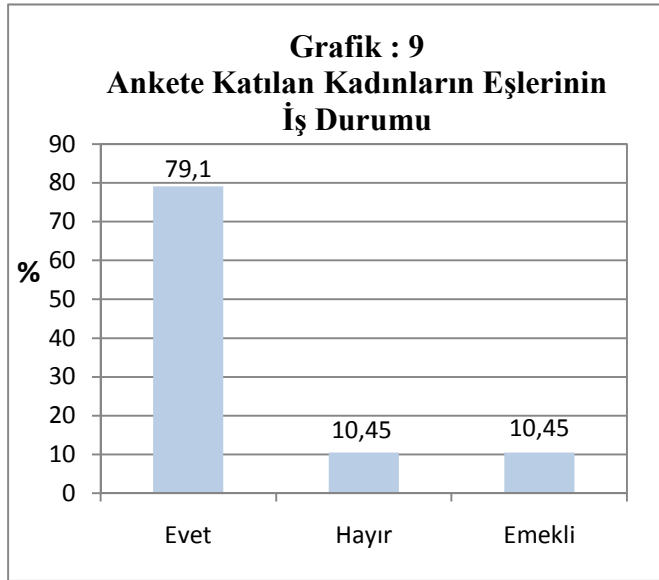
Anket sonuçlarına göre, ihtiyaç sahibi kadınların yarısından fazlası hiç çalışmamış diğer geri kalanların ise iş deneyimi olmuştur.

6. Altıncı soruda ankete katılan kadınlara eşlerinin çalışıp çalışmadığı sorulmuştur. Evli olup eşi hayatta olan 67 kadından 53'ünün (%79,10) eşi çalışıyor, 7'sinin (%10,45) eşi çalışmıyor ve kalan 7'si (%10,45) nin eşi de emeklidir.

Tablo : 18

Ankete Katılan Kadınların Eşlerinin İş Durumu

Seçenekler	Frekans	%
Evet	53	79,10
Hayır	7	10,45
Emekli	7	10,45
TOPLAM	67	100

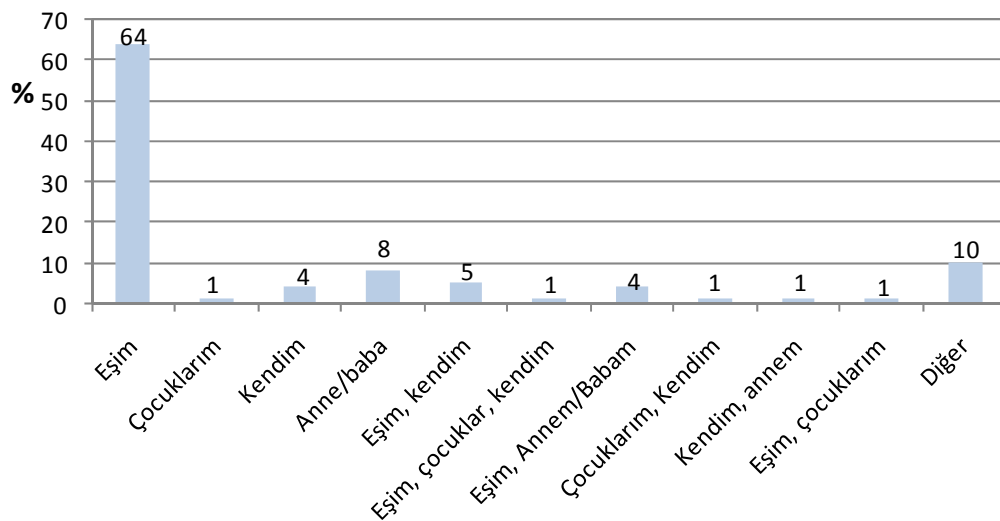
Anket sonuçlarından da görüleceği gibi ankete katılan kadınların neredeyse tamamına yakınının eşleri çalışmaktadır.

7. Anketin yedinci sorusunda evin geçiminin kim/kimler tarafından sağlandığı sorulmuştur. Ankete verilen cevapların 51'i (%64) eşim, 1'i (%1) çocuklarım, 3'ü (%4) kendim, 6'sı (%8) annem ve babam, 4'ü (%5) eşim ve kendim, 1'i (%1) eşim, kendim ve çocuklarım, 3'ü (%4) eşim, anne ve babamla, 1'i (%1) çocuklarımla birlikte kendim, 1'i (%1) annemle birlikte kendim, 1', (%1) eşimle birlikte çocuklarım, 8'i (%10) de diğeridir.

Tablo : 19
Evin Geçimini Sağlayanlar

Seçenekler	Frekans	%
Eşim	51	64
Çocuklarım	1	1
Kendim	3	4
Anne/Baba	6	8
Akrabalar/Komşular	0	0
Eşim, Kendim	4	5
Eşim, Çocuklarım, Kendim	1	1
Eşim, Anne, Baba	3	4
Çocuklarım, Kendim	1	1
Kendim, Anne	1	1
Eşim, Çocuklarım	1	1
Diğer	8	10
TOPLAM	80	100

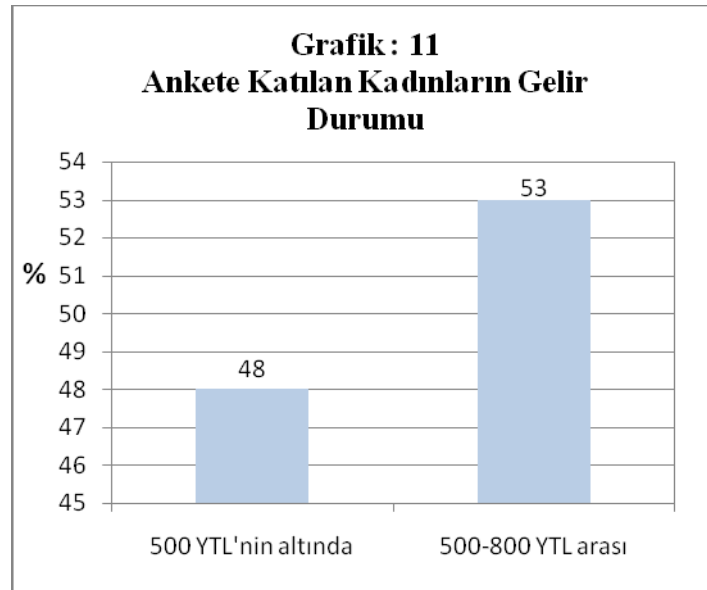
Grafik : 10
Evin Geçimini Sağlayanlar

8. Sekizinci soruda ankete katılanlara aylık gelirlerinin ne kadar olduğu sorulmuştur. Verilen cevapların 38'i (%48) 500 YTL'nin altında, 42'si (%53) 500 - 800 YTL arasındadır. Geliri 800 YTL'nin üzerinde olan hiç kimse yoktur.

Tablo : 20
Ankete Katılan Kadınların Gelir Durumu

Seçenekler	Frekans	%
500 YTL'nin altında	38	48
500-800 YTL arasında	42	53
800 YTL ve üzeri	0	0
TOPLAM	80	100

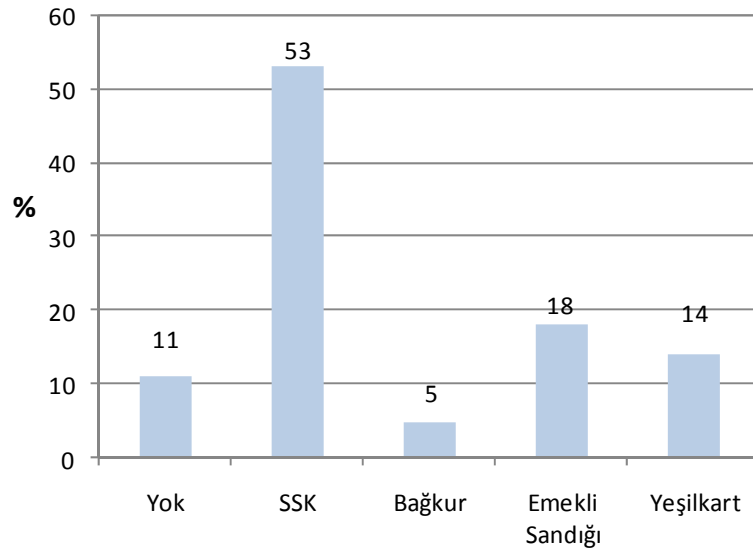

Ankete katılanların yarısından çoğunun geliri 500 ile 800 YTL arasındadır. Daha az bir kısmı ise 500 YTL'nin altındadır.

9. Dokuzuncu soruda ankete katılanlara herhangi bir sosyal güvencelerinin olup olmadığı sorulmuştur. Ankete katılan 80 kişiden 9 kişinin (%11) hiçbir sosyal güvencesi yoktur, 42 kişi (%53) SSK lı, 4 kişi (%5) Bağkur lu, 14 kişi (%18) Emekli Sandığına kayıtlı ve 11 kişi (%14) de yeşil kart sahibidir.

Tablo : 21**Ankete Katılan Kadınların Sosyal Güvenceleri**

Seçenekler	Frekans	%
Yok	9	11
SSK	42	53
Bağkur	4	5
Emekli Sandığı	14	18
Yeşilkart	11	14
TOPLAM	80	100

Grafik : 12**Ankete Katılan Kadınların Sosyal Güvenceleri**

Ankete katılanların yarısından fazlası SSK'lı olup diğerleri ise diğer sosyal güvencelerden yararlanmaktadırlar.

53. İhtiyaç Sahibi Kadınlarda Mikrokrediye Duyulan Gereksinim

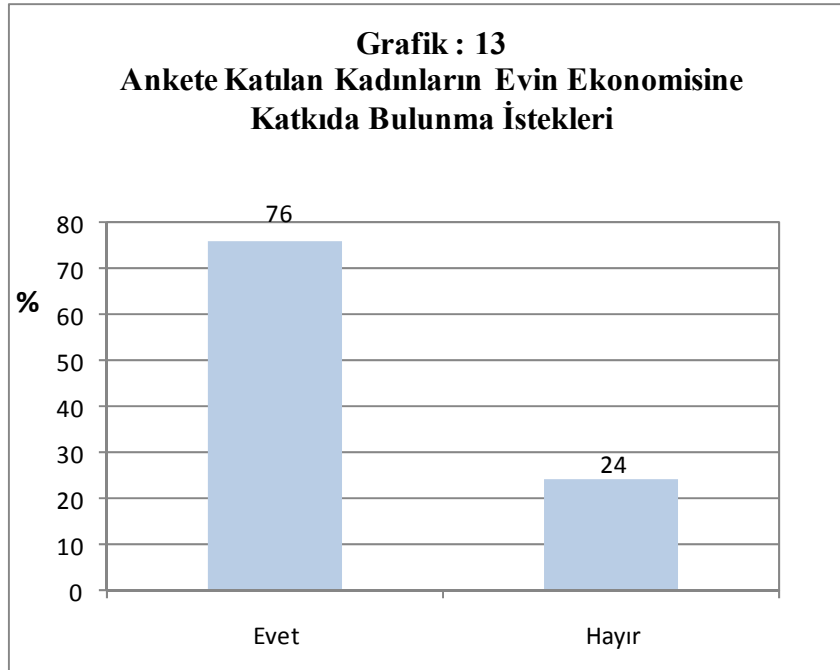
10. Onuncu soruda ankete katılan kadınlara kendi işlerini kurarak evin ekonomisine katkıda bulunmak isteyip istemedikleri sorulmuştur. 80 kişinin 61'i (%76) istediğini, 19'u

(%24) ise istemediğini söylemiştir.

Tablo : 22

Ankete Katılan Kadınların Evin Ekonomisine Katkıda Bulunma İstekleri

Seçenekler	Frekans	%
Evet	61	76
Hayır	19	24
TOPLAM	80	100

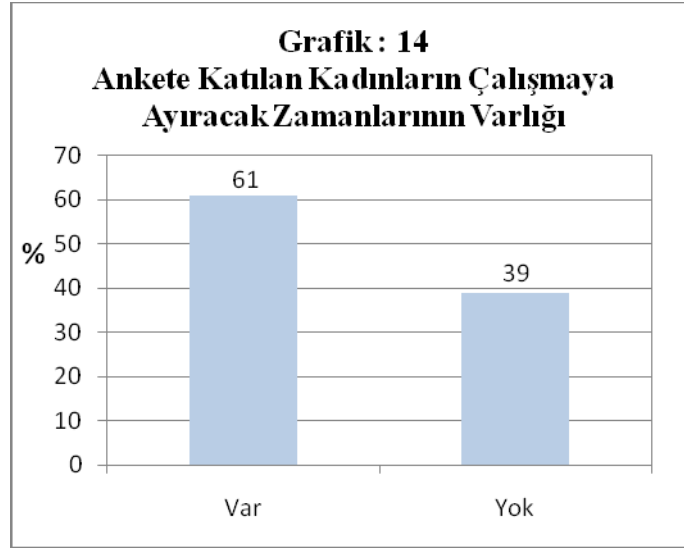

Ankete katılan kadınların büyük bir çoğunluğu kendi işini kurarak evin ekonomisine katkıda bulunmak istemektedir.

11. Onbirinci soruda kadınlara günlük ev işlerinin dışında çalışmaya ayıracak vakitlerinin olup olmadığı sorulmuştur. Anketi cevaplayan 80 kadından 49'u çalışacak zamanlarının olduğunu, diğer 31 kadın ise vakitlerinin olmadığını söylemiştir. Bu rakamlara oransal olarak baktığımızda ise anketi cevaplayanların %61'inin vaktinin olduğu, %39'unun ise vaktinin olmadığı görülmektedir.

Tablo : 23**Ankete Katılan Kadınların Çalışmaya Ayıracak Zamanlarının Varlığı**

Seçenekler	Frekans	%
Var	49	61
Yok	31	39
TOPLAM	80	100

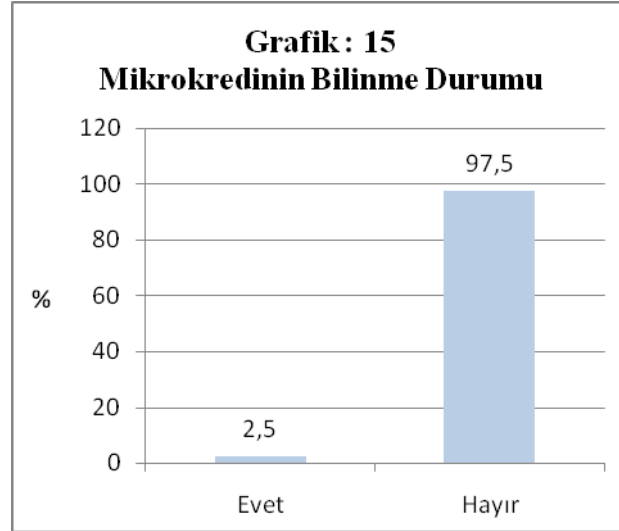

Kadınların çoğunun çalışmaya ayırabilecekleri zamanlarının olduğu görünüyor.

12. Onikinci soruda ankete katılan kadınlara mikrokredinin ne olduğunu bilip bilmedikleri sorulmuştur. 80 kişiden 2 kişi (%2,5) evet, 78 kişi (%97,5) hayır demiştir.

Tablo : 24**Mikrokredinin Bilinme Durumu**

Seçenekler	Frekans	%
Evet	2	2,5
Hayır	78	97,5
TOPLAM	80	100

Anket sonuçlarına göre neredeyse hiç kimse mikrokredinin ne olduğunu dahi bilmemektedir.

13. Onüçüncü soruda mikrokredinin ne olduğunu bilenlere mikrokrediden nasıl haberleri oldukları sorulmuştur. Mikrokredinin ne olduğunu bilen iki kişinin ikisinde (%100) mikrokrediyi televizyondan duymuştur.

Tablo : 25
Mikrokredinin Duyulduğu İletişim Araçları

Seçenekler	Frekans	%
Gazete	0	0
Radyo	0	0
Televizyon	2	100
Tanıdıklar vasıtasıyla	0	0
İnternet	0	0
Diğer	0	0
TOPLAM	2	100

14. Ondördüncü soruda mikrokredinin ne olduğu bilen 2 kişiye mikrokredi kullanan tanıdıklarının olup olmadığı sorulmuştur. Bu soruya 2 kişide (%100) hayır cevabını vermiştir.

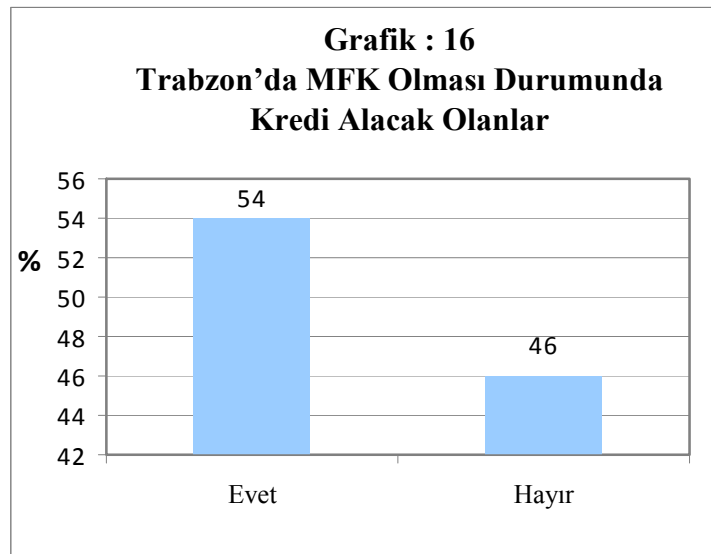
Tablo : 26
Mikrokredi Kullanan Tanıdıkları Olanlar

Seçenekler	Frekans	%
Var	0	0
Yok	2	100
TOPLAM	2	100

16. Onaltıncı soruda kendi işini kurarak çalışmak ve evin ekonomisine katkıda bulunmak isteyen kadınlara Trabzon’da bir mikrofinans kuruluşu olsaydı kredi almayı düşünür müydünüz diye sorulmuştur. Ankete cevap veren 61kişinin 33 kişisi (%54) evet, 28 kişisi (%28) hayır cevabını vermiştir.

Tablo : 27
Trabzon’da MFK Olması Durumunda Kredi Alacak Olanlar

Seçenekler	Frekans	%
Evet	33	54
Hayır	28	46
TOPLAM	61	100

Anket sonuçlarına göre ankete katılan kadınların büyük bir çoğunluğu Trabzon da bir MFK olması durumunda kredi kullanacaklarını söylemektedirler. Kredi kullanmak istemediklerini söyleyen kişilerin sayısı ise azınlıktadır.

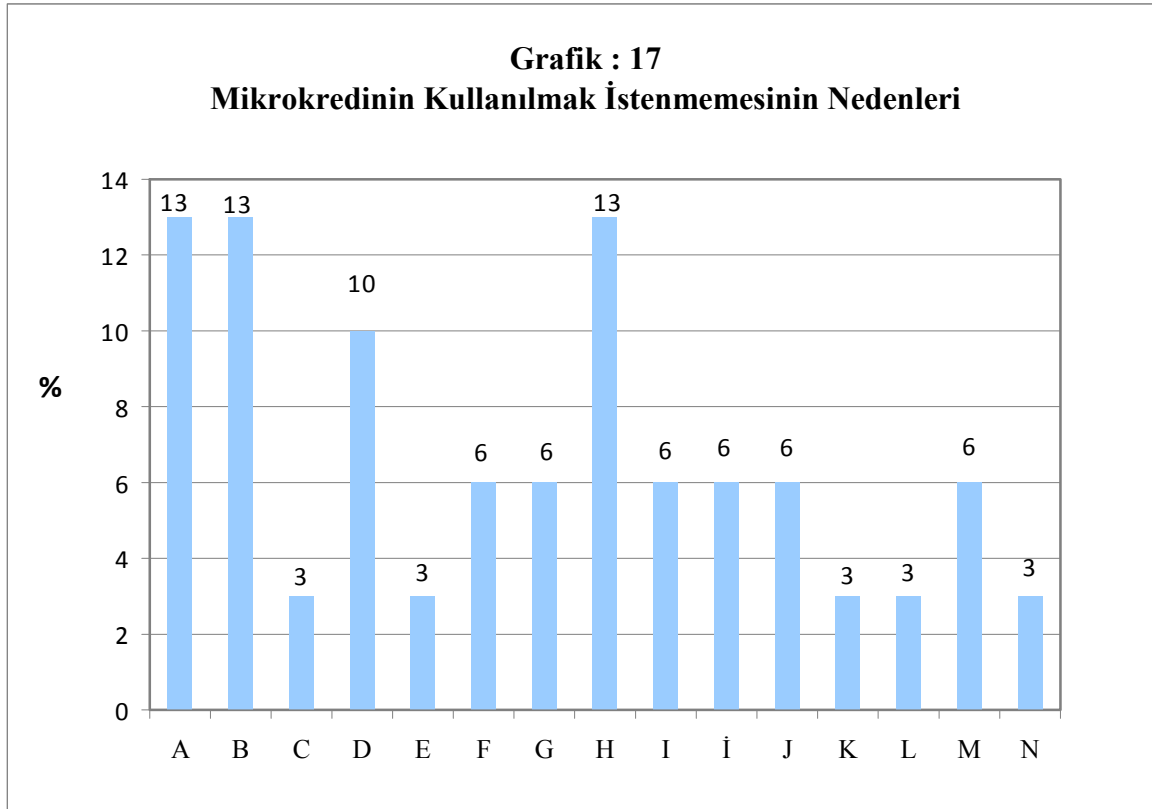
17. Onyedinci soruda Trabzon da MFK olması durumunda buradan kredi kullanmayacak olan 32 kadına bunun nedenleri sorulmuştur.

Tablo : 28
Mikrokreditinin Kullanılmak İstenmemesinin Nedenleri

Seçenekler	Frekans	%
A - Kredi fikri sıcak gelmiyor	4	13
B - Kendime güvenemiyorum	4	13
C - Sorumluluk altına girmek istemiyorum	1	3
D - Geri ödeyemeyeceğimden korkuyorum	3	10
E - İş kuramama korkusu	1	3
F - Sağlık problemlerim var	2	6
G - Geri ödemek istemem	2	6
H - Eşim izin vermez	4	13
I - Ev işlerinden vakit bulamam	2	6
İ - Bunun için yaşıyım, daha gençlere göre	2	6
J - Çocuklarımdan dolayı ayıracak vaktim yok	2	6
K - Bakmam gereken hastam var	1	3
L - Borçlu olmak istemiyorum	1	3
M - Verilen kredi miktarı düşük, işime yaramaz	2	6
N - Faiz ödemek istemiyorum	1	3
TOPLAM	32	100

15 farklı neden ortaya çıkmıştır. 4 kişi (%13) kredi fikrinin sıcak gelmediğini, 4 kişi (%13) kendine güvenemediğini, 1 kişi (%3) sorumluluk altına girmek istemediğini, 3 kişi (%10) geri ödeyemeyeceğinden korktuğunu, 1 kişi (%3) iş kuramamaktan korktuğunu, 2

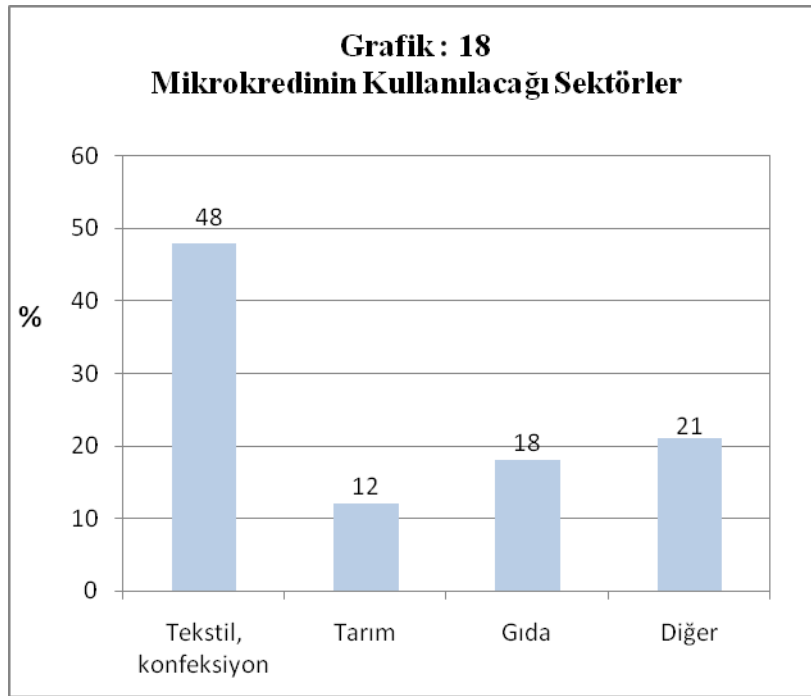
kişi (%6) sağlık problemlerinin olduğunu, 2 kişi (%6) aldığı krediyi geri ödemek istemediğini, 4 kişi (%13) eşinin izin vermeyeceğini, 2 kişi (%6) ev işlerinden vakit bulamayacağını, 2 kişi (%6) bunun için yaşlı olduğunu, daha gençlere göre olduğunu, 2 kişi (%6) çocuklarından dolayı ayıracak vaktinin olmadığını, 1 kişi (%3) bakması gereken hastası olduğunu, 1 kişi (%3) borçlu olmak istemediğini, 2 kişi (%6) verilen kredi miktarının düşük olduğunu, işine yaramayacağını, 1 kişi (%3) de faiz ödemek istemediğini söylemiştir.

18. Onsekizinci soruda eğer Trabzon'da bir mikrofinans kuruluşu olsaydı mikrokredi kullanırdım diyen 33 kadına alacakları krediyi hangi alanda kullanacakları sorulmuştur. Ankete verilen cevapların 16'sı tekstil, konfeksiyon sektöründe, 4'ü tarım sektöründe, 6'sı gıda sektöründe, ve 7'si de diğer sektörlerdedir. Rakamlara oransal olarak bakıldığında ise, %48'i tekstil ve konfeksiyon sektöründe, %12'si tarım sektöründe, %18'i gıda sektöründe, %21'i ise diğer sektörlerde krediyi değerlendirmeyi düşünmektedirler.

Tablo : 29
Mikrokreditinin Kullanılacağı Sektörler

Seçenekler	Frekans	%
Tekstil, konfeksiyon	16	48
Tarım	4	12
Evcil hayvanlar ve balıkçılık	0	0
Seyyar satıcılık	0	0
Gıda	6	18
Diğ�er	7	21
TOPLAM	33	100

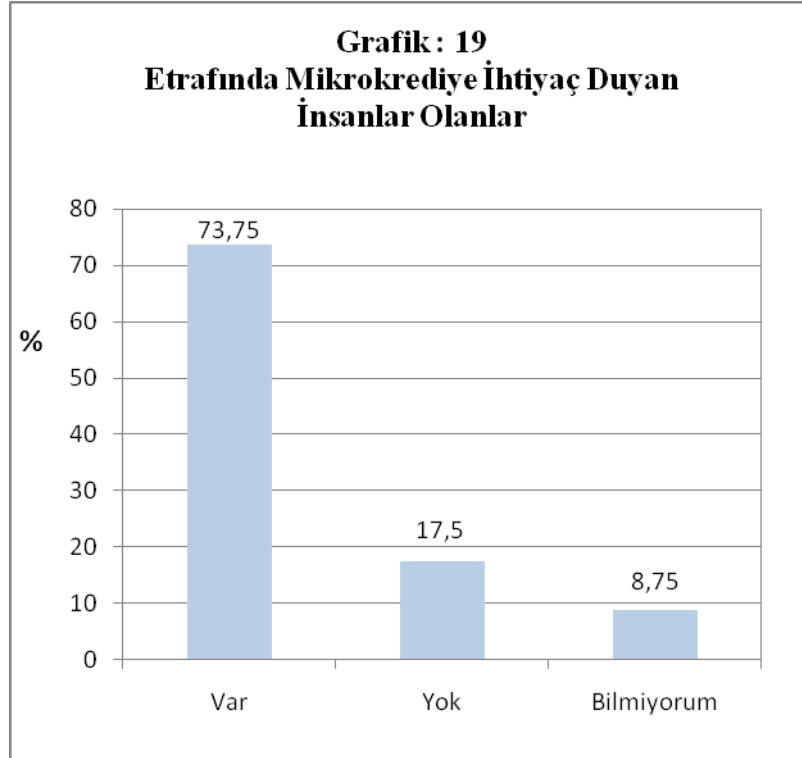
Anket sonuçlarına göre kadınların en çok bulunmak istediğı sektör tekstil ve konfeksiyondur. Tekstilden sonra en çok tercih edilen sektörler ise sırasıyla gıda ve tarım sektörleridir.

19. Ondokuzuncu soruda ankete katılan kadınlara çevrelerinde mikrokrediye ihtiyaı olduğunu düşündüğü insanların var olup olmadığı sorulmuştur. Bu soruya 59 kişi var, 14

kişi yok ve 7 kişi de bilmiyorum demiştir. Yani ankete katılanların %73,75'i var, %17,50'si yok ve %8,75'i de bilmiyorum demiştir.

Tablo : 30
Etrafında Mikrokrediye İhtiyaç Duyan İnsanlar Olanlar

Seçenekler	Frekans	%
Var	59	73,75
Yok	14	17,50
Bilmiyorum	7	8,75
TOPLAM	80	100

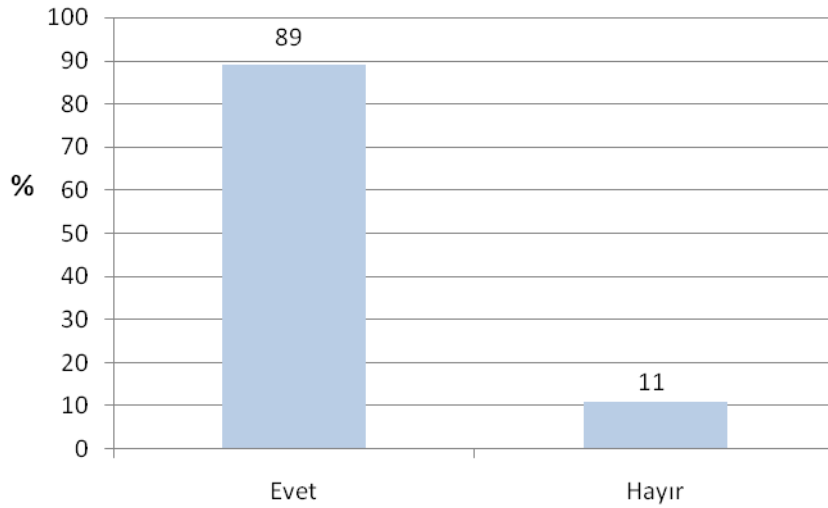

Ankete sonucuna göre ankete katılan kadınların tamamına yakını etrafında mikrokrediye ihtiyacı olan insanlar bulunduğunu düşünüyor. Çok az sayıda kişinin ise bu konuda bir fikri yoktur.

20. Yirminci soruda mikrokredinin yoksulluğun azaltılmasında etkili bir yöntem olacağına inanıp inanmadıkları sorulmuştur. 75 kişi (\$94) evet, 5 kişi (\$6) hayır demiştir.

Tablo : 31**Mikrokredinin Yoksulluğun Azaltılmasında Etkili Olacağına Duyulan İnanç**

Seçenekler	Frekans	%
Evet	75	94
Hayır	5	6
TOPLAM	80	100

Grafik : 20**Mikrokredinin Yoksulluğun Azaltılmasında Etkili Olacağına Duyulan İnanç**

Ankete katılan kadınların büyük bir çoğunluğu mikrokredinin yoksulluğun azaltılmasında etkili bir yöntem olacağına inanmaktadırlar. Az sayıda da olsa bir kısım kişiler ise bu yöntemin etkili olmayacağını düşünmektedirler.

Trabzon da MFK olması durumunda yinede mikrokredi kullanmayacağını söyleyen 28 kişiden 25 kişi kredi almayacak olmasına rağmen yinede mikrokredinin yoksulluğun azaltılmasında etkili bir yöntem olacağını düşünmekte, 3 kişi ise yöntemin yoksullukla mücadelede etkili olmayacağını düşünmektedir. Rakamlara oransal olarak bakıldığında ise %89 oranında kişi mikrofinansın yoksulluğun azaltılmasında etkili olacağını, %11 oranında kişi ise işe yaramayacağını düşünmektedir.

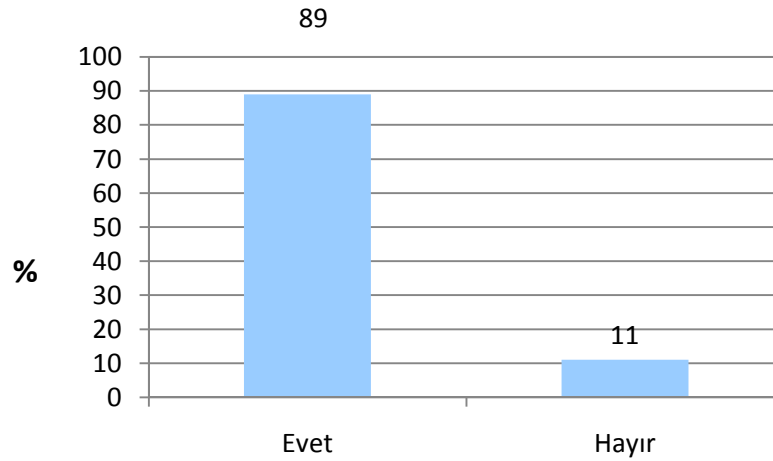
Tablo : 32

Mikrokredi Kullanmayı Düşünmeyenlerin Mikrokredinin Yoksulluğun Azaltılmasında Etkisi Hakkındaki Düşünceleri

Seçenekler	Frekans	%
Evet	25	89
Hayır	3	11
TOPLAM	28	100

Grafik : 21

Mikrokredi Kullanmayı Düşünmeyenlerin Mikrokredinin Yoksulluğun Azaltılmasında Etkisi Hakkındaki Düşünceleri

Kredi kullanmak istemeyenlerin neredeyse tamamı mikrofinans sisteminin yoksulluğun azaltılmasında işe yarayacak bir yöntem olduğunu düşünmektedirler.

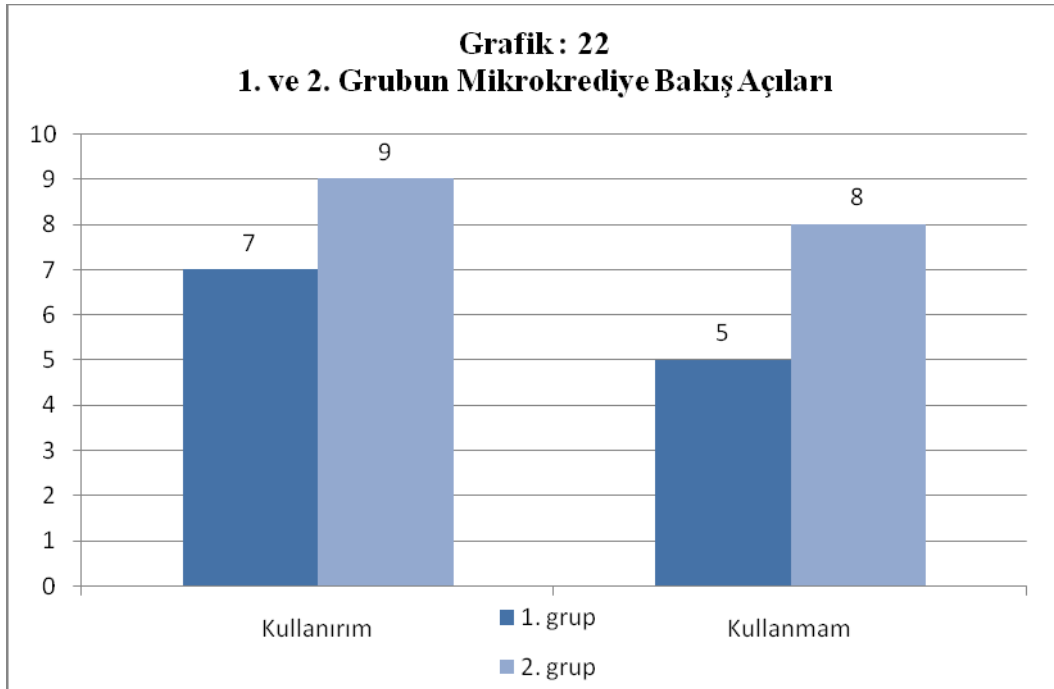
Ankete katılan kadınlardan evli ve sadece bir çocuğı olan (bekar olup çocuğı olmayanlarda buna dahildir) ve aylık geliri 500 - 800 YTL arası olanlar 12 kişidir ve bu kişiler 1. grup olarak belirlenmiştir. 3 ve daha fazla çocuğı olup 500 YTL'den az para alanlar ise 2. grubu oluşturmaktadır ve 17 kişidir. 2. grup hem çocuk sayısının fazla olması dolayısıyla hem de kazandığı paranın daha düşük olması nedeniyle ankete katılanlar arasında 1. gruba göre nispeten daha dar gelirli olan kesimi oluşturmaktadır. 1. grup ise ekonomik açıdan 2. gruba kıyasla daha rahat kesimi oluşturmaktadır. Bu analiz ile

kişilerin içinde bulundukları ekonomik durumun mikrokredi kullanma isteklerindeki etkisi araştırılmaya çalışılmıştır. Birinci gruptaki 12 kişiden 7 kişi Trabzon’da bir MFK olması halinde mikrokredi kullanacağını, 5 kişi ise kullanmayacağını söylemiştir. 2. gruptan ise 9 kişi kullanacağını, 8 kişi kullanmayacağını söylemiştir. Oransal olarak incelendiğinde ise, 1. grubun %58’i kullanırım, %42’si ise kullanmam demiştir. 2. grubun ise %53’ü kullanırım, %47’si ise kullanmayacağını söylemiştir.

Tablo : 33

1. ve 2. Grubun Mikrokrediye Bakış Açıları

		Frekans	%
1.GRUP	Kullanırım	7	58
	Kullanmam	5	42
	TOPLAM	12	100
2.GRUP	Kullanırım	9	53
	Kullanmam	8	47
	TOPLAM	17	100

54. Genel Değerlendirme

Anket sonuçlarına göre, ankete katılan kadınların büyük bir kısmı daha önce hiç çalışmamış kadınlardan oluşmakta, çok az bir kısmı hala çalışmakta ve yine az bir kısmı daha önce çalıştığı halde şuanda çalışmamaktadır. Bu kişilerin çoğunluğunun çalışmıyor olmaları kendi işlerini kurarak çalışıp, evin ekonomisine katkıda bulunabilmek için uygun bir kitle olduklarını düşündürmektedir. Yani mikrokredi müşterisi olma açısından uygun bir potansiyel oluşturmaktadırlar. Yine diğer bir soruya bakıldığında büyük bir oranda ankete katılan kadınların eşlerinin çalıştığı ve evin geçimini onların sağladığı görülmektedir. Bu durumda başta bahsettiğimiz olayı desteklemektedir.

Bu araştırma sonuçlarına göre, ankete katılanların neredeyse yarısı asgari ücretin altında bir parayla geçimlerini sağlamaktadır. Diğer yarısı da asgari ücretten fazla olmasına rağmen yinede yüksek olarak adlandırılabilir kadar değildir. Mikrofinansta ticari bankaların aksine kişiler ne kadar az gelirliyse, ne kadar yoksulsa o kadar önceliğe sahiptir. Anket yapılan kadınların aylık olarak ellerine geçen miktarlara bakıldığında da mikrokrediden yararlanmaya uygun oldukları görülmektedir.

Yapılan araştırmaya göre, ihtiyaç sahibi kadınların büyük bir çoğunluğu kendi işini kurup çalışma fikrine sıcak bakıyor. Evin geçimine katkıda bulunmak istiyorlar. Çalışmak istemeyen kısım ise çalışmak isteyenlere oranla oldukça düşük. Çalışmak isteyen kadınlardan bir kısmı bakması gereken çocukları olduğu, ev işlerinin çok olduğu gibi nedenlerden dolayı istedikleri halde çalışmaya vakitleri olmayacağını söylüyorlar. Buda bu kadınların sayısını azaltmaktadır. Fakat yinede çalışmak isteyenler çoğunluktalar. Bu durum mikrokredinin potansiyel müşterilerinin olduğunun bir göstergesi olarak kabul edilebilir.

Bu araştırmanın verilerine göre, Trabzon'da mikrokredinin ne olduğu dahi neredeyse hiç kimse tarafından bilinmemektedir. Mikrokredi yöntemi ilk olarak 2003 yılında Türkiye'de uygulanmaya başlamıştır. Henüz Trabzon'da uygulaması olmamasına rağmen ülkemizde 19 ayrı ilde büyük bir başarı ile uygulanmakta ve basında da zaman zaman yer almaktadır. Buna rağmen yok denecek kadar az kişi mikrokrediden haberdardır.

Anketten elde edilen verilere göre, çalışmak isteyen kadınların yarısından fazlası Trabzon'da bir MFK olması halinde kredi alacaklarını belirttiler. Neredeyse yarıya yakın bir kısmı ise çalışmak istedikleri halde mikrokredi kuruluşundan kredi almak istememektedir. Mikrokredi almak istememelerinin altında birçok neden yatmaktadır. Bunlardan en çok ileri sürülen neden kredi fikrinin sıcak gelmemesi, kadınların kendilerine güvenmemeleri ve eşlerinin izin vermemesidir. Günümüzde kredi kelimesinin özellikle yoksul kesimi tedirgin ettiği bir gerçektir. İnsanlar taksitlerini ödeyemediğinde yüksek faizden, mahkeme ve icra takibinden korkmaktadırlar. Mikrokredi banka kredilerinden oldukça farklı bir sistemdir. Henüz Trabzon'da uygulaması olmadığı için insanların bu sistemi bilmemeleri oldukça normal bir durumdur. Trabzon'da mikrokredi kuruluşunun açılmasının ardından sistemin tüm yönleriyle iyice anlatılması, uygulanmış örneklerinin gösterilmesi onların kendilerine daha güvenli olmalarına büyük bir katkı sağlayacaktır. Ayrıca sistem hakkında bilgilendirme yapılırken kadınların eşlerinin de bilgilendirilmesi onların mikrokrediyi tam olarak anlamalarını ve bu konuda eşlerini desteklemelerine yardımcı olacaktır. Kredi almak istememelerinin ardında yatan diğer nedenlere bakıldığında ise, geri ödeyeme korkusu taşımları, sorumluluk altına girmek istememeleri, iş kuramama korkusu, sağlık problemlerinin olması, geri ödenecek bir borç değil de hibe şeklinde yardım almak istemeleri, ev işlerinden, çocuklardan, bakmaları gereken hastalardan vakit bulamayacakları, yaşlarının geçmiş olduğunu bu yöntemin daha gençlere göre olduğunu düşünmeleri, borçlu olmak istememeleri, verilen kredi miktarının düşük olduğunu, bu paranın işe yaramayacağını düşünmeleri ve faiz ödemek istememeleridir.

Bu anket çalışmasının verilerine göre, mikrokredi kullanacak kadınların hemen hemen yarısı tekstil, konfeksiyon alanında krediyi kullanmayı düşünmektedir. Geri kalanları ise gıda ve tarım başta olmak üzere diğer sektörleri tercih etmektedirler. Çoğumuzun da bildiği gibi, ülkemizde örgü, dantel, nakış işleri, turistik eşya, hasır sepet, süpürge, paspas, fırça, yapma çiçek, boncuk işleme, tığ örgü işleri yapan ve tarhana, erişte, mantı gibi ürünleri işyeri açmadan satan onlarca genç kız ve kadın bulunmaktadır. Anket sonuçları da kadınların mikrokredi alma durumunda öncelikli olarak bu sektörlerde faaliyet göstermek istediklerini göstermektedir.

Yapılan bu araştırmaya göre, ankete katılan kadınlar bir çok açıdan mikrokredi için uygun bir potansiyel oluşturmaktadır. Bunların dışında bu kadınların büyük bir oranı

kendilerinden ziyade etraflarında ekonomik koşulları dolayısıyla mikrokredi gibi bir sisteme ihtiyaçları olduğunu ve Trabzon’da böyle bir kuruluş olması durumunda yararlanmak isteyeceklerini düşündükleri insanlar olduğunu belirtmektedir. Buda Trabzon’da mikrokredi sistemi için gerekli olan potansiyel müşterilere fazlasıyla sahip olduğumuzu göstermektedir.

Araştırmanın sonuçlarına göre ankete katılan kadınlar evin ekonomisine katkıda bulunmak için çalışmak istesin veya istemesin, mikrokredi sisteminden kredi kullanmak istesin veya istemesin neredeyse tamamı bu sistemin yoksullukla mücadelede etkin bir yöntem olacağına inanmaktadırlar.

Ankette katılan kadınlardan aylık geliri 500-800 YTL arası olan ve aynı zamanda 1 çocuğa sahip yada hiç çocuğu olmayanlar anket kitlesinin maddi açıdan daha iyi durumda olan kesimini oluşturmaktadır. Aylık geliri 500 YTL’den az ve 3 veya daha fazla çocuğa sahip olanlar ise anket kitlesinin diğer gruba göre nispeten daha yoksul kısmı oluşturmaktadır. Bu iki grubun mikrokredi ye bakış açıları incelendiğinde, iki grubunda mikrokredi kullanıp kullanmama oranlarının birbirlerine çok yakın olduğu görülmektedir. Bu durumda bize mikrokredi kullanma isteğin düşünüldüğü gibi sadece insanların yoksulluk seviyeleriyle alakalı olmadığını göstermektedir. Mikrokredi insanlarda var olan girişimcilik duygusuyla alakalıdır.

Genel olarak değerlendirirsek, ankete katılan kadınların çoğunluğu çalışmıyor yani ev kadımlar. Büyük bir çoğunluğunun geçimlerini eşleri sağlıyor ve neredeyse yarısının ellerine geçen aylık para asgari ücretin altındadır. Kadınlar çalışmamalarına rağmen kendi işlerini kurup geçimlerini daha rahat hale getirme fikrine oldukça sıcak bakıyorlar. Ülkemizde olduğu gibi Trabzon’da da kadınların elışı, dantel vb. yapıp satarak azda olsa ek gelir elde etmek istemeleri çok sık rastlanan bir durum. Bütün bunlar Trabzon’da mikrofinans kuruluşun olması durumunda ihtiyacı olan potansiyel müşterinin gerek gelir seviyesi anlamında, gerekse de kadınların yapabilecekleri, üretebilecekleri iş anlamında yeterince potansiyeli olduğunu göstermektedir. Ankete katılanlara mikrokreditinin ne olduğu anlatıldığında büyük bir kısmı kredi alacağını söylemiştir. Buna rağmen almak istemediğini söylenenlerde olmuştur. Kredi almak istememe nedenleri incelendiğinde bir çoğunluğunun kendine güvenmediği görülmekte yada faiz ödeme, sorumluluk altına

girmek istememe, sisteme güvenememe gibi nedenleri öne sürdükleri görülmektedir. Trabzon’da mikrokredinin ne olduğunu neredeyse kimse bilmemektedir. Ve kullanılmak istememesinin büyük bir nedeninin bilinmemesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Öncelikle kadınlara sistemin tam olarak anlatılması gerekiyor. Böylelikle kadınlar çekincelerinden kurtulmuş, ve kendilerine ve sisteme daha çok güvenip bu imkandan yararlanacaklardır. Anket sonuçları analiz edildiğinde de görülüyor ki mikrokredi almanın aslında düşünüldüğü gibi ilk ve en önemli olarak insanların yoksulluk seviyeleriyle ilgisi yoktur. Mikrokredi kullanma isteğindeki ilk ve en önemli neden kadınların içinde var olan girişimcilik duygusudur. İnsanlara gerekli eğitim verilip, girişimcilik kültürü geliştirildiğinde bir çok kadın bu sistemden yararlanacak ve büyük çoğunluğun kullansa da kullanmasa da düşündükleri gibi mikrokredi sistemi yoksulluğun azaltılmasında insanlara gerçekten çok yardımcı olacaktır.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Son yıllarda yoksullukla mücadele uluslararası gündemde önemli yer teşkil etmektedir. Bunun sonucunda özellikle gelişmekte olan ülkelerde uluslararası kuruluşların da yardımıyla bir takım politikalar uygulanmaktadır. Mikrokredi bu politikalardan birisidir. Dünyada ekonomik açıdan aktif durumda olan yoksulların sadece yüzde 10'u temel mali hizmetlere ulaşabilmektedir. Bunun sebebi kazanmamaları değil, finansal kaynaklara ulaşamamalarıdır. Bu yoksulların kendileri için istihdam yaratmalarını sağlamak da mikrofinans kuruluşlarının önemini artırmaktadır. Üretim süreci dışında yer alan kadınlar ve işsizlerin üretim sürecine aktif katılmasına yardım eden ve insanlara kendi işlerini yapma imkanı veren bu uygulama diğer gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de uygulanmaktadır.

Mikrofinans uygulamaları dar anlamıyla normal bankacılık sisteminin içinde olamayan yoksul kesime verilen finansman hizmetlerini ifade ederken, geniş anlamıyla çok yoksul olmamakla beraber kısa dönemli düşük tutarlı nakit ihtiyacı karşılanan mikro işletmelere yönelik verilen finansman hizmetlerini de kapsamaktadır. Mikrofinansta nihai amaç; kredi alan aşırı yoksulların, yoksulluk sınırı üzerine çıkarılarak birer küçük işletme sahibi olmalarıdır. Dilencilik kültürünün yaygınlaşmasına katkıda bulunan hibe şeklindeki yardımların çok faydalı olmadığı değerlendirilmektedir.

Gelişmekte olan ülkelerin çoğunda bankalar ve belli başlı finans kurumları, daha az karlı ve çok daha fazla riskli gördükleri için, fakirleri müşteri olarak kabul etmekte isteksiz davranmaktadırlar. Böylece halkın belli bir kısmının istenmeyerek de olsa temel finansal hizmetlere erişimi engellenmiş olmaktadır. Mikrofinans hizmetlerinin ana sorunları, çok sayıda müşteriye hizmet götürülmesi ve kredi tutarları düşük olmakla beraber yerine getirilmesi gereken prosedür normal ticari krediyle neredeyse aynı olması nedeniyle hizmet maliyetinin yüksek olması, ayrıca kredi geri dönüş riskinin de yansıtılması ile kredi faiz oranlarının yüksekliği ve bu durumda müşterilerin borç ödeme güçlerinin ilk aşamada yetersiz olması olarak sayılabilir. Açıklanan bu olumsuzluklara rağmen fon sağlayan

kurum açısından riskin dağıtılmış olması ve kredinin çok düşük tutarlarda verilmesi risk unsurunu bir ölçüde azaltmaktadır. Mikrokredinin normal krediden en önemli farkı, kredinin mutlaka geri ödenmesi üzerine kurulu olmasıdır. Bu sayede kredi açma masraflarını (örneğin bankalara ödenen yüksek teminatlar) karşılayabilecek düzeyde düşük faiz veren ve bu faiz ile baş edebilecek müşteri grupları üzerine odaklanan gayri resmi bir sektör oluştu ve yoksullara hizmeti ilke edinen mahalli finans kuruluşları kurulmaya başlandı. Politik görünen finans kuruluşlarının aksine mikrokredi veren kuruluşlar, bu samimi yaklaşımlarıyla daha çok ilgi gördüler ve performansları daha iyi oldu. Böylece ekonomi dışında kalmış olan yoksul kesimin tasarruflarının değerlendirilmesine ve çok küçük tutarlı kredilerle yoksul kesimin kendi işini kurarak üretime katılmasını sağlamıştır.

Araştırma sonuçları göstermektedir ki; mikrofinans, çok yoksul hane halklarının temel ihtiyaçlarını karşılamalarına, malvarlığı sahibi olmalarına, gelirlerini arttırmalarına, kendilerini risklerden korumalarına, ekonomik stres karşısındaki kırılganlıklarını azaltmalarına olanak sağlamakta, hane halkının ekonomik refahının artışı ve girişimlerin istikrarlı büyümesine eşlik etmekte, kadınların ekonomik girişimlerini destekleyerek güçlenmelerine, cinsiyet eşitliğinin yaygınlaşmasına yardımcı olmaktadır. Sürdürülebilir mikrokredi ve mikrofinans ekonomik olarak desteklenmeyen insanlara erişimi artırır ve yoksulluğun indirgenmesi ile toplumsal ve sosyal gelişim sürecine uzun soluklu bir etkindir. Mikrofinans ve mikrokredi yerel toplulukların üretici kapasitesine yatırım yaparak ekonomileri güçlendirir, yoksul insanların ekonomik akışa dahil olmalarını sağlar, yoksulların önüne seçenek sunarak, daha fazla ekonomik katılımı kendilerine güveni artırarak ekonomik olarak desteksizleri güçlendirir. Söz konusu finansal yardımlar hane içi ekonomik kalkınma yolunda ilerlemeler ve girişimcilik konularında gelişme ve tutarlılık sağlanmasına yol açmıştır. Mikrofinans kadınlara güç vermiş, böylelikle kadın erkek eşitliği ile birlikte hane servetine katkıda bulunmuştur. Proje, kadınların eğitimi, sağlık ve aile planlaması gibi sosyal etkinlikleri de desteklemektedir.

Ülkemizde yoksul kesim nüfusun içinde önemli bir paya sahiptir. Kırsal kesimde yaşayan ve tarım kesiminde çalışan insanlarımız ile kendi işini yapmaya çalışan veya mikro işletmelerde çalışanlar istihdamın önemli bir yüzdesini oluşturmaktadır. TÜİK'in yayınladığı rapora göre, ülkemizde fertlerin % 0,74'ü gıda harcamalarını içeren açlık

sınırının altında iken % 17,81'i gıda ve gıda dışı harcamaları içeren yoksulluk sınırının altındadır. Yoksulluk, özellikle çok çocuklu haneler, eğitim seviyesi düşük olanlar, işsizler, kendi hesabına çalışanlar, ücretsiz aile işçileri ve tarım ve inşaat sektörlerinde çalışanlar arasında yaygındır. Bu bilgiler doğrultusunda mikrofinans hizmetinden yararlanabilecek ciddi bir potansiyel olduğu açıktır. Bunların yanında ayrıca, ülkemiz el sanatları açısından zengindir. Kendi hesabına çalışılabilecekler bu alanda mikrokredi ile finansman önemli bir katkı sağlayabilecektir. Tarım kesiminin desteklenmesi ile köyden kente göçün tersine çevrilmesi bir çok sosyoekonomik sorunun çözümünü beraberinde getirecektir. Mikrokredi bu anlamda da yardımcı olabilir. Özellikle kırsal kesim tasarruflarının bir şekilde finansman sistemine dahil edilebilmesi için mikrofinans uygulamalarının yaygınlaştırılması yararlı olacaktır. Yoksul kesimin tasarruf alışkanlıklarının değiştirilmesi her ne kadar zor ise de, bu alanda çaba göstermek ve mevcut kısıtlı imkanlarını daha verimli alanlarda değerlendirmeleri için yol göstermek gerek kişilerin kendileri için gerek ülke ekonomisi için faydalı olacaktır.

Mikrokredi uygulaması, çok sayıda müşteriye hizmet veren kredi kartı hizmetinin aksine tüketim yerine üretimi teşvik ederek ülke kalkınmasına da çok katkıda bulunmaktadır. Krediyi alanlardan elde edilen yüksek geri ödeme oranları bu yöntemin başarılı ve etkili olduğunu kanıtladı. Bu sayede mikrofinans kuruluşları yoksulluğun azaltılmasında önemli bir pay sahibi oldular. Mikrofinanstan yararlanan ailelerin gelirleri de bu sayede kayıt altına alınabilir hale geldi.

Bu alanda yapılması gereken ilk işler olarak şunlar göze çarpmaktadır. Ülkemizde daha çok hibe şeklindeki yardımlarla desteklenen yoksul kesim mikrokredi uygulamasına ilk aşamada pek sıcak bakmamaktadır. Dolayısıyla mikrofinans uygulamalarından önce mutlaka hizmet edilecek kesimin ihtiyaçları tespit edilmeli, gerekli eğitim verilmeli, teknik yardım sağlanmalı ve yoksul kesime hibe yerine bu tip uygulamaların kendileri için daha kalıcı ve yararlı olacağı anlatılmalıdır. Çünkü fonların geri dönüşü, sistemden daha çok insanın yararlanmasının ve sürdürülebilirliğinin sağlanması için önem arz etmektedir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

a. Kitaplar ve Dergiler

- ARASLI, Burcu G. “Yoksullara Yönelik Yeni Bir Girişim”, **Mozaik Dergisi**, Yıl 1: (Haziran-Temmuz 2006), s.8-9.
- YILMAZ, Rasim
KOYUNCU, Cüneyt Mikro Finansman ve Yoksullukla Mücadele, 1. Baskı, Ekin Kitabevi, Bursa, 2006.
- YUNUS, Muhammed Yoksulluğun Bulunmadığı Bir Dünyaya Doğru, Çev: Gülден ŞEN, 2. Baskı, Doğan Kitapçılık A.Ş., İstanbul, 2003.

b. Raporlar ve Konferanslar

- AKGÜL, Aziz Fakirliğin ve Yoksulluğun Olmadığı Bir Türkiye’ye Doğru, 2008.
- _____ Mikrokredi Bilgilendirme Broşürü, Kasım 2006.
- BDDK Türkiye Mikrofinansın Yasal Çerçevesinin Düzenlenmesi, Uluslararası Mikrofinans Konferansı, İstanbul, 12-13 Aralık 2005.
- DALEY, Sam State of Microcredit Summit Campaign Report 2007
- DOLGUN, Leyla Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. Genel Araştırmalar, Mikrofinans, Ankara, 2005.
- İSEDAK Practices of Micro Credit in Poverty Alleviation and Turkey, 2007.

UNDP

Türkiye Aylık Haber Bülteni, Özel Sayı, Aralık 2006.

UNITED NATIONS

SECRETARIAT

Bulletin on the Eradication of Poverty, Annual Edt., No:11, 2004.

c. İnternet Siteleri

<http://www.tbb.org.tr/turkce/konferans/Mikrofinans.doc>
<http://www.ostimgazetesi.com/news.asp?intNewsID=346&intGroup=11>
<http://www.mikrofinansturkiye.org/trMicrofinance.htm>
<http://www.israf.org/pdf/mikrokredivenevzatyalcintas.pdf>
http://forum.tog.org.tr/forum_posts.asp?TID=770&PN=1
<http://www.haberx.com/w/4145/mikro-kredi-ile-yoksulluga-son.htm>
http://www.canaktan.org/yeni-trendler/yeni-rekabet/turkiyede-istihdam.htm#_edn9
http://www.kedv.org.tr/kedv_programlar/maya_mikronedir.htm
<http://www.bddk.org.tr/turkce/yayinlarveraporlar/rapor/bddk/mikrogirisimci.doc>
<http://www.kigem.com/content.asp?bodyID=806>
<http://www.israf.org/pdf/mikrofinanskanunubasinduyurusu.pdf>
http://www.haber3.com/haber.php?haber_id=87460
<http://www.undp.org.tr/Gozlem3.aspx?WebSayfaNo=595>
<http://www.israf.org/pdf/mikrokredi.pdf>
<http://www.haberler.com/haberf.asp?haber=293465>
<http://www.mikrofinansturkiye.org/trMfPoor.htm>
<http://www.israf.org/pdf/mikrofinans-farki.pdf>
<http://www.israf.org/pdf/TGMPninBankalarlailiskisi.pdf>
<http://www.tisk.org.tr/yazdir.asp?id=873>
http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?tb_id=23&ust_id=7
http://www.kedv.org.tr/kedv_programlar/maya.htm
http://www.kedv.org.tr/kedv_programlar/maya_almakicin.htm
<http://www.tog.org.tr/abs/templates/sayfa.asp?articleid=858&zoneid=57>
<http://mikrokredi.tog.org.tr/abs/templates/sayfa.asp?articleid=534&zoneid=52>
<http://www.tog.org.tr/abs/templates/sayfa.asp?articleid=988&zoneid=57>
http://www.kobi-efor.com.tr/haber_detay.asp?id=1988

www.tgmp.net

<http://www.israf.org/pdf/mikro-kanunlar.pdf>

<http://www.webhatti.com/archive/t-23502.html>

<http://kariyerim.milliyet.com.tr/detay.asp?id=1393>

<http://sufizmveinsan.com/arastirma/mikrokredi.html>

<http://webarsiv.hurriyet.com.tr/2004/05/20/462090.asp>

<http://www.kontratweb.com/haziran%20bulten.pdf>

http://www.radikal.com.tr/veriler/2004/08/17/haber_125184.php

<http://www.mikrofinansurkiye.org/haber.php?id=21>

<http://www.israf.org/pdf/Turkiyegrameenmikrokrediprojesibilginotu.pdf>

http://www.gelisimplatformu.org/uye/uye_aktivite_detay.asp?mode=duyuru&akt_id=1479

www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=135936&t=Radikal-çevrimiçi++Ekonomi++Mikro-kredi

http://www.grameen-info.org/index.php?option=com_content&task=view&id=453&Itemid=527

http://w3.gazi.edu.tr/web/soner.gokten/snrgktntur/sunulan_projeler/mikro_finans_kurulus.doc

http://www.byegm.gov.tr/yayinlarimiz/anadoluyahaberler-yeni/2005/mart/ah_25_03-05.htm

http://www.byegm.gov.tr/yayinlarimiz/anadoluyahaberler-yeni/2004/mayis/ah_21_05-04.htm

EKLER

EK : Anket Soruları

**TRABZON İLİNDE YAŞAYAN İHTİYAÇ SAHİBİ KADINLARIN
MİKROKREDİYE DUYDUKLARI GEREKSİNİMİN
TESPİTİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

SORULAR**A- Anketi Cevaplayanlar Hakkında Genel Bilgiler**

1- Yaşınız?

() 18 – 25 () 26 – 40 () 40 üzeri

2- Medeni haliniz?

() Bekar () Evli () Dul () Boşanmış
(Bekar iseniz lütfen 4. soruya geçiniz.)

3- Çocuğunuz var mı?

() Yok () 1 () 2 () 3 ve üzeri

4- Eğitim durumunuz?

() Hiç okula gitmedim, okuma yazma bilmiyorum.
() Hiç okula gitmedim fakat okuma yazma biliyorum.
() İlkokul mezunu () Ortaokul mezunu
() Lise mezunu () Üniversite mezunu
() Diğer, lütfen belirtiniz

B- Anketi Cevaplayanların Genel Ekonomik Durumları

5- Herhangi bir işte çalıştınız mı / çalışıyor musunuz? Çalıştıysanız nerede?

() Hiç çalışmadım.
() Hala çalışıyorum. Lütfen belirtiniz ..
() Çalışıyordum, ayrıldım/emekli oldum. Lütfen belirtiniz

6- Eşiniz çalışıyor mu? (Bekar iseniz 8. soruya geçiniz.)

() Evet () Hayır () Emekli

- 7- Evin geçimini kim/kimler sağlıyor? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)
☐ Eşim ☐ Çocuklarım ☐ Kendim
☐ Anne / Baba ☐ Akrabalar / Komşular ☐ Diğer
- 8- Ailenizin aylık toplam geliri ne kadardır?
☐ 500 YTL'nin altında ☐ 500 – 800 YTL arası ☐ 800 YTL'nin üzerinde
- 9- Herhangi bir sosyal güvenceniz var mı?
☐ Yok ☐ SSK ☐ Bağ-kur
☐ Emekli Sandığı ☐ Yeşilkart ☐ Diğer

C- Anketi Cevaplayanların Mikrokrediye Duydukları İhtiyaç

- 10- Kendi işinizi kurarak evinizin ekonomisine katkıda bulunmak ister misiniz?
☐ Evet ☐ Hayır
 (Cevabınız “Hayır” ise 12. Soruya geçiniz.)
- 11- Günlük ev işlerinizin dışında dışarıda çalışmaya ayıracak yeterli vaktiniz var mı?
☐ Var ☐ Yok
- 12- Mikrokredinin ne olduğunu biliyor musunuz?
☐ Evet ☐ Hayır
 (Cevabınız “Hayır” ise 16. Soruya geçiniz)
- 13- Mikrokrediden nasıl haberiniz oldu?
☐ Gazete ☐ Radyo ☐ Televizyon
☐ Tanıdıklar vasıtasıyla ☐ İnternet ☐ Diğer.....
- 14- Mikrokredi kullanan tanıdıklarınız var mı?
☐ Var ☐ Yok
 (Eğer cevabınız “Yok” ise 16. soruya geçiniz.)
- 15- Aldıkları kredinin gelir durumlarında pozitif bir etki sağladığına inanıyor musunuz?
☐ Evet ☐ Hayır
- 16- Trabzon da bir Mikrofinans kuruluşu olsaydı, kredi almayı düşünür müydünüz?
☐ Evet ☐ Hayır
- 17- Eğer 16. soruya cevabınız hayır ise bunun nedeni nedir?
 Lütfen Belirtiniz
 (Lütfen 19. soruya geçiniz.)

18- Mikrokredi alacak olsanız, alacağınız krediyi hangi alanda kullanırdınız?

- ☐ Tekstil, konfeksiyon ☐ Tarım
☐ Evcil hayvanlar ve balıkçılık ☐ Seyyar satıcılık
☐ Gıda ☐ Diğer

19- Çevrenizde Mikrokrediye ihtiyacı olan insanlar var mı?

- ☐ Var ☐ Yok ☐ Bilmiyorum

20- Mikrokredinin yoksulluğun azaltılmasında etkili bir yöntem olacağına inanıyor musunuz?

- ☐ Evet ☐ Hayır

ÖZGEÇMİŞ

1982 yılında Trabzon'da doğdu. İlkokulu İskenderpaşa İlköğretim Okulu'nda, ortaokulu Kanuni Ortaokulu'nda tamamladı. 1999 yılında Trabzon Lisesi'nden mezun olduktan sonra, 2000 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümünü kazandı. 2004 yılında üniversiteden mezun oldu. Yine 2004 yılında KTÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilimdalında Yüksek lisans yapmaya hak kazandı. Yüksek lisansın ilk yılında KTÜ Yabancı Diller Yüksekokulunda bir yıl hazırlık sınıfı okudu. Yüksek lisansını yaparken 2006 yılında Arsin Organize Sanayi Bölgesinde ELBE Mobilya San. ve Tic. A.Ş.'nde muhasebe ve finans departmanında çalışmaya başladı. Mart 2008 tarihinde Doğu Karadeniz İhracatçıları Birliği'nin düzenlemiş olduğu Dış Ticarete Nitelikli Personel Yetiştirilmesi Eğitim Programına sınavla giriş hakkı kazandıktan sonra 5,5 aylık eğitim gördü ve Ağustos 2008 de sertifika almaya hak kazandı. Şu anda Hala Elbe Mobilya'da çalışmakta ve yüksek lisansa devam etmektedir.